មគ្គុទេសក៍នៅតំបន់វាលឆ្ពោះទៅស្គាល់

ថនិកសត្វ

នៃប្រទេសកម្ពុជា

A Guide to the MAMMALS OF CAMBODIA

WILDLIFE CONSERVATION SOCIETY

សៀវភៅថនិកសត្វកម្ពុជា

រៀបរៀងដោយ

ម៉ែន សូរិយន់ សួន ផល្លា សុិន ប៉ូលីន និង **Joe Walston**

រចនា និង បញ្ចូលរូបភាពដោយ

លោកស្រី សុត សុភ័ណ្ឌ និង លោក អាឡាំង មីស្សូ

បោះពុម្ពលើកទី២

ឆ្នាំ ២០០៧

មាតិកា *Table of Contents*

១. ក្រុមកន្ទឹក **TREESHREWS**

២. ក្រុមកំប្រុក **SQUIRRELS**

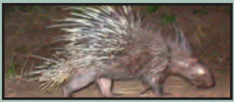

៣. ក្រុមប្រម៉ា **PORCUPINES**

៤. ក្រុមថនិកសត្វកកេរ **RATS**

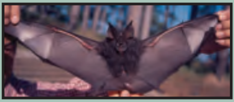

៥. ក្រុមប្រចៀវ **BATS**

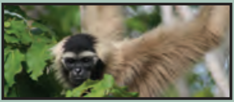

៦. ក្រុមពានរ **PRIMATES**

៧. ពង្រូល **PANGOLIN**

៨. ឆ្កែ **DOGS**

៩. ខ្លាឃ្មុំ **BEARS**

WILD PIG ជ្រូកព្រៃ .១០

SMALL CARNIVORES មំសាសីថ្នាក់តូច.១១

OTTERS ក្រុមភេ .១២

CATS ក្រុមមំសាសី(ខ្លា) .១៣

ELEPHANT ដំរី .១៤

RHINOCEROS រមាស .១៥

DEER ក្រុមតិណាសីថ្នាក់តូច .១៦

WILD CATTLE ក្រុមគោសាទិស.១៧

HARE ប្រភេទទន្សាយ .១៨

CETACEA ថនិកសត្វសមុទ្រ .១៩

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ជាបឋមសូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះឯកឧត្តម **ទី សុគន្ធ** ប្រធានរដ្ឋបាលព្រៃឈើ លោក **ម៉ែន ភិម្សេន** ប្រធានការិយាល័យការពារសត្វព្រៃដែលបានគាំទ្រគ្រប់បែបយ៉ាងលើសកម្មភាពចុះស្រាវជ្រាវគ្រប់គ្រង និងអភិរក្សសត្វព្រៃនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះលោក **ញឹក រតនៈពេជ្រ** ប្រធានមជ្ឈមណ្ឌលសួនសត្វភ្នំតាម៉ៅ ដែលបានជួយជ្រោមជ្រែងក្នុងការថតរូបភាពសត្វនៅមជ្ឈមណ្ឌលសួនសត្វភ្នំតាម៉ៅ ព្រមទាំង លោក **ស៊ុន ហ៊ាន** និង លោក **Colin Poole** ដែលបានផ្តួចផ្តើមរៀបចំសៀវភៅថនិកសត្វនៅកម្ពុជាជាលើកដំបូង។

សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះ លោក **កែវ អូម៉ាលីស្ស** និង លោក **ចក់ សុខវិជ្ជបុត្រ** ដែលបានប្រឹងប្រែងរៀបចំបោះពុម្ពផ្សាយសៀវភៅថនិកសត្វនៅកម្ពុជា លើកទីមួយ។

សៀវភៅនេះនឹងមិនអាចបញ្ចប់បានទេ ប្រសិនបើពុំមានការជួយកែសម្រួលទាំងអក្ខរាវិរុទ្ធ និងការបកប្រែភាសាអង់គ្លេសពី លោក **ស៊ិន ភក្តី** និង លោក **លូ វន្នី**។

សូមថ្លែងអំណរគុណដល់លោក **សុខ គោ នុត ម៉េងហ៊ ប៊ុច ប៊ុនណាត រ័ត្ន ប៊ុនធឿន លិ វុឌ្ឍី ឈៀង ដានី សេង គឹមហ៊ត់ ផៃ សូម៉ានី ព្រំ សុវណ្ណា អាន តារា ហួត ពិសិដ្ឋ ហុង ចំណាន តាន់ សេដ្ឋា សុង ចាន់សុជាតិ ហេង គឹមឆាយ អ៊ូ រតនៈ រ៉ូ ប៊ូរី ទឹម សូលីតា តាន់ ថារ៉ា Allan Michaud, Annette Olsson, Ben Rawson, Hanneke Nooren,** និង **Edward Pollard** ដែលបានជួយជ្រោមជ្រែងការងារបច្ចេកទេសទាំងឡាយ និងផ្តល់រូបភាពថនិកសត្វមួយចំនួន ដើម្បីឱ្យការបោះពុម្ពសៀវភៅថនិកសត្វលើកទី២នេះ បានទទួលជោគជ័យចប់សព្វគ្រប់។

សូមជូនពរដល់ឯកឧត្តម អស់លោក លោកស្រីទាំងអស់ ដែលបានចូលរួមចំណែកដល់ការរៀបរៀងសៀវភៅថនិកសត្វកម្ពុជាលើកទី២នេះ សូមទទួលបាននូវ បញ្ញាឈ្លាសវៃ សុខភាពល្អបរិបូរណ៍ ជួបតែវិបុលសុខ សុភមង្គល និងសម្រេចបានជោគជ័យគ្រប់ភារកិច្ច។

អាស័យដ្ឋានទំនាក់ទំនង:

១. រដ្ឋបាលព្រៃឈើ អាគារលេខ៤០ ខ័ណ្ឌដូនពេញ មហាវិថីព្រះនរោត្តម ក្រុងភ្នំពេញ។

២. អង្គការសមាគមអភិរក្សសត្វព្រៃ (WCS) ផ្ទះលេខ២១ ផ្លូវលេខ២១ សង្កាត់ទន្លេបាសាក់ ខ័ណ្ឌចំការមន ក្រុងភ្នំពេញ។
ទូរស័ព្ទដៃ: (៨៥៥-១២)៨១៥ ១២៣

អារម្ភកថា

ថនិកសត្វព្រៃ គឺជាសមាសភាគមួយនៃធនធានធម្មជាតិដែលមានសារៈសំខាន់ និងផ្តល់ប្រយោជន៍ជាច្រើនដល់ប្រព័ន្ធធម្មជាតិនៅលើផែនដីតាមរយៈសោភ័ណភាព តម្លៃវិទ្យាសាស្ត្រ វប្បធម៌ សេដ្ឋកិច្ចនៃប្រភេទសត្វនីមួយៗ ព្រមទាំងទម្រង់ផ្សេងគ្នារបស់វាដែលបង្កើតបានជាផ្នែកមួយមិនអាចជំនួសបានក្នុងធម្មជាតិ និងសម្រាប់ការកំសាន្តរបស់មនុស្សជំនាន់នេះ និងជំនាន់ក្រោយ។ ជាអកុសលពពួកសត្វព្រៃមួយចំនួនបានវិនាសផុតពូជ និងមួយចំនួនទៀតកំពុងទទួលរងគ្រោះថ្នាក់ និងជួបវិបត្តិដោយសារការមានកំណើននៃការប្រើប្រាស់របស់មនុស្ស ការខ្វះខាតចំណីអាហារ ការបំពុលនៃសារធាតុគីមី និងការបាត់បង់មជ្ឈដ្ឋានរស់នៅរបស់វា។ ជីវិតសត្វព្រៃអាចនឹងត្រូវវិនាសសាបសូន្យពីលើផែនដីនាពេលអនាគតដ៏ខ្លីខាងមុខ ប្រសិនបើភាពរងគ្រោះថ្នាក់ទាំងនេះមិនត្រូវបានទប់ស្កាត់។

ការរក្សាទីជម្រក និងអភិរក្សធនធានសត្វព្រៃ គឺជាគោលដៅសំខាន់បំផុត របស់រដ្ឋឬប្រទេស ដែលគ្រប់គ្រងលើធនធានសត្វព្រៃទាំងនោះ។ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅទាំងនេះ គេត្រូវតែរៀបចំបង្កើត ឱ្យមានគម្រោងអភិរក្ស និងការប្តេជ្ញាចិត្តយ៉ាងច្បាស់លាស់ក្នុងការរួមចំណែកការពារ និងអភិរក្ស។ តួយ៉ាងដូចជា វិធានការថ្មីៗ ដែលបានអនុវត្តដោយរាជរដ្ឋាភិបាលរួមមានការអនុម័តច្បាប់ ការកែទម្រង់វិស័យគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ និងធនធានជីវចម្រុះ ការរៀបចំបង្កើតតំបន់ព្រៃការពារ និងតំបន់អភិរក្សនានា ព្រមទាំងបង្កើនកិច្ចសហការជាមួយដៃគូរអភិរក្ស និងអង្គការអន្តរជាតិមួយចំនួនផងដែរ។ ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការប្តេជ្ញាចិត្តនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងកិច្ចការអភិរក្សកម្រិតអន្តរជាតិ និងថ្នាក់តំបន់ ដោយបានសម្រេចចូលជាសមាជិក អនុសញ្ញាអន្តរជាតិដែលពាក់ព័ន្ធ ដូចជាអនុសញ្ញាស្តីពី ជីវចម្រុះ អនុសញ្ញាសាយតេស អនុសញ្ញា ស្តីពី បំរែបំរួលអាកាសធាតុ អនុសញ្ញា ស្តីពី តំបន់ដីសើម កិច្ចព្រមព្រៀងអាស៊ាន ស្តីពី ជីវចម្រុះ និងអនុសញ្ញា សាយតេសជាដើម។ សៀវភៅថនិកសត្វនៅកម្ពុជា គឺជាផ្នែកមួយនៃការអប់រំផ្សព្វផ្សាយនូវពុទ្ធិនៃធនធានថនិកសត្វព្រៃនានា ដែលកំពុងរស់នៅ និងមានវត្តមាននៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

សៀវភៅនេះអាចនឹងបង្កើនចំណេះដឹង និងការយល់ដឹងច្រើនអំពីភាពសំបូរបែប តម្លៃនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីធម្មជាតិ ដល់ប្រជាពលរដ្ឋដែលរស់នៅក្នុងសហគមន៍មូលដ្ឋាន មន្ត្រីរាជការគ្រប់ថ្នាក់ និងជំនាញ សិស្ស និស្សិត និងអ្នកអភិរក្ស ស្រាវជ្រាវអំពីធម្មជាតិ ព្រមទាំងអាចទាក់-ទាញនូវភ្ញៀវទេសចរធម្មជាតិដែលចាប់អារម្មណ៍នឹងពពួកថនិកសត្វព្រៃនៅកម្ពុជាផងដែរ។

ការបោះពុម្ពលើកទីពីរ គឺជាស្នាដៃរៀបរៀងរបស់មន្ត្រីជំនាញនៃការិយាល័យការពារសត្វព្រៃនៃរដ្ឋបាលព្រៃឈើ ដែលធ្លាប់មានបទពិសោធន៍ច្រើនក្នុងការចុះស្រាវជ្រាវ អង្កេតនៅលើភូមិសាស្ត្រជាក់ស្តែង រួមផ្សំនឹងការផ្ទៀងផ្ទាត់ជាមួយឯកសារដែលមានស្រាប់ និងសហការជាមួយអ្នកសត្វសាស្ត្រអន្តរជាតិមួយចំនួនរបស់អង្គការអភិរក្សសត្វព្រៃដែលបានធ្វើសកម្មភាពស្រាវជ្រាវ និងអភិរក្សពពួកសត្វព្រៃទាំងនោះនៅកម្ពុជា។ ហេតុនេះការចូលរួមពីគ្រប់ស្ថាប័នរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ មន្ត្រីរាជការ សិស្ស និស្សិត និងប្រជាពលរដ្ឋ នៅក្នុងសកម្មភាពអភិរក្ស គឺជាសកម្មភាពមួយសំខាន់បំផុត ដើម្បីធានាឱ្យការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិ និងការអភិរក្សសត្វព្រៃរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាយើងមានចីរភាព។

សេចក្តីផ្តើម

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាប្រទេសមួយដែលមានភ័ព្វវាសនាល្អជាងគេក្នុងចំណោមបណ្តាប្រទេសអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដោយបានទទួលចំណែងដៃធម្មជាតិ ទាំងព្រៃឈើ សត្វព្រៃ និងធនធានជីវចម្រុះដទៃទៀត។ សត្វ និងរុក្ខជាតិព្រៃ មិនគ្រាន់តែចូលរួមចំណែកក្នុងការរក្សាតុល្យភាពធម្មជាតិ ទ្រទ្រង់ជីវិតរស់នៅ និងបង្កើនផាសុកភាពសម្រាប់មនុស្សតែប៉ុណ្ណោះទេ វាថែមទាំងមានសារៈសំខាន់សម្រាប់បំណងប្រាថ្នា និងតម្រូវការផ្នែកអារម្មណ៍របស់មនុស្ស និងសង្គមថែមទៀត។ តាមរយៈការជម្រុញឱ្យមានកម្មវិធីទេសចរណ៍ធម្មជាតិ ពពួកសត្វព្រៃបានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ចំពោះកំណើនសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេស។ ប៉ុន្តែគួរឱ្យស្តាយធនធានជីវចម្រុះទាំងនេះ បាននិងកំពុងទទួលរងគ្រោះថ្នាក់ ដែលមានប្រភេទសត្វព្រៃខ្លះបានបាត់បង់ក្នុងកម្រិតមួយគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើល។ ការបំផ្លាញទីជម្រក ការធ្វើអាជីវកម្មលើសំណាកនៃប្រភេទសត្វព្រៃ ការរាលដាលនៃជម្ងឺទៅលើការរស់នៅរបស់ពពួកថនិកសត្វព្រៃ គ្រោះធម្មជាតិ និងការបំពុល គឺជាកត្តាចម្បងនៃការបាត់បង់ជីវចម្រុះ និងពពួកថនិកសត្វគ្រប់ប្រភេទ នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ រហូតមកទល់ពេលនេះនៅមានប្រភេទសត្វព្រៃមួយចំនួនដូចជា សត្វគោព្រៃ និងរមាស ដែលអ្នកធម្មជាតិវិទ្យា នៅមិនទាន់ហ៊ានអះអាងច្បាស់លាស់ពីវត្តមានជាក់ស្តែង របស់ពួកវានៅឡើយទេ។

ប្រឈមមុខចំពោះស្ថានភាពបាត់បង់ខាងលើ និងស្របតាមសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់រាជរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីគោលនយោបាយវិស័យព្រៃឈើជាតិ រាជរដ្ឋាភិបាលដែលមានក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងរដ្ឋបាលព្រៃឈើ កំពុងយកចិត្តទុកដាក់លើការការពារ និងអភិរក្សសត្វព្រៃ ព្រៃឈើ និងធនធានជីវចម្រុះទាំងនេះ ទាំងនៅក្នុងតំបន់ និងក្រៅតំបន់យ៉ាងសកម្មបំផុត ដោយបានខិតខំប្រឹងប្រែងសិក្សាស្រាវជ្រាវ បង្កើត និងពង្រឹងតំបន់ដែលមានសក្តានុពលសត្វព្រៃទាំងឡាយ ឱ្យក្លាយទៅជាតំបន់ព្រៃការពារ សម្រាប់អភិរក្សធនធានសេនេទិច រុក្ខជាតិ សត្វព្រៃ និងធនធានជីវចម្រុះទាំងឡាយ បន្ថែមលើតំបន់ការពារធម្មជាតិទាំង ២៣កន្លែង ដែលបង្កើតឡើងដោយព្រះរាជក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី ០១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៣ ។ លើសពីនេះទៅទៀត ផ្អែកលើយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ច្បាប់ស្តីពីព្រៃឈើ និងកម្មវិធីកំណែទម្រង់លើវិស័យព្រៃឈើ រដ្ឋបាលព្រៃឈើនៃក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ បាននិងកំពុងរៀបចំកសាងលិខិតបទដ្ឋានស្របច្បាប់មួយចំនួនបន្ថែមទៀត សំដៅការពារអភិរក្ស និងគ្រប់គ្រងពពួកសត្វព្រៃ ជាពិសេសប្រភេទថនិកសត្វទាំងឡាយឱ្យបានរស់នៅមានចីរភាពសម្រាប់មនុស្សជំនាន់បច្ចុប្បន្ន និងអនាគត។ ទន្ទឹមនឹងនេះ រដ្ឋបាលព្រៃឈើក៏បាននិងកំពុងជម្រុញការអប់រំផ្សព្វផ្សាយ

ជាសាធារណៈស្តីពីការអភិរក្សសត្វព្រៃ និងព្រៃឈើយ៉ាងសកម្ម ព្រមទាំងបង្កើនកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ជាមួយអង្គការ និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសទាំងអស់ដើម្បីកាត់បន្ថយ និងទប់ស្កាត់រាល់កត្តាទាំងឡាយដែលអាចធ្វើឱ្យមានការគម្រាមកំហែង ការវិនាសបាត់បង់ពពួកថនិកសត្វ និងសត្វព្រៃទាំងឡាយនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ការបោះពុម្ពផ្សាយសៀវភៅថនិកសត្វនៅកម្ពុជាលើកទី២នេះ មានគោលបំណងផ្តល់ជាវិភាគទានដល់ការស្វែងយល់ និងផ្តល់នូវពុទ្ធិអំពីជីវសាស្ត្រ និងអត្តសញ្ញាណនៃប្រភេទថនិសត្វនីមួយៗ។ ការអធិប្បាយប្រភេទសត្វនីមួយៗ បានផ្តោតទៅលើការវិនិច្ឆ័យលក្ខណៈសម្គាល់នៃរូបរាងសត្វ លក្ខណៈជីវសាស្ត្រ របាយរស់នៅតាមភូមិសាស្ត្ររបស់សត្វក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងនៅលើពិភពលោករួមទាំងមានពិពណ៌នាអំពីស្ថានភាពអភិរក្សរបស់ប្រភេទសត្វនីមួយៗ ស្របតាមច្បាប់ ស្តង់ដារអន្តរជាតិ និងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិនានា ដែលកម្ពុជាបានចូលរួមជាសមាជិករួចហើយ។ យោងតាមឯកសារចាស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមានវត្តមានថនិកសត្វចំនួន ២១២ប្រភេទ ដែលក្នុងនោះថនិកសត្វថ្នាក់ធំសំខាន់ៗ មានដូចជា គោព្រៃ រមាស ដំរី ខ្ទីង ទន្សោង រមាំង ប្រើស ខ្លាធំ ខ្លារខិន ខ្លាឃ្មុំ ដែលមានវត្តមានរស់នៅស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែងក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងប្រភេទថនិកសត្វរស់នៅក្នុងទឹកប្រៃ និងទឹកសាបមួយចំនួនដូចជា ផ្សោត បាឡែន និងជ្រូកទឹកជាដើម។ ប៉ុន្តែជាអកុសល ប្រភេទខ្លះ ក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវពុំទាន់មានកំណត់ត្រា និងឯកសារគ្រប់គ្រាន់នៅឡើយ។ ប្រភេទសត្វនីមួយៗមានបញ្ចូលរូបភាពច្បាស់សម្រាប់ឱ្យអ្នកអាន សិស្ស និស្សិត និងសត្វវិទូ ឬអ្នកស្រាវជ្រាវ ងាយស្រួលសម្គាល់ និងកំណត់ចំណាំ។

យើងខ្ញុំសង្ឃឹមថាសៀវភៅនេះនឹងក្លាយទៅជាឯកសារសំខាន់ សម្រាប់បន្តការសិក្សាស្រាវជ្រាវបន្ថែមលើ ពពួកថនិកសត្វនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា នាពេលអនាគត និងសម្រាប់ជាបច្ច័យដល់ការកែលម្អ ក្នុងការបោះពុម្ពផ្សាយលើកក្រោយទៀត។ ការចូលរួមសហការពីសហគមន៍មូលដ្ឋាន អង្គការអភិរក្ស និងស្ថាប័ននានារបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ជាមួយនឹងរដ្ឋបាលព្រៃឈើ គឺជាកត្តាសំខាន់ក្នុងការចូលរួមចំណែកការពារ និងអភិរក្សធនធានសត្វព្រៃនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាយើងប្រកបដោយចីរភាព សម្រាប់រក្សាលំនឹងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីធម្មជាតិ និងបម្រើផលប្រយោជន៍ដល់មនុស្សជំនាន់ក្រោយៗទៀត។

វិធីសាស្ត្រនៃការអង្កេតស្រាវជ្រាវថនិកសត្វ

ការអង្កេតស្រាវជ្រាវថនិកសត្វនៅក្នុងព្រៃធម្មជាតិ ឬ នៅលើភូមិសាស្ត្រជាក់ស្តែងមានវិធីសាស្ត្រច្រើនយ៉ាង និងទាមទារនូវចិត្តអំណត់ច្រើនក្នុងពេលចុះអង្កេត និងតាមដានសត្វ។ បច្ចុប្បន្នអ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវថនិកសត្វនិយមប្រើវិធីសាស្ត្រមួយចំនួនដូចជា ការចុះសម្ភាសន៍ជាមួយប្រជាជនដែលមានបទពិសោធន៍ និងរស់នៅក្នុងតំបន់ព្រៃឈើ និងសត្វព្រៃ ការប្រើវិធីសាស្ត្រត្រង់ស៊ិក និងការដាក់ម៉ាស៊ីនថតស្វ័យប្រវត្តិ។ល។ សម្រាប់ការសិក្សាអំពីវិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវថនិកសត្វនៅកម្ពុជាសូមអានឯកសារជាភាសាខ្មែរ ស្តីពីការអភិរក្ស និងស្រាវជ្រាវសត្វព្រៃនៅលើភូមិសាស្ត្ររបស់លោក អាឡាំង រូប៊ីណូវិច (Alan Robinowitz)។

ការកំណត់ហៅឈ្មោះប្រភេទថនិកសត្វជាភាសាខ្មែរ

ប្រទេសកម្ពុជាសម្បូរទៅដោយសត្វព្រៃច្រើនប្រភេទ ដូចជា ពពួកថនិកសត្វ ឧរង្គសត្វ សត្វស្លាប និងប្រភេទជីវចម្រុះផ្សេងទៀត។ សត្វស្លាបចំនួន ៥៣៥ ប្រភេទ *(សត្វស្លាបនៃប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៣)* និង *ថនិកសត្វ ៨៨ប្រភេទ (ថនិកសត្វនៅកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០០)* ត្រូវបានបោះពុម្ពជាលើកដំបូង។ ក្នុងការបោះពុម្ពផ្សាយសៀវភៅខាងលើនេះ ផលលំបាកមួយដែលក្រុមអ្នករៀបរៀងបានជួបប្រទះគឺ ការកំណត់ហៅឈ្មោះប្រភេទសត្វព្រៃនីមួយៗជាភាសាខ្មែរ។ បញ្ហានេះ បណ្តាលមកពីកត្តាចំនួនពីរ គឺ:

កត្តាទី១. ប្រភេទសត្វព្រៃមួយចំនួន នៅពុំទាន់មានឈ្មោះជាភាសាខ្មែរ ឬ ភាសាតាមតំបន់ (Local Name) នៅឡើយ គឺមានតែភាសាអង់គ្លេស និងឈ្មោះជាឡាតាំង ឬឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ) ប៉ុណ្ណោះ (English Name and Scientific Name)។ អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវខ្លះមានទស្សនៈផ្សេងដោយមិនដាក់ឈ្មោះតាមភាសា អង់គ្លេស ឬ ឈ្មោះឡាតាំងដែលមានស្រាប់ទាំងនោះទេ ព្រោះពួកគេបានចុះជួបសម្ភាសន៍ជាមួយប្រជាជនតាមមូលដ្ឋាន ឬ តាមតំបន់ដែលមានពពួកសត្វព្រៃរស់នៅ ហើយបានហៅឈ្មោះសត្វនូវពាក្យតែមួយដូចគ្នា។ ឧទាហរណ៍ប្រភេទថនិកសត្វថ្នាក់តូច (Small Mammals) ដូចជាពពួកអំបូរកន្លឹក សំពោច ប្រចៀវ និងកំប្រុក ជាដើម ដែលភាគច្រើនសត្វនីមួយៗ ពុំទាន់មានឈ្មោះជាភាសាខ្មែរច្បាស់លាស់នៅឡើយ ឬសូម្បីតែឈ្មោះតាមមូលដ្ឋាន តាមតំបន់ផ្សេងៗក្នុងប្រទេសក៏ពុំទាន់មានដែរ គឺគ្រាន់តែហៅបានត្រឹមតែហៅឈ្មោះទូទៅតែមួយថា ជាកំប្រុក១ ឬ ប្រចៀវ១ ជាដើម។ល។ ម្យ៉ាងទៀតនៅមានប្រភេទថនិកសត្វជាច្រើនទៀត ដែលការហៅឈ្មោះរបស់ពួកវានៅមិនទាន់ច្បាស់លាស់នៅឡើយទេ។ ឧទាហរណ៍ អ្នកស្រុកក្នុងខេត្តមណ្ឌលគីរី និងរតនគីរី ហៅប្រភេទសត្វមួយថា ឆ្មាបា (Sunda Colugo , *Cynocephalus variegatus*) ចំណែកឯប្រជាជនមួយចំនួន នៅភូមិភាគខាង

ជើង ហៅកំប្រុកធំ ឬកំប្រុកស្លាបធំ ថាជា ឆ្មាបា ទៅវិញ។ តាមពិតកំប្រុកធំ មានឈ្មោះអង់គ្លេស និងឡាតាំង (Black Giant Squirrel, *Ratufa bicolor*) រីឯ កំប្រ៉ុកស្លាបធំ មានឈ្មោះអង់គ្លេស និងឡាតាំង (Indian Giant Flying Squirrel, *Petaurista philippensis*)។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី អ្នកនិពន្ធបានសម្រេចយក Sunda Colugo ហៅជាភាសាខ្មែរថា ឆ្មាបា ដោយផ្អែកលើសណ្ឋានរូបសាស្ត្រ និង ជីវសាស្ត្រ។

កត្តាទី២. ជាទូទៅប្រជាជនមូលដ្ឋានមួយចំនួននៅតែមានការភ័ន្តច្រឡំ ក្នុងការប្រើ-ប្រាស់ឈ្មោះ បើទោះជាប្រភេទសត្វមួយចំនួននោះត្រូវបានគេស្គាល់ និងដឹង ឮរួចហើយក៏ដោយ។ ដូចជា ប្រភេទសត្វ ទន្សោង (Banteng) តែអ្នកខ្លះបែរជាច្រឡំថា គោព្រៃ (Kouprey) ទៅវិញ។ នោះក៏បណ្តាលមកពីការហៅរបស់អ្នកកវីនិពន្ធមួយចំនួនដែលតែងតែភ្ជាប់ពាក្យ ទន្សោង ជាមួយ គោព្រៃ នៅក្នុងបទចំរៀង កំណាព្យ ឬ ប្រលោមលោកជាដើម ដែលនាំឱ្យមានការច្រឡំថា ទន្សោង និងគោព្រៃជាប្រភេទសត្វតែមួយ។ ការប្រើពាក្យថាតែមួយ "ទន្សោងគោព្រៃ" បែបនេះ ព្រោះថាទន្សោងជាសត្វដែលមានរូបរាងដូចគោបេះបិទ គ្រាន់តែផ្នែកគូថរបស់វាមានពណ៌ស ហើយសត្វប្រភេទនេះរស់នៅក្នុងព្រៃ ជាហេតុធ្វើឱ្យគេច្រឡំហៅថា" គោព្រៃ " តែម្តង។ ការហៅទាំងច្រឡំបែបនេះ ធ្វើឱ្យមានការច្រឡំតៗគ្នារហូតដល់ប្រជាពលរដ្ឋដែលរស់នៅទីប្រជុំជន ទីក្រុង តំបន់ទំនាបកណ្តាល ដែលមិនធ្លាប់បានឃើញសត្វព្រៃហៅទាំងច្រឡំតគ្នា។ នេះជាកង្វល់នៃអ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងអភិរក្សសត្វព្រៃនៅកម្ពុជា រួមទាំងអ្នកជំនាញបរទេសផងដែរ។ ហេតុនេះ ការស្គាល់ប្រភេទសត្វព្រៃទាំងអស់នោះ គឺអាស្រ័យទៅលើការវិភាគចេញពីភាសាអង់គ្លេស ដោយផ្អែកលើឈ្មោះដែលមានស្រាប់ (លក្ខណៈរូបសាស្ត្រ លក្ខណៈជីវសាស្ត្រ និងភូមិសាស្ត្រដែលវារស់នៅ) និងឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ ។

ការយល់ដឹង និងការប្រើប្រាស់ឈ្មោះសត្វដែលមានស្រាប់ភាគច្រើនតែងតែផ្តោតទៅលើប្រភេទសត្វធំៗ និងប្រភេទមួយចំនួនដែលមានការជួបប្រទះញឹកញាប់ធ្វើឱ្យប្រជាជនយើងមានលទ្ធភាពដាក់ឈ្មោះ ប្រភេទសត្វទាំងនោះបាន ឬហៅតៗគ្នារហូតមក។ ប្រភេទសត្វមួយចំនួនធំនៅក្នុងសៀវភៅថនិកសត្វនេះ ត្រូវបានដាក់ឈ្មោះដោយក្រុមអ្នកសត្តសាស្ត្រខ្មែរ ដើម្បីបំពេញឱ្យបាននូវការហៅឈ្មោះជាភាសាខ្មែរគ្រប់ប្រភេទសត្វទាំងអស់ដែលបានរកឃើញថាមានវត្តមាននៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាពិសេសប្រភេទដែលមានបញ្ចូលក្នុងសៀវភៅនេះ។

ដើម្បីឱ្យការរៀបចំចងក្រងសៀវភៅនេះឱ្យបានល្អប្រសើរនៅលើកក្រោយទៀត យើងខ្ញុំអ្នករៀបរៀង សូមអនុញ្ញាតទទួលយកនូវមតិរិះគន់ កែលម្អ និងព័ត៌មានថ្មីៗបន្ថែមពីសំណាក់សម្តេច ព្រះអង្គម្ចាស់ ឯកឧត្តម លោកជំទាវ អស់លោក លោកស្រី ក្នុងគោលបំណងនៃការចូលរួមចំណែកនៃការអភិរក្សធនធាន ជីវចម្រុះប្រកបដោយចីរភាពសម្រាប់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

របៀបកត់សម្គាល់ថនិកសត្វ

ដូចម្តេចដែលហៅថាថនិកសត្វ?

ថនិកសត្វគឺជាប្រភេទសត្វដែលមានលក្ខណៈខុសពីប្រភេទសត្វដទៃទៀតដោយលក្ខណៈច្រើនយ៉ាង។ គ្រប់ប្រភេទទាំងអស់ផ្តល់កំណើតជាកូន ហើយចិញ្ចឹមកូនដោយទឹកដោះ។ ថនិកសត្វភាគច្រើនមានរោម សូម្បីតែថនិកសត្វរស់នៅក្នុងទឹកដូចជាពពួកផ្សោត និងបាឡែន ក៏មានរោមនៅលើដងខ្លួនដែរ ប៉ុន្តែវាមិនបញ្ចេញច្បាស់ឱ្យយើងសង្កេតមើលបានពីចម្ងាយដូចថនិកសត្វរស់នៅលើគោកឡើយ។ គ្រប់ប្រភេទសត្វទាំងអស់គឺមានឈាមក្តៅ និងបែងចែកជាលក្ខណៈកាយ-វិភាគសាស្ត្រច្រើន។ ភាគច្រើនមានអវយវៈដៃជើង៤ ដែលជើងពីរនៅខាងមុខ និងជើងពីរនៅខាងក្រោយ ឬ ក៏យើងអាចហៅបានថា ស្លាប ឬ ដៃ។ ថនិកសត្វមួយចំនួនតូចមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងសត្វស្លាប ល្មូន និងមច្ឆា ដែលអាចបង្កឱ្យមានការភ័ន្តច្រលំគ្នាដូចជា អំបូរប្រចៀវត្រូវបានគេគិតច្រឡំថាជាសត្វស្លាប ពីព្រោះវាអាចហើរបាន សត្វពង្រូលច្រឡំថាជាពពួកសត្វល្មូនព្រោះ វាមានស្រកា និងអណ្តាតវែង ចំណែកឯត្រីបាឡែន និងត្រីផ្សោតវិញក៏ត្រូវបានគេយល់ច្រលំថាជាត្រីផងដែរ។ ប៉ុន្តែធាតុពិតនោះពួកវា គឺជាថនិកសត្វ ដោយពួកវាពពួកសត្វមានឈាមក្តៅ បង្កកំណើតកូនខាងក្រៅ និងបំបៅកូនដោយទឹកដោះ។

ប្រភេទសត្វនីមួយៗត្រូវបានគេកំណត់ជាផ្លូវការដោយឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ ដែលឈ្មោះទាំងនោះជាធម្មតា ត្រូវបានគេសរសេរជាអក្សរឡាតាំង ឬក្រិច ហើយត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយក្រុមអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រនៅទូទាំងពិភពលោក។ ឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រទាំងនោះជាទូទៅត្រូវបានគេសរសេរជាអក្សរទ្រេត ដោយមានពីរឃ្លា ដើម្បីសម្គាល់ពីអំបូរ និងប្រភេទរបស់វា។

ការកំណត់ភិនភាគថនិកសត្វ:

សម្បុរជាជំនួយសំខាន់បំផុតដែលនាំទៅដល់ការស្គាល់ថនិកសត្វ។ នៅពេលជួបប្រទះសត្វ កត្តាសំខាន់នោះត្រូវពិនិត្យមើលពណ៌នៅលើដងខ្លួនរបស់វា។ ទំហំក៏មានសារៈសំខាន់ផងដែរសំរាប់បែងចែកលក្ខណៈខុសគ្នាពីថនិកសត្វមួយទៅមួយ ហើយទំហំនោះអាចមានការប្រែប្រួលដោយអាស្រ័យទៅលើលក្ខណៈ សណ្ឋានរបស់វា ប្រសិនបើខ្នងមានរាងកោងនោះដងខ្លួនរាងខ្លីចំណែកឯកន្ទុយមានរាងវែង។

ការស្វែងរក និងការសិក្សាអំពីថនិកសត្វ

ជាទូទៅទោះបីជាថនិកសត្វមានការលំបាកអង្កេតជាងសត្វស្លាបក៏ដោយ ក៏គេមានវិធីផ្សេងៗជាច្រើនដើម្បីស្វែងរក និងសិក្សាអំពីថនិកសត្វទាំងនោះ។ វិធីសាស្ត្រដែលល្អបំផុតគឺផ្អែកលើប្រភេទថនិកសត្វ និងទីជំរកដែលពួកវារស់នៅ។ នៅប្រទេសកម្ពុជាប្រភេទថនិកសត្វភាគច្រើនចូលចិត្តរស់នៅព្រៃស្រោង ពាក់កណ្តាលស្រោង និងព្រៃល្បោះ រីឯប្រភេទមួយចំនួនទៀតចូលចិត្តរស់នៅតំបន់ព្រៃដែលសម្បូរដោយវាលភក់ និងមួយចំនួនទៀតចូលចិត្តរស់នៅតំបន់ព្រៃដែលមានរយៈកម្ពស់ខ្ពស់ ឬតំបន់ព្រៃភ្នំ ហើយប្រភេទទាំងអស់តែងតែរស់នៅដោយធ្វើផ្លាស់ទីពីកន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយ។ នៅពេលថ្ងៃសត្វស្វា កំប្រុកខ្លះ និងកន្ធើក ត្រូវបានគេប្រទះឃើញនៅលើដើម ឈើ រីឯប្រភេទថនិកសត្វធំៗមួយចំនួនដូចជា ជ្រូកព្រៃ ដំរី ខ្លា ខ្ទីង ទន្សោង ស្កាខ្លាឃ្មុំ និងភេ ត្រូវបានគេប្រទះឃើញធ្វើសកម្មភាពនៅលើដី។ ប្រភេទថនិកសត្វថ្នាក់ធំភាគច្រើនមានការលំបាកខិតចូលទៅជិតណាស់ដោយសារពួវាឆាប់ផ្អើល។ ចំណែកឯសត្វដែលច្រើនធ្វើសកម្មភាពនៅពេលយប់មានដូចជា៖ ពពួកសត្វ សំពោច កណ្តុរ កំប្រុកស្លាប ប្រចៀវ ជ្រីង ។ល។

ដូច្នេះឱកាសនៃការអង្កេតថនិកសត្វដែលរកស៊ីនៅពេលយប់គឺងាយជាងថនិកសត្វដែលធ្វើសកម្មភាពនៅពេលថ្ងៃពីព្រោះថនិកសត្វដែលរកស៊ីពេលយប់មិនសូវមានការប្រុងប្រយ័ត្នដូចថនិកសត្វរកស៊ីនៅពេលថ្ងៃនោះទេ។ វិធីសាស្ត្រសំខាន់បំផុតក្នុងការអង្កេតនៅពេលយប់យើងត្រូវមានពិលគោមធំមួយ និងពិលសំរាប់ពាក់នៅលើក្បាលមួយដែលមានកំលាំងវ៉ាត់ពី៣០-៥០W ងាយស្រួលក្នុងការអង្កេតសត្វនៅលើដើមឈើផងដែរ។

ការអង្កេតដានថនិកសត្វក៏ជាវិធីសាស្ត្រមួយសំខាន់ក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ប៉ុន្តែយើងត្រូវមានការប្រុងប្រយ័ត្នពីការវាស់វែង និងការរាប់ចំនួនដានដែលអាចឱ្យយើងដឹងអំពីចំនួន និងអាយុរបស់វា។

ក្រុមកន្ធីក

TREESHREWS

សេចក្តីផ្តើម: កន្ធីកជាសត្វដែលស្ថិតនៅក្នុងអំបូរ Tupaiidae ហើយវាគឺជាសត្វដែលស៊ីសត្វល្អិតជាអាហារដែលវត្តមានរបស់វាមាននៅតាមតំបន់ឥណ្ឌូម៉ាលាយ៉ាន។ វាមានរូបរាងស្រដៀងគ្នាទៅនឹងសត្វកំប្រុកដែរ ពីព្រោះវាមានទំហំប្រហាក់ប្រហែលគ្នាមានភ្នែកធំ កន្ទុយសំពោងវែង និងមានមាត់ប្រែងស្រួចវែង។ ទោះបីជាវាស្ថិតនៅក្នុងអំបូរ Tupaiidae នេះក៏ដោយ វាពិតជាមានការទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និតទៅនឹងអំបូរពានរផងដែរ ដូចនេះហើយទើបប្រភេទទាំងនេះត្រូវបានគេចុះនៅក្នុងបញ្ជីសាយតេសទាំងអស់។ ប្រភេទមួយចំនួនរស់នៅលើដើមឈើ ឯប្រភេទមួយចំនួនទៀតរស់នៅ និងរកចំណីអាហារនៅលើដី។ កន្ធីកគឺជាសត្វដែលរកចំណីនៅពេលថ្ងៃ ដោយស៊ីរុក្ខជាតិ និងសត្វល្អិតផ្សេងៗជាច្រើន។ គេប្រទះឃើញប្រភេទនេះរស់នៅតាមទីជំរកជាច្រើនប្រភេទចាប់ពីព្រៃស្រោងរហូតដល់ព្រៃឫស្សីក្រាស់ ចំការ និង សួនច្បារ។

កន្ទឹកក្បាលឆ្នូត

ភិនភាគៈ កន្ទឹកក្បាលឆ្នូតមានប្រវែងក្បាល និងដងខ្លួនពី ១១៥-១៣៥ម.ម កន្ទុយមានប្រវែងពី ១០៥-១៣០ និងមានទម្ងន់ពី ៣៥-៥៥ក្រាម ។ ប្រភេទនេះគេអាចសំគាល់បានដោយសារវាមានច្រមុះស្រួចវែង កន្ទុយវែង និងមានរោមខ្លី ។ រោមនៅលើដងខ្លួនខ្លី និងរលោង ។ ខ្នងមានសំបុរប្រផេះចាស់រហូតត្នោតចាស់ ហើយពោះ និងផ្នែកសងខាងដងខ្លួនមានពណ៌ត្នោត ។ មានឆ្នូតពណ៌ខ្មៅជាច្រើនលាតចាប់ពីច្រមុះកាត់តាមក្រោមភ្នែករហូតដល់គុម្ពត្រចៀក និងមានឆ្នូតពណ៌សអមសងខាង ។ សត្វឈ្មោលមានទំហំធំ និងពណ៌ភ្លឺជាងសត្វញី ។

ជីវសាស្ត្រៈ ប្រភេទនេះភាគច្រើនរស់នៅតាមគុម្ពោតព្រៃតូចៗ និងគុម្ពឬស្សី ព្រៃស្រោង និងព្រៃរបោះ ។ វាជាសត្វរកស៊ីនៅពេលថ្ងៃ ហើយចំណីអាហាររបស់វាមានដូចជាផ្លែឈើ និង សត្វល្អិត ជាពិសេសពពួកអណ្តើកមាស និងកញ្ចែជាដើម ។ ប្រភេទនេះមានការបន្លឺសម្លេងឮខ្លាំង ។

របាយរស់នៅៈ នៅប្រទេសកម្ពុជា វាមានវត្តមាននៅក្នុងខេត្តកោះកុង មណ្ឌលគិរី និងតំបន់ភូមិភាគខាងជើង ។ ប្រភេទនេះក៏មានវត្តមាននៅក្នុងប្រទេសវៀតណាម ឡាវ និងថៃភាគខាងកើត ។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ គេមិនទាន់ដឹងស្ថានភាពអភិរក្ស ពួកវាពិតប្រាកដនៅឡើយទេ ក៏ប៉ុន្តែវាទំនងមិនមែន ជាប្រភេទទទួលរងការគំរាមកំហែងជាសកលនោះទេ ។

Mainland Slender-tailed Treeshrew
Dendrogale murina

© **Jonathan Linus Fiely**

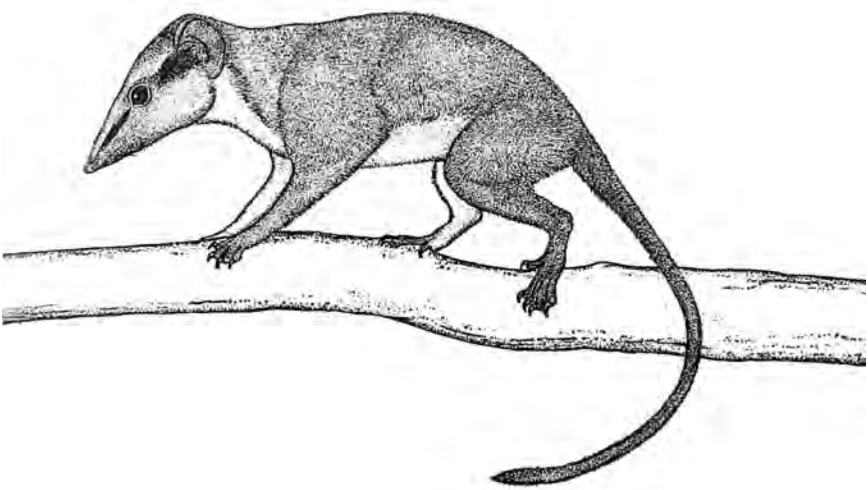

កន្ទុំក

ភិនភាគៈ ប្រភេទនេះមានប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួន ១៣៥-២០៥ម.ម កន្ទុយមានប្រវែងពី ១២៥-១៩៥ម.ម និងមានទម្ងន់ពី ៨៣-១៨៥ក្រាម។ វាមានរូបរាងដូចកំប្រុកដោយមានកន្ទុយវែងសំពោង និងមានច្រមុះវែងហើយស្រួច។ ខ្នងនិងកន្ទុយមានពណ៌ត្នោតចាស់ ចំណែកឯពោះមានពណ៌ត្នោតស្រាល។ ដូចគ្នានឹងប្រភេទផ្សេងទៀតដែរ នៅក្នុងអំបូរនេះ វាមានឆ្នូតតូចពណ៌លឿងស្រាលនៅលើស្មា។

ជីវសាស្ត្រៈ ប្រភេទនេះត្រូវបានប្រទះឃើញនៅតាមទីជំរកផ្សេងៗជាច្រើនចាប់ពីព្រៃស្រោងព្រៃរបោះ ចុល្លព្រឹក្ស រហូតដល់ចំការ។ វាភាគច្រើនរស់នៅលើដើមឈើ តែវារកចំណីនៅលើដី។ វាជាសត្វទិវាចរ (រកស៊ីនៅពេលថ្ងៃ) ហើយចំណីអាហាររបស់វារួមមានសត្វល្អិត ពីងពាង ជន្លេន និងផ្លែឈើ។

របាយរស់នៅៈ ប្រភេទនេះមានវត្តមាននៅគ្រប់ទីកន្លែងនៅក្នុងព្រៃប្រទេសកម្ពុជា។ ហើយពួកវាក៏មានត្រូវគេប្រទះឃើញផងដែរនៅប្រទេស បង់ក្លាដេស ភូមា ថៃ ឥណ្ឌូចិន ចិនភាគខាងត្បូង និងអាសាម។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ។

Northern Treeshrew
Tupaia belangeri

© WCS

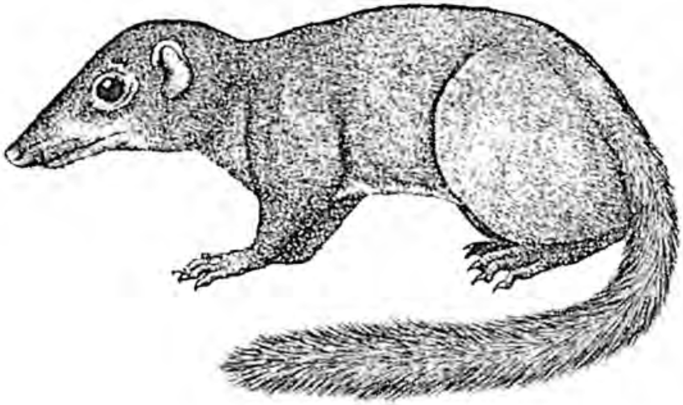

ក្រុមកំប្រុក

SQUIRRELS

សេចក្តីផ្តើម: កំប្រុកគ្មានស្លាបជាប្រភេទដែលស្ថិតនៅក្នុងអំបូរ (Sciuridae) និងកំប្រុកមានស្លាប ស្ថិតនៅក្នុងអំបូរ (Pteromyidae)។ កំប្រុកមានស្លាបមានភ្នែក និងត្រចៀកធំ ហើយកន្ទុយមាន រោមវែងសំពោង។ សត្វកំប្រុកមានវត្តមាននៅតាមបណ្តាប្រទេសនានា នៅលើពិភពលោក។ ទម្លាប់នៃការរស់នៅរបស់វាមានលក្ខណៈខុសប្លែកពីក្រុមកំប្រុកគ្មានស្លាប ដោយក្រុមកំប្រុកគ្មានស្លាបចូលចិត្តរកចំណីនៅពេលថ្ងៃ រីឯក្រុមប្រភេទមានស្លាបវិញចូលចិត្តស្វែងរកចំណីនៅពេលយប់។ កំប្រុកភាគច្រើនរស់នៅលើដើមឈើ និងភាគតិចចូលចិត្តបន្សាំជីវិតរស់នៅលើដី។ កំប្រុកជាប្រភេទតិណាសី ប៉ុន្តែមានប្រភេទមួយចំនួនចូលចិត្តស៊ីសត្វល្អិតតូចៗ និងពងសត្វផងដែរ។ មានប្រភេទកំប្រុកជាច្រើន ដែលបានផ្លាស់ពណ៌សម្បុរទៅតាមតំបន់ ឬទីជម្រកដែលវារស់នៅ និងជួនកាលវាប្តូរពណ៌ពេលដែលវារស់នៅក្នុងតំបន់តែមួយ។ កំប្រុកមានស្លាបមានភ្នាសនៅជើងមុខ និងជើងក្រោយដែលអាចឱ្យវាហើរសំកាំងបានរហូតដល់ទៅរាប់រយម៉ែត្រពីទីកន្លែងមួយទៅទីកន្លែងមួយទៀត។ កំប្រុកមានធ្មេញស្រួចអាចបង្កឱ្យមានរបួស ឬ ដំបៅក្លាយបាន ព្រោះមានកំប្រុកខ្លះមានមេរោគឆ្លង ពីសត្វល្អិតចង្រៃដែលស្ថិតនៅលើបន្លែផ្លែឈើជាចំណីអាហាររបស់វា។ អ្នកស្រាវជ្រាវអង្កេតសត្វកំប្រុកខ្លះអាចសម្គាល់ពីវត្តមានសត្វកំប្រុកនៅក្នុងតំបន់មួយបានតាមរយៈរោមជម្រុះរបស់វា។ នៅប្រទេសរីកចម្រើនកំប្រុកប្រភេទខ្លះត្រូវបានគេបង្ហាត់ឱ្យចេះសំដែង និងកាន់ចំណីអាហារស៊ីដូចពពួកសត្វស្វាផងដែរ។ មានសត្វកំប្រុក ៦ប្រភេទ ត្រូវបានកត់ត្រា និងបញ្ជាក់ថាកំពុងមានវត្តមានរស់នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

កំប្រុកពោះប្រផេះ

ភិនភាគ: កំប្រុកពោះប្រផេះមានរោមទន់ ហើយនៅផ្នែកខាងលើមានពណ៌ត្នោត និងផ្នែកខាងក្រោមមានពណ៌ប្រផេះស្រាល ឬ ស ។ វាមានកន្ទុយសំពោងរង្វើលបង្កប់ដោយជួរពណ៌ខ្មៅលាយស ។ កំប្រុកពោះប្រផេះមានបាតជើងធំទូលាយ ហើយនៅផ្នែកខាងលើស្បែក ជើងគ្មានរោមទេ ។

ជីវសាស្ត្រ: កំប្រុកពោះប្រផេះជាសត្វរាត្រីចរ វារស់នៅតាមតំបន់ព្រៃរបោះ វាលស្មៅ ព្រៃដាំ (ចំការកៅស៊ូ និង ដូងប្រេង) រួមទាំងព្រៃកោងកាងផងដែរ ។

របាយរស់នៅ: កំប្រុកពោះប្រផេះមានស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែងក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ប្រភេទនេះមាននៅប្រទេស ម៉ាឡេស៊ី កោះស៊ូម៉ាត្រា កោះចាវ៉ា និង កោះប័រណេអូ ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: កំប្រុកពោះប្រផេះជាប្រភេទមានរស់នៅច្រើនបង្គួរតាមតំបន់ព្រៃល្បោះ និងចំការឈើដទៃទៀត ។ ប្រសិនបើសត្វនេះកើនចំនួនច្រើនលើសលប់នៅក្នុងតំបន់ណាមួយ គួរតែមានវិធានការទប់ស្កាត់ការកើនឡើងនូវចំនួនសត្វនេះ ។

Grey-bellied Squirrel
Callosciurus caniceps

© L Bruce Kekule

កំប្រុកធំ

ភិនភាគ: កំប្រុកធំមានប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួន ៣៧០-៤០៥ម.ម កន្ទុយប្រវែងពី ៤២៥-៥០០ម.ម និងមានទំងន់ រហូតទៅដល់ ១៥០០ក្រាម ។ ផ្នែកពោះមានពណ៌ចាប់ពីពណ៌ពងមាន់ រហូតដល់ពណ៌ទឹកក្រូច និងផ្នែកខ្នងមានពណ៌ខ្មៅ ឬ ត្នោតចាស់ ។ បំពង់ក និងថ្ពាល់មានពណ៌ភ្លឺ ដែលខ័ណ្ឌដាច់ពីគ្នាដោយឆ្នូតពណ៌ខ្មៅ ។

ជីវសាស្ត្រ: ប្រភេទនេះច្រើនរស់នៅលើដើមឈើខ្ពស់ៗ ដែលមានគំរបព្រៃក្រាស់ៗ ហើយសំបូររស់នៅតាមដងទន្លេ ស្ទឹង ។ វាជាសត្វដែលមានការផ្លាស់ទីយ៉ាងរហ័សពីដើមឈើមួយទៅមួយ ។ ចំណីអាហាររបស់វារួមមាន ផ្លែឈើ គ្រាប់ធញ្ញជាតិ ស្លឹកឈើ សត្វល្អិត និង សត្វតូចផ្សេងៗទៀត ។ សំបុករបស់វាមានរាងមូលស្ថិតនៅផ្នែកខាងចុងមែក ឈើតូចៗ ព័ទ្ធស្លឹកឈើ ។ សត្វញីមានដោះបីគូ និង មានកូនម្តងពី ១-២ក្បាល ។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជាប្រភេទនេះមាននៅក្នុងខេត្តកោះកុង ពោធិសាត់ មណ្ឌលគិរី និងខេត្តព្រះវិហារ ហើយប្រភេទនេះត្រូវបានរកឃើញផងដែរ នៅទូទាំងឥណ្ឌូចិន[១] ដីគោកនៃប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី (កោះស៊ូម៉ាត្រា និង កោះចាវ៉ា) ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: កំប្រុកធំរស់នៅមានដង់ស៊ីតេកម្រិតទាប ហើយគេកម្រជួបប្រទះនៅក្នុងព្រៃធម្មជាតិ ។ ប្រភេទនេះអាចប្រឈមមុខនឹងការរងគ្រោះថ្នាក់ពីការបាត់បង់ទីជម្រក និងការទាក់ចាប់ ឬបរបាញ់ ។

---

(១) ឥណ្ឌូចិនរួមមានប្រទេស ភូមា ថៃ ឡាវ កម្ពុជា និងវៀតណាម ។

Black Giant Squirrel

Ratufa bicolor

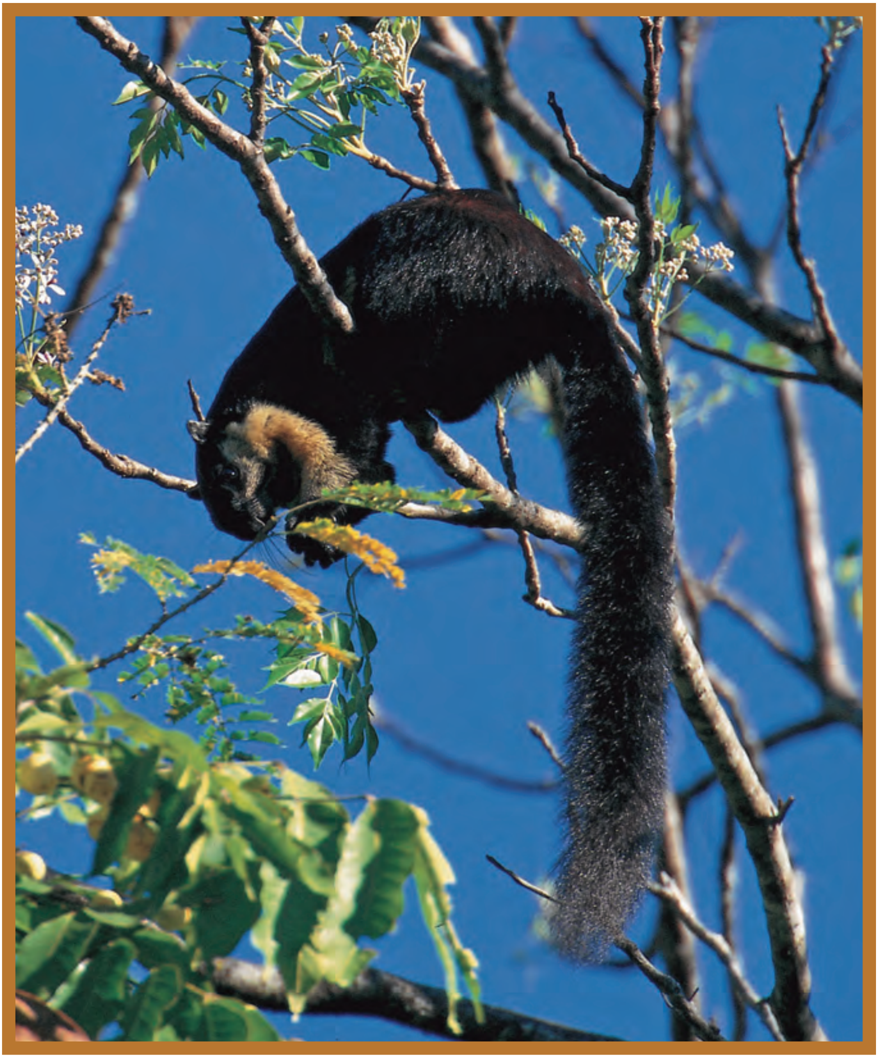

© L Bruce Kekule

កំប្រុកពណ៌

ភិនភាគ: កំប្រុកពណ៌មានប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួន ១៩០-២៣០ ម.ម កន្ទុយមានប្រវែងពី ២២៥-២៤០ម.ម និង មានទម្ងន់៣០០ក្រាម ។ វាមានមាឌមធ្យម និងមានការប្រែពណ៌ពីសទៅពណ៌ទឹកក្រូច ឬ ខ្មៅ និងពណ៌ចំរុះគ្នា។ ប្រភេទនេះភាគច្រើនត្រូវបានរកឃើញ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាភាគនិរតី ហើយភាគច្រើនមានពណ៌ក្រហមទឹកក្រូច ។ ចំពោះភូមិភាគខាងជើង ប្រភេទនេះមានពណ៌ក្រហមឆ្នោតដោយមានបង្កង់ពណ៌សនៅគល់កន្ទុយ ។

ជីវសាស្ត្រ: ប្រភេទនេះច្រើនរស់នៅលើដើមឈើខ្ពស់ៗ ដែលមានទីជំរកផ្សេងៗគ្នាជាច្រើន នៅតាមព្រៃស្រោង ព្រៃពាក់កណ្តាលស្រោង ព្រៃរបោះ និងចំការ ។ វាធ្វើសំបុកពីមែកឈើតូចៗ និង ស្លឹកឈើ នៅលើមែកឈើធំៗ ឬ នៅក្នុងប្រហោងឈើ ។ ចំណីអាហាររបស់វារួមមានផ្លែឈើ គ្រាប់ផ្លែឈើ ធញ្ញជាតិ និងសត្វល្អិត។ វាជាសត្វរហ័សរហួន និងផ្លាស់ទីពីដើមឈើមួយទៅមួយបានយ៉ាងរហ័ស ។ វាអាចមានជីវិតរស់នៅរហូតដល់អាយុ២៧ឆ្នាំ ។ សត្វញីមានដោះពីរគូ និងមានកូនម្តងពី១-២ក្បាល ។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជាវាមានវត្តមាននៅក្នុងខេត្តកោះកុង ពោធិសាត់ មណ្ឌលគិរី ដែនជំរកសត្វព្រៃគូលែនព្រហ្មទេព និងតំបន់ព្រៃការពារ នៃខេត្តព្រះវិហារ ។ ប្រភេទនេះមានវត្តមាននៅប្រទេសភូមា ថៃ និងវៀតណាមភាគខាងត្បូង ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: កំប្រុកពណ៌មានដង់ស៊ីតេរស់នៅច្រើនបង្គួរ និងមានអត្រាបន្តពូជឆាប់រហ័ស និងរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួចពីមជ្ឈដ្ឋានដែលវារស់នៅ ។

Variable Squirrel

Callosciurus finlaysonii

© Allan Michaud

កំប្រុកឆ្នូតខ្នង

ភិនភាគ: កំប្រុកឆ្នូតខ្នងមានប្រវែងដងខ្លួន ពី ២០០-២៦០ម.ម និងមានប្រវែងកន្ទុយ ១៩៧ម.ម និងមានមាឌមធ្យម។ នៅលើខ្នង និងកន្ទុយមានពណ៌ត្នោតប្រផេះ ដោយមានឆ្នូតធំពណ៌ក្រហមជាំ។

ជីវសាស្ត្រ: វារស់នៅក្នុងព្រៃស្រោង និង ព្រៃរបោះដែលមានរយៈកម្ពស់រហូតដល់ ១០០០ម។ វាក៏ត្រូវបានរកឃើញផងដែរនៅក្នុងព្រៃឫស្សីក្រាស់ តំបន់វាលទំនាប។ វារស់នៅតែឯង ឬ ជាក្រុមតូចៗ។ វាធ្វើសំបុកនៅលើមែកឈើខ្ពស់ៗ។ ចំណីអាហាររបស់វារួមមានផ្លែឈើ គ្រាប់ធញ្ញជាតិ មើមរុក្ខជាតិ និងសត្វល្អិត។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជា វាមានវត្តមាននៅក្នុងតំបន់អភិរក្សជីវចម្រុះកែវសីមា នៅខេត្តមណ្ឌលគិរី។ ប្រភេទនេះក៏ត្រូវបានរកឃើញផងដែរនៅប្រទេសឥណ្ឌាភាគខាងកើត ប៊ូតាន ភូមា ចិន (ភាគខាងត្បូង) ឥណ្ឌូចិន និងម៉ាឡេស៊ី។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: កំប្រុកឆ្នូតខ្នងមានដង់ស៊ីតេរស់នៅច្រើនបង្គួរ មានអត្រាបន្តពូជខ្ពស់ និងរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួចពីមជ្ឈដ្ឋានដែលវារស់នៅ។

Pallas Squirrel
Callosciurus erythraeus

កំប្រុកស្លាបធំ

សេចក្តីផ្តើម: គ្រប់ប្រភេទកំប្រុកស្លាបទាំងអស់ជាទូទៅ គឺវាហោះសំកាំង មិនមែនហើរបក់ស្លាបដូចប្រភេទបក្សីទេ។ តាមការសិក្សាស្រាវជ្រាវកន្លងមក បានបង្ហាញឱ្យឃើញថា មានប្រភេទកំប្រុកស្លាបមួយចំនួនមានវត្តមាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដោយមានកំប្រុកស្លាបពីរប្រភេទត្រូវបានគេធ្វើអត្តសញ្ញាណយ៉ាងច្បាស់ថា កំពុងមានវត្តមាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដោយការសម្គាល់លើប្រវែងចុងរោមពណ៌ខ្មៅទៅកាន់ចុងកន្ទុយ។ ប្រភេទកំប្រុកស្លាបធំពុំមានរោមចុងកន្ទុយទេ អាចមានដែរប៉ុន្តែខ្លីបំផុត។ ចំណែកឯប្រភេទកំប្រុកកន្ទុយក្រហមវិញ មានរោមចុងកន្ទុយដុះវែងប្រហែលពាក់កណ្តាលនៃប្រវែងកន្ទុយរបស់វា។

ភិនភាគ: ប្រភេទទាំងពីរនេះមានប្រវែងក្បាល និងដងខ្លួនប្រហែល ៤០០ម.ម និងកន្ទុយមានប្រវែងប្រហែល ៤២០ម.ម។ វាមានមាឌធំជាងគេបង្អស់នៅក្នុងចំណោមក្រុមសត្វកំប្រុក។

ជីវសាស្ត្រ: ប្រភេទនេះចូលចិត្តរស់នៅលើដើមឈើខ្ពស់ៗ និងជាសត្វរាត្រីចរ រកស៊ីចំណីនៅពេលយប់។ ចំណីអាហារវារួមមានផ្លែឈើ ស្លឹកឈើ និងមើមឈើ។ វាធ្វើសំបុករបស់វានៅក្នុងប្រហោងឈើ ឬតាមច្រាំងថ្មចោទ។ សត្វញីកូនម្តងបានតែមួយគត់។

របាយរស់នៅ: ពួកវារស់នៅតាមប្រហោងឈើ និងមានវត្តមានស្ទើរតែគ្រប់ប្រភេទព្រៃទាំងអស់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ជាពិសេសព្រៃពាក់កណ្តាលស្រោង និងព្រៃស្រោង។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: កំប្រុកស្លាបធំមានដង់ស៊ីតេរស់នៅកម្រិតទាប គេកម្រឃើញវាហើរ ឬ រស់នៅជាក្រុមតាមទីជម្រកដែលវារស់នៅណាស់ ហើយប្រភេទនេះកំពុងប្រឈមមុខនឹងការរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបាត់បង់ទីជម្រកដែលវារស់នៅ ការទាក់ចាប់ ឬបរបាញ់ពួកវា ដើម្បីយកសាច់ធ្វើជាអាហារ និងការលក់ដូរ។

Giant Flying Squirrels
Petaurista spp.

© Annette Olsson CI

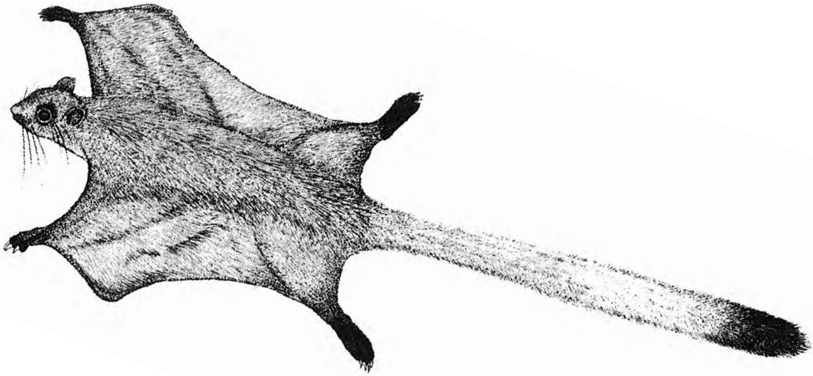

កំប្រុកស្លាបតូច

សេចក្តីផ្តើម: ប្រភេទនេះសព្វថ្ងៃ នៅពុំទាន់មានការសិក្សាបែងចែកឱ្យបានច្បាស់នៅឡើយទេ ទោះបីជាមានការចាន់ស្មានថា វាប្រហែលជាស្ថិតនៅក្នុងអំបូរ Hylopetes ដែលអាចត្រូវបានឃើញមានវត្តមាននៅស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែងក្នុងព្រៃប្រទេសកម្ពុជាក៏ដោយ។

ភិនភាគ: កំប្រុកស្លាបថ្គាល់ក្រហមមានប្រវែងដងខ្លួនពី ១៣០-១៨៤ម.ម និងមានប្រវែងកន្ទុយពី ១០០-១៤០ម.ម។ វាជាប្រភេទដែលមានមាឌតូច ដែលខ្នងរបស់វាមានពណ៌ក្រហមត្នោត និងថ្គាល់ពណ៌ក្រហម។ ផ្នែកខាងក្រោមមានពណ៌ប្រផេះស្រាល កន្ទុយមានរាងសំប៉ែត និងមានពណ៌ទឹកក្រូច។

ជីវសាស្ត្រ: ប្រភេទនេះត្រូវបានរកឃើញនៅក្នុងតំបន់ព្រៃស្រោងដែលមានរយៈកំពស់រហូតដល់ទៅ ១០០០ម។ វាធ្វើសំបុកនៅក្នុងប្រហោងឈើដែលមានកំពស់យ៉ាងហោចណាស់ ៤ម ពីដី។ ចំណីអាហារសំខាន់របស់វាគឺផ្លែឈើ។ សត្វញីកូនម្តងពី១-២ក្បាល។

របៀបរស់នៅ: ប្រភេទកំប្រុកស្លាបតូចនេះ ក៏ជាប្រភេទសត្វរាត្រីចរ និងរស់នៅក្នុងប្រហោងឈើដូចកំប្រុកស្លាបធំដែរ ប៉ុន្តែពេលខ្លះយើងអាចឃើញពួកវានៅពេលព្រលប់ផងដែរ។ ពួកវាមានភាពធន់ ឬបន្សាំក្នុងការរស់នៅតាមប្រភេទព្រៃដែលវិចវិល និងអាចឃើញរស់នៅតាមភូមិ និងទីប្រជុំជនមួយចំនួនដែលមានដើមឈើ។ ប្រភេទនេះគេនៅតែអាចមើលឃើញវាបានច្បាស់នៅតាមដើមឈើខ្ពស់ៗ នៅក្បែរព្រះរាជដំណាក់ខេត្តសៀមរាបផងដែរ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ពួកវាមានដង់ស៊ីតេរស់នៅច្រើនបង្គួរ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយពួកវាក៏កំពុងតែទទួលរងនូវការគំរាមកំហែងយ៉ាងខ្លាំងផងដែរទៅលើការបាត់បង់ទីជំរក និងរស់នៅ លាក់ខ្លួននៅតាមតំបន់ស្ងាត់ដាច់ស្រយាលក្នុងព្រៃប្រទេសកម្ពុជា។

Small Flying Squirrels
Hylopetes spp.

© WCS

កង្ហិច

ភិនភាគ: កង្ហិចកមានប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួន ១០៥-១២៣ម.ម និងកន្ទុយប្រវែងពី ១១៤-១៣០ ម.ម ។ វាមានមាឌតូច ដែលមានលក្ខណៈសម្គាល់ត្រង់មានឆ្នូតពណ៌ខ្មៅ និងពណ៌ពងមាន់នៅលើខ្នង ។ សម្បុរនៅសងខាងខ្នងមានពណ៌ត្នោតស្រាល ផ្នែកពោះមានពណ៌ភ្លឺព្រលែត ។ មានឆ្នូតមួយពណ៌លឿងស្រាលចាប់ពីច្រមុះកាត់តាមក្រោមភ្នែកបន្តរហូតដល់គុម្ពកន្ទុយ ។ កន្ទុយមានពណ៌ខ្មៅ និងមានឆ្នូតពណ៌លឿងស្រាល ។

ជីវសាស្ត្រ: ប្រភេទនេះរស់នៅលើដើមឈើខ្ពស់ៗ ហើយវាជាសត្វមានចលនារហ័សរហួន ។ វាត្រូវបានគេរកឃើញនៅក្នុងព្រៃវាលទំនាប និងព្រៃខ្ពង់រាប (ដែលមានរយៈកំពស់ប្រហែល ៧០០ម) ព្រមទាំងនៅតាមសួនផ្កា និងចំការនានា ។ វាចូលចិត្តរស់នៅតែឯង ឬក្រុមតូចៗ ។ វាធ្វើសំបុករបស់វានៅក្នុងប្រហោងឈើ ។ ចំណីអាហាររបស់វារួមមានផ្លែឈើ បន្លែ និងសត្វល្អិត ។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជា ប្រភេទនេះមានវត្តមាននៅក្នុងខេត្តពោធិសាត់ កោះកុង ដែនជំរកសត្វព្រៃគូលែនព្រហ្មទេពនៃខេត្តព្រះវិហារ និងតំបន់ផ្សេងៗទៀត ហើយវាក៏ត្រូវបានរកឃើញនៅក្នុងប្រទេស ថៃ ឡាវ និងវៀតណាមភាគខាងត្បូង ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: សត្វនេះមានរស់នៅស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែង មានចលនារហ័សរហួន និងរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួចពីការទាក់ចាប់ ។

Striped Squirrels
Tamiops spp

កង្កែន

ភិនភាគ: កង្ហែនមានប្រវែងដងខ្លួនពី១៨៤-២១០ម.ម និងកន្ទុយមានប្រវែងពី១៤០-១៧៥ ម.ម។ វាមានមាឌមធ្យម និងមានលក្ខណៈខុសគ្នាពីកង្ហិចដោយសារទំហំ។ ក្បាលមានពណ៌ប្រផេះត្នោតមានឆ្នូតពណ៌ខ្មៅ ហើយមានពណ៌ពងមាន់នៅលើខ្នង និងចំហៀងខ្លួន ចំណែកពោះមានពណ៌ប្រផេះភ្លឺ។ កន្ទុយមានប្រវែងខ្លីជាងប្រវែងនៃក្បាល-ដងខ្លួន ច្រមុះរបស់វាវែងបន្តិច ហើយចំពោះសត្វញីមានដោះបីគូ។

ជីវសាស្ត្រ: សត្វប្រភេទនេះភាគច្រើនរស់នៅលើដី និងរកចំណីអាហារដោយប្រើច្រមុះដ៏វែងរបស់វា នៅលើដីដែលសំបូរទៅដោយកំទេចកំទីស្លឹកឈើជាច្រើន។ វាចូលចិត្តរស់នៅតាមទីជំរកជាច្រើនប្រភេទចាប់តាំងពីប្រភេទព្រៃ រហូតដល់រស់នៅតាមចំការផ្សេងៗ។ ចំណីអាហាររបស់វារួមមានគ្រាប់ធញ្ញជាតិ ផ្លែឈើ និងពពួកសត្វដែលគ្មានឆ្អឹងកង។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជា វាមានវត្តមាននៅខេត្តកោះកុង ពោធិសាត់ ឧទ្យានជាតិវីរៈជ័យ និងតំបន់ផ្សេងៗទៀត។ កង្ហែនក៏មានវត្តមានផងដែរនៅក្នុងប្រទេសភូមាភាគកណ្តាល និងខាងកើត ចិនភាគខាងត្បូងវៀតណាម ភាគខាងត្បូង ឡាវ និងថៃ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: សត្វនេះមានរស់នៅស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែង មានចលនារហ័សរហួន និងរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួចពីការទាក់ចាប់។

Berdmore's Squirrel
Menetes berdmorei

© Allan Michaud

ក្រុមប្រម៉ា

PORCUPINES

សេចក្តីផ្តើម: សត្វប្រម៉ា និងប្រម៉ោញ ស្ថិតនៅក្នុងគ្រួសារពពួកសត្វកកេរ ប៉ុន្តែពួកវាមានលក្ខណៈពិសេសប្លែកពីសត្វកកេរដទៃទៀត។ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ពួកវាតែងតែរស់នៅតាមតំបន់ជនបទស្ងាត់ ជាពិសេសនៅតាមព្រៃធម្មជាតិ។ ប្រភេទប្រម៉ា និងប្រម៉ោញមានភាពងាយស្រួលក្នុងការសំគាល់ដោយពិនិត្យមើលកាំ (ម្ជុលស្រួចៗលើខ្លួនប្រម៉ា) របស់វា។

នាពេលបច្ចុប្បន្នសត្វកកេរទាំងពីរនេះមានវត្តមានរស់នៅដោយកម្របំផុតពីព្រោះពួកវាភាគច្រើនត្រូវបានគេបរបាញ់យកសាច់ និងក្រពះ សំរាប់ធ្វើជាអាហារ និងឱសថបុរាណ។ ពួកវាក៏ត្រូវរងការគំរាមកំហែងដោយការស៊ីជាចំណី ដោយពពួកសត្វព្រៃស៊ីសាច់ជាអាហារផងដែរដូចជា ជ្រូកព្រៃ ខ្លារខិន និងពពួកខ្លាផ្សេងៗទៀត។ ពួកវាចូលចិត្តស៊ីរុក្ខជាតិបន្លែច្រើនប្រភេទ ហើយជារឿយៗពួក វាតែងតែជីកគាស់ស៊ី ឫស និងមើមរុក្ខជាតិ។

ប្រម៉ា

ភិនភាគ: ប្រម៉ាគឺជាសត្វកកេរធំមួយក្នុងចំណោមសត្វកកេរដទៃទៀត ដែលមានជើងមុខក្រោយខ្លីៗ និងម្រាមជើងធំខ្លី។ ដងខ្លួនខ្លី ត្រចៀកតូច កន្ទុយធំខ្លី។ ជាទូទៅ វាមានពណ៌ខ្មៅ មានដងខ្លួន និងកន្ទុយគ្របដណ្ដប់ទៅដោយកាំរឹងវែងៗរាងដូចបន្លា។

ប្រម៉ាមានដងខ្លួនចាប់ពីក្បាលដល់ពាក់កណ្ដាលនៃដងខ្លួនដែលគ្របដណ្ដប់ដោយកាំខ្លីៗ ដែលមានលក្ខណៈដូចរោម និងផ្នែកនៅសល់គ្របដណ្ដប់ដោយកាំវែងៗ។ កាំប្រមាភាគច្រើនមានពណ៌ខ្មៅនៅផ្នែកកណ្ដាល ដោយឡែកខាងចុង និងគល់នៃកាំវិញមានពណ៌ស។

កាំកន្ទុយប្រម៉ាមានលក្ខណៈពិសេសម្យ៉ាង ខាងក្នុងកាំមានប្រហោងអាចបន្លឺសំលេងបាននៅពេលវាអង្រួន។ ពេលមានការគំរាមកំហែង វាបំបាស់កាំរបស់វាឡើងលើដើម្បីការពារខ្លួនរបស់វាចៀសផុតពីការយាយីពីសត្រូវ។ ប្រម៉ាមានទំហំដងខ្លួនធំជាងប្រមោញ តែមានកន្ទុយខ្លីជាង និងពុំមានកញ្ចុំនៅចុងកន្ទុយដូចប្រមោញទេ។

ជីវសាស្ត្រ: ប្រម៉ារស់នៅក្នុងរូងដីនៃព្រៃគ្រប់ប្រភេទ និងក្បែរតំបន់កសិកម្ម។ វាជាប្រភេទសត្វដែលចិញ្ចឹមជីវិតដោយស៊ីផ្លែឈើជ្រុះពីដើម ឬសឈើ មើមរុក្ខជាតិ និងរុក្ខជាតិផ្សេងៗ។ ជាទូទៅវាជាប្រភេទសត្វដែលចេញរកស៊ីនៅពេលយប់ និងសម្ងំនៅក្នុងរូងនៅពេលថ្ងៃ ។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជា ប្រម៉ាគឺជាប្រភេទសត្វដែលមានជាមធ្យមស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែង។ វាមានរស់នៅគ្រប់ប្រភេទព្រៃនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ កោះស៊ូមាត្រា និងកោះប័រណេអូ។ ប្រភេទនេះទទួលរងនូវការបរបាញ់ដើម្បីយកសាច់បរិភោគ។ កាំ និង ក្រពះជាតម្រូវការខាងផ្នែកអាជីវកម្មដើម្បីធ្វើជាឱសថ ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ប្រហែលជាមកពីប្រម៉ាមានកាំសម្រាប់ការពារខ្លួនពីសត្រូវ និងសំបូរចំណីស៊ីហើយមើលទៅ ទើបវាមានដង់ស៊ីតេរស់នៅច្រើនបង្គួរនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ប៉ុន្តែប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីសៀវភៅក្រហមនៃអង្គការ IUCN ថាជាប្រភេទងាយរងគ្រោះថ្នាក់ (VU) នៅលើពិភពលោក ដោយសារសត្វឆ្កែ ឬការបរបាញ់ដើម្បីយកក្រពះ និងកាំរបស់វាសម្រាប់ធ្វើអាជីវកម្ម ។

East Asian Porcupine
Hystrix brachyura

© WWF

ប្រមោញ

ភិនភាគៈ ប្រមោញមានរូបរាងដូចប្រម៉ាដែរ ខុសត្រង់ប្រមោញមានទំហំខ្លួនតូចជាង។ វាមានដងខ្លួនគ្របដណ្តប់ដោយរោម ដែលមានលក្ខណៈដូចប្រម៉ាដែរ តែវាមានប្រវែងខ្លីតូចជាងប្រម៉ាបន្តិច ផ្នែកខាងលើនៃដងខ្លួនមានកាំរាងសំប៉ែត។ នៅផ្នែកខាងលើខ្នង មានរោម បន្លាពណ៌ត្នោតចាស់ហើយវែង ចំណែកនៅខាងក្រោមពោះមានរោមខ្លីពណ៌ត្នោតខ្ចី។ កន្ទុយរបស់វាតូច ហើយនៅចុងកន្ទុយ មានរោមបន្លាជាកញ្ចុំដូចអំបោស។

ជីវសាស្ត្រៈ ប្រមោញធ្វើរូងរស់នៅក្នុងព្រៃ រឺតំបន់ចំការ ជាពិសេសនៅតំបន់ភ្នំ។ ប្រមោញគឺជាប្រភេទសត្វដែលរកស៊ីនៅពេលយប់ដូចប្រម៉ាដែរ ហើយពេលថ្ងៃវាសម្ងំលាក់ខ្លួននៅក្នុងរូង រឺល្អាងថ្ម។ ពេលខ្លះ វារស់ជាហ្វូងនៅក្នុងរូងតែមួយពី២-៣ឆ្នាំ។ ប្រមោញអាចរត់បានយ៉ាងលឿន និងហែលទឹកបានយ៉ាងស្ទាត់ជំនាញទៀតផង។ ចំណីអាហាររបស់វារួមមានឬសឈើ មើមឈើ ផ្លែឈើដែលជ្រុះ គ្រាប់ធញ្ញជាតិ ដំណាំក្នុងចំការ សំបកឈើប្រភេទខ្លះ និងឆ្អឹងសាកសព។

របាយរស់នៅៈ នៅប្រទេសកម្ពុជា ប្រមោញជាប្រភេទសត្វមានស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែង។ ប្រមោញមានវត្តមាននៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ និងកោះស៊ូមាត្រា។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ សត្វនេះមានរស់នៅតាមតំបន់ព្រៃ ចំការ និងជើងភ្នំ ប្រភេទនេះអាចរងគ្រោះថ្នាក់ពីការទាក់ចាប់ ការបណ្តើរសត្វឆ្កែនៅក្នុងព្រៃ និងការបំពុល។

Asian Brush-tailed Porcupine
Atherurus macrourus

© WCS

ក្រុមថនិកសត្វកកេរ

RATS

សេចក្ដីផ្ដើម: ក្រុមថនិកសត្វកកេរសំដៅដល់សត្វកណ្ដុរដែលស្ថិតនៅក្នុងអំបូរ Muridae ។ វាជាថនិកសត្វដែលសំបូរជាងគេបំផុតនៅលើផែនដីទាំងប្រភេទនិងចំនួនរបស់វា ។ វារស់នៅតាមទីជម្រកច្រើនប្រភេទតាំងពីតំបន់ព្រៃ វាលស្មៅ កសិកម្ម ស្រែចំការ រហូតដល់គេហដ្ឋាន ដែលមានមនុស្សកំពុងរស់នៅ ។ វាបន្សាំការរស់នៅនៅលើដើមឈើ រូងដី និងនៅលើដី ។

កណ្ដុរភាគច្រើនចេញរកស៊ីនៅពេលយប់ ។ វាជាសត្វដែលមានកូនច្រើន ប្រភេទខ្លះត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាសត្វចង្រៃ ដោយសារតែវា បំផ្លាញផល ដំណាំរបស់កសិករ ឬម្ហូបអាហារ និងទ្រព្យសម្បត្តិនៅតាមផ្ទះសម្បែង ។ អំបូរនៃសត្វកណ្ដុរនេះមាន ១៩ប្រភេទ ដែលក្នុងនោះមានចំនួន ១០ប្រភេទ ត្រូវបានក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវអះអាងថាមានវត្តមាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងប្រហែលជាមានចំនួនលើសនេះថែមទៀតដែលគេពុំទាន់បញ្ជាក់ច្បាស់នៅឡើយ ។ ខាងក្រោមនេះជាការពិពណ៌នានូវប្រភេទកណ្ដុរមួយចំនួន ដែលមាននៅក្នុងប្រទេសយើង ។

កណ្តុរស្រែ

រូបរាង: កណ្តុរស្រែមានប្រវែងក្បាល និងដងខ្លួនពី ១៣៦-២០៩ម.ម កន្ទុយមានប្រវែងពី ១៤៩-២១០ម.ម និងមានទម្ងន់រហូតដល់ ២៣៩ក្រាម។ ខ្នងមានពណ៌ត្នោតស្រាល ពោះពណ៌ស លាយប្រផេះដោយមានបន្ទាត់មួយពណ៌ប្រផេះចាស់នៅចំកណ្តាលនៃពោះ។ កន្ទុយវែងជាងប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួនបន្តិច និងមានពណ៌ត្នោត។

ជីវសាស្ត្រ: ប្រភេទនេះចូលចិត្តរស់នៅតំបន់មានទឹក ដែលមានស្មៅគ្របពីលើ ហើយសំបូរបំផុតនៅតាមវាលស្រែ។ គេប្រទះឃើញផងដែរនៅតាមសួនច្បារ និងចំការផ្លែឈើនានា។ វាស៊ីបំផ្លាញដំណាំស្រូវ គ្រាប់ពូជ និងស៊ីពពួកសត្វដែលមានសំបករឹងដូចជា ក្តាម គ្រំ លៀសជាដើម។ សត្វកណ្តុរនេះត្រូវបានគេចាត់ទុកជាសត្វចង្រៃសំរាប់កសិកម្ម ពីព្រោះវាបំផ្លាញដំណាំស្រូវយ៉ាងច្រើន។ ប្រភេទនេះមានកូនពី៩-១២ ក្បាល ហើយជាញឹកញាប់ វាកូនបីដង ឬ ច្រើនជាងនេះក្នុងវដ្តផលិតកម្មដំណាំស្រូវ។

របាយរស់នៅ: នៅកម្ពុជាបានកត់ត្រាថា មានវត្តមាននៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ខេត្តកំពង់ចាម កំពង់ឆ្នាំង តាកែវ តំបន់ដំណាំស្រូវវាលទំនាប និងស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែង។ ប្រភេទនេះត្រូវបានគេសង្កេតឃើញមានសំបូររស់នៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី និងវៀតណាម ផងដែរ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: កណ្តុរស្រែសំបូររស់នៅតាមតំបន់ដែលមានស្រូវ វាបំផ្លាញស្រូវ និងដំណាំរបស់កសិករ ដោយហេតុនេះ ទើបគេចាត់ទុកវាថាជាសត្វចង្រៃ។ ចំនួនវាកើនច្រើនកាលណាការបំផ្លាញក៏កាន់តែកើនឡើងផងដែរ។ អាស្រ័យហេតុនេះទើបប្រជាជននៅតំបន់ខ្លះប្រើថ្នាំពុល ឬដាក់អន្ទាក់ ដើម្បីសម្លាប់ និងបន្ថយកំណើននៃចំនួនរបស់វា។

Rats

© Angela Frost

កណ្តុរភ្នំ

ភិនភាគ: ក្បាល និងដងខ្លួនមានប្រវែងពី ២៥៦-៤៨០ម.ម កន្ទុយមានប្រវែងពី ១០០-១២៤ ម.ម និងមានទំងន់ពី ៦៤៥-៦៩០ក្រាម ។ វាមានមាឌធំ ត្រចៀករាងមូល ហើយគេអាចសម្គាល់លក្ខណៈរបស់វាបានដោយសារវាមានក្បាលធំ ដងខ្លួនខ្លី ជើង និងកន្ទុយខ្លី ក្រញ៉ាំជើងវែង និងធ្មេញមុខធំៗ ។ រោមរបស់វាវែង និងមានពណ៌ប្រផេះត្នោត ដោយមានពណ៌ប្រាក់នៅខាងចុងរោម ។

ជីវសាស្ត្រ: ប្រភេទនេះបន្សាំជីវិតរស់នៅក្រោមដី និងចូលចិត្តរស់នៅព្រៃឫស្សី ។ វារកស៊ីនៅពេលយប់ ហើយចំណីរបស់វារួមមាន ឫសឈើ មើមឈើ ផ្លែឈើ ទំពាំង និងស្មៅ ។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជា ប្រភេទនេះត្រូវបានកត់ត្រានៅក្នុងខេត្តមណ្ឌលគិរី និងខាងលិចទន្លេមេគង្គ ។ វាមានផងដែរនៅទូទាំងអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: កណ្តុរភ្នំមានរស់នៅច្រើនតាមតំបន់ព្រៃភ្នំ ខ្ពង់រាប និងតាមដងទន្លេមេគង្គខាងលើ ។ ការរស់នៅរបស់ប្រភេទនេះប្រហែលជាមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ប្រភេទដទៃទៀតនោះទេ ប៉ុន្តែវាអាចជាភ្នាក់ងារចម្លងជម្ងឺទៅប្រភេទផ្សេងទៀត និងមនុស្សបាន ។

Bamboo Rats
Rhizomys

© Edward Pollard/WCS

© Allan Michaud

ក្រុមប្រចៀវ

BATS

សេចក្តីផ្តើម: ពពួកសត្វប្រចៀវ និងជ្រឹងស្ថិតនៅក្នុងលំដាប់ថ្នាក់ Chiroptera ។ ក្រុមថនិកសត្វនេះ មានលក្ខណៈពិសេសនៅត្រង់ដើមដៃអាចវិវត្តទៅជាស្លាប និងហើរបានដូចបក្សី ។ តាមការប៉ាន់ស្មានក្រុមប្រចៀវទាំងអស់នៅក្នុងពិភពលោកមានចំនួន ១១០០ ប្រភេទ គឺប្រហែលជា ២០% នៃថនិកសត្វនៅលើផែនដី ។ប្រហែល៧០% នៃសត្វប្រចៀវស៊ីសត្វល្អិតធ្វើជាអាហារ និងខ្លះទៀតស៊ីផ្លែឈើ ស៊ីត្រី (នៅអាមេរិកភាគកណ្តាល និងខាងត្បូង) ។ គ្រប់ប្រភេទសត្វប្រចៀវប្រើសម្លេងនិង ត្រចៀកធ្វើជាឧបករណ៍សំរាប់ទាក់ចាប់ចំណីសត្វល្អិត) ។ ចំណាំងផ្លាតនៃសម្លេងដែលវាបានបញ្ចេញអាចឱ្យវាកំណត់បាននូវទំហំខ្លួននៃចំណីសត្វល្អិត និងទិសដៅដែលវាត្រូវហើរ ។ ប្រចៀវមានមុខងារសំខាន់ណាស់ក្នុងការពង្រាយគ្រាប់ពូជរុក្ខជាតិ លម្អងផ្កា ឬពូជផ្កានៅប្រទេសក្នុងតំបន់ត្រូពិច ។ ជាពិសេសប្រចៀវស៊ីសត្វល្អិតចង្រៃដែលបំផ្លាញផលដំណាំកសិកម្ម និងផ្តល់នូវលាមកសម្រាប់ការលូតលាស់នៃដំណាំបន្លែគ្រប់ប្រភេទ ។

ប្រចៀវស៊ីសត្វល្អិត

សេចក្តីផ្តើម: ប្រចៀវស៊ីសត្វល្អិត គឺជាប្រភេទមួយក្នុងចំណោមក្រុមថនិកសត្វទាំងអស់ ដែលមានច្រើនប្រភេទជាងគេនៅលើពិភពលោក។តាមការប៉ាន់ស្មានរបស់ក្រុមអ្នកជំនាញ បានឱ្យដឹងថា ប្រភេទប្រចៀវនេះមានប្រហែលពី ៥០ ទៅ ១០០ ប្រភេទនៅក្នុងប្រទេស កម្ពុជា ហើយរហូតដល់ពេលបច្ចុប្បន្នប្រភេទប្រចៀវស៊ីសត្វល្អិតនេះត្រូវបានគេរកឃើញ មាន ៣០ប្រភេទ រួចហើយ។ ប្រភេទសត្វប្រចៀវទាំងនេះវាបានផ្តល់នូវសារៈប្រយោជន៍ យ៉ាងច្រើនដល់មនុស្សទាំងរបរកសិកម្មនិងការលើកកម្ពស់សុខភាពរស់នៅ។មានប្រភេទ ប្រចៀវភាគច្រើនស៊ីសត្វល្អិតចង្រៃដែលបំផ្លាញដំណាំកសិកម្ម រីសត្វមូសដែលតែងតែខាំ រំខានដល់មនុស្សយើង។ ជារៀងរាល់ល្ងាច ហ្វូងប្រចៀវមួយទ្រនំអាចស៊ីសត្វល្អិតចង្រៃ រាប់លានក្បាល និងជួយការពារជម្ងឺដល់មនុស្សនិងការបំផ្លាញផលដំណាំកសិកម្ម។លើស ពីនេះទៅទៀត មានប្រភេទប្រចៀវខ្លះ វាបានផ្តល់នូវលាមក ដែលអាចប្រើប្រាស់ធ្វើជា ជីធម្មជាតិដ៏មានជីជាតិ។ ជីដែលបានមកពីលាមកសត្វប្រចៀវអាចជួយកសិករបង្កើននូវ ទិន្នផលដំណាំកសិកម្មរបស់ពួកគាត់ ដោយមិនចាំបាច់ប្រើជីគីមី ហើយទទួលបាននូវផល ដំណាំដែលពុំមានផលប៉ះពាល់ដល់សុខភាពមនុស្សទៀតផង។

ភិនភាគ និងជីវសាស្ត្រ: ប្រភេទសត្វប្រចៀវស៊ីសត្វល្អិត វាមានទំហំប្លែកៗគ្នា ភាគច្រើន មានមាឌតូចៗ និងរស់នៅតាមទីកន្លែងផ្សេងៗគ្នាដូចជា នៅតាមដំបូលអាគារ នៅក្នុង ធាងស្លឹកចេក តាមប្រហោងឈើងាប់ ឬ ឫស្សី និងនៅតាមចន្លោះផ្ទាំងថ្ម ឬ រូងភ្នំ។ ប្រភេទនេះចូលចិត្តរស់នៅជាក្រុមរហូតដល់រាប់រយក្បាល។

របាយរស់នៅ: ប្រភេទសត្វប្រចៀវទាំងនេះមានមួយចំនួន វាមានលក្ខណៈពិសេសប្លែក និងរស់នៅតែនៅតាមប្រភេទ ទីជម្រកជាក់លាក់មួយដែលជាប្រភេទសត្វកម្រ និងទទួល រងនូវការគំរាមកំហែង ដោយការកាប់ឈើ និងការបាត់បង់ព្រៃឈើ។រីឯប្រភេទខ្លះទៀត វាសំបូររស់នៅតាមទីប្រជុំជន និងទីក្រុង។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ជាប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងមានប្រភេទខ្លះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជី ក្រហម IUCN ជាប្រភេទទទួលរងការគំរាមកំហែងជាសកល។

Insectivorous Bats

© Joe Walston/WCS

ប្រចៀវស៊ីសាច់

សេចក្តីផ្តើម: នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា មានប្រចៀវពីរប្រភេទដែលស្ថិតនៅក្នុងអំបូរ Megaderma។ ពួកវាជាប្រចៀវដែល រស់នៅតាមតំបន់ព្រៃភ្នំ ដែលរកស៊ីចាប់ចំណីជាប្រភេទសត្វតូចៗដូចជា ប្រភេទពស់តូចៗ កង្កែប កណ្តុរតូចៗ និងប្រភេទសត្វល្អិតមួយចំនួន ហើយវាក៏ស៊ីសត្វប្រចៀវតូចៗគ្នាវាផងដែរ។

ភិនភាគ និងជីវសាស្ត្រ: ប្រចៀវប្រភេទនេះមានស្លឹកត្រចៀកធំរាងមូលស្តួចនៅផ្នែកគល់ និងមានច្រមុះរាងដូចជាបន្ទះ ដុះខ្ពស់ឡើងលើ។ វាមានរោមពណ៌ប្រផេះទៅពណ៌ត្នោត ហើយមានកន្ទុយមិនវែង ហួសពីប្រវែងដងខ្លួន។ វាមានប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួន ៦៥-១៤០ម.ម កំភួនដៃ ៥០-១១៥ម.ម។ ពួកវាមានថ្គាមធំមាំខ្លាំង ហើយជារឿយៗវាតោងសំយ៉ុងខ្លួននៅតាមមែកឈើដើម្បីចាំចាប់ចំណីដែលហើរមកជិតវា។

របាយរស់នៅ: ប្រភេទប្រចៀវនេះត្រូវបានគេឃើញមាននៅគ្រប់តំបន់ព្រៃស្រោងក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ប្រភេទនេះរស់នៅឯកកោ ឬជាហ្វូងចាប់ពី ៥០-១០០ក្បាល ដែលគេបានរកឃើញវត្តមានវានៅតាមរូងភ្នំ ប្រហោងដើមឈើ និងក្នុងបំពង់លូបង្ហូរទឹកធំៗ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ជាប្រភេទស្ថិតក្នុងក្រុមមានដោយបង្គួរ។

Carnivorous Bats
Megaderma spp.

© WCS

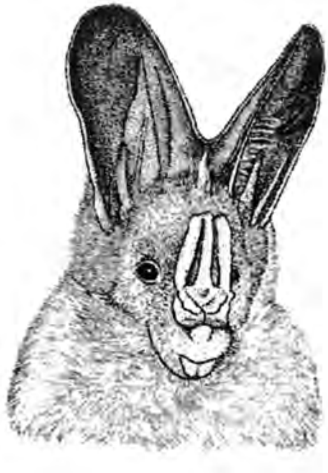

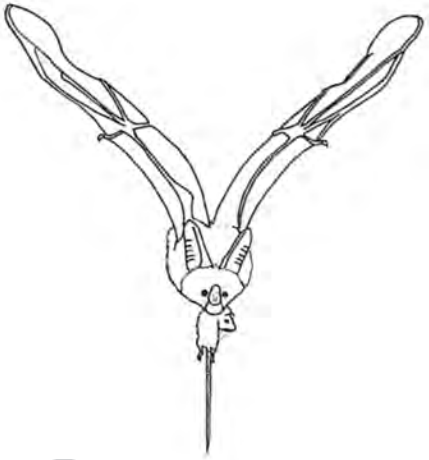

ប្រចៀវ

ភិនភាគៈ វាជាសត្វប្រចៀវដែលមានត្រចៀកធំជាងគេ នៅក្នុងអំបូររបស់វា និងមានពណ៌ផ្សេងៗគ្នា។ ជាទូទៅ វាមានពណ៌ត្នោតចាស់នៅផ្នែកខាងលើ និង មានពណ៌ស្រាលជាងនៅផ្នែកខាងក្រោម។ សត្វឈ្មោលមានពុកមាត់ពណ៌ត្នោត។ ចំណែកភ្នាសស្បែកស្លាបទាំងពីរមានរោមតិច ហើយផ្នែកចុងកន្ទុយមានរោមវែងៗ។

ជីវសាស្ត្រៈ វាជាសត្វចូលចិត្តរស់នៅតាមរូងភ្នំ តាមដំបូលផ្ទះ និង ស៊ីសត្វល្អិតដែលហើរខ្ពស់ៗ និងនៅក្បែរតំបន់ព្រៃ។ វារស់នៅជាក្រុមរហូតដល់រាប់ពាន់ក្បាល។

របាយរស់នៅៈ ប្រភេទនេះមានស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែងក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ វាមានផងដែរនៅប្រទេសឥណ្ឌា ឥណ្ឌូចិន និងប្រទេសថៃ។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ជាប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (LC) ជាប្រភេទងាយរងគ្រោះតិចតួចនៅលើពិភពលោក។

Theobald'sTomb Bat
Taphozous theobaldi

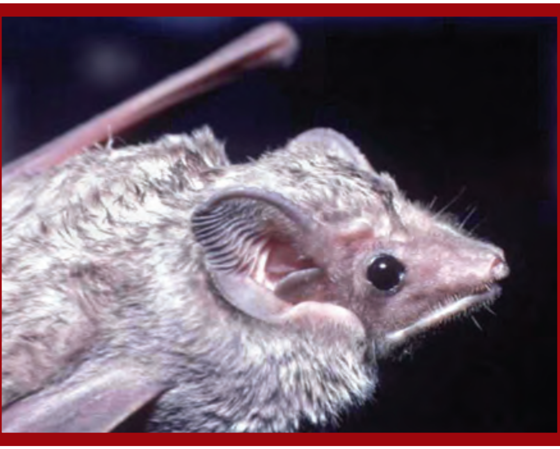

© Joe Walston/WCS

ប្រចៀវ

ភិនភាគ: ប្រភេទនេះមានលក្ខណៈពិសេសដោយឡែកពីក្រុមប្រចៀវស៊ីសត្វល្អិត។ វាមានភាពស៊ាំញាំនៅលើផ្ទៃមុខរបស់វា ដែលបានជួយឱ្យវាអាចចាប់ និងបង្កើតបានជារលកសម្លេង Ultra-sound។ រលកសម្លេងនេះ ដែលភាគច្រើនប្រភេទសត្វប្រចៀវស៊ីសត្វល្អិតប្រើដើម្បីជួយស្វែងរកនូវទីតាំងដែលត្រូវចាប់សត្វល្អិត ដោយបញ្ចេញនូវសម្លេងដើម្បីចាប់ចំណី ហើយមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងឧបករណ៍រ៉ាដា។

ជីវសាស្ត្រ: ប្រភេទនេះ ជាទូទៅជាប្រភេទប្រចៀវដែលរស់នៅក្នុងព្រៃ និងមានជំនាញដ៏ប៉ិនប្រសព្វក្នុងការសមត្ថភាពក្នុងការចាប់សត្វល្អិតនៅក្នុងព្រៃ ដោយការហោះឆាបចាប់ស៊ីសត្វល្អិតនៅតាមស្លឹកឈើ មែកឈើ និង រុក្ខជាតិនានា។

របាយរស់នៅ: ប្រភេទនេះអាចឃើញមានស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែងក្នុងព្រៃប្រទេសកម្ពុជា។ ប៉ុន្តែមានប្រភេទសត្វប្រចៀវខ្លះ វាមានដែនកំនត់ដោយរស់នៅតាមប្រភេទទីជម្រក និងរយៈកម្ពស់ជាក់លាក់មួយដោយហេតុនេះហើយប្រភេទទាំងនេះច្រើនតែជាប្រភេទសត្វប្រចៀវដែលកម្រ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ប្រភេទសត្វប្រចៀវទាំងនេះនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានសិក្សាស្រាវជ្រាវតិចតួចបំផុត ហើយគេជឿជាក់ថានឹងមានសត្វប្រចៀវច្រើនប្រភេទទៀតត្រូវបានគេរកឃើញ។

Horseshoe and Roundleaf Bats

© Joe Walston/WCS

© WCS

ប្រចៀវអង្កាម

សេចក្តីផ្តើម: វាក៏ជាប្រភេទប្រចៀវដែលស្ថិតនៅក្នុងក្រុមប្រចៀវស៊ីសត្វល្អិតផងដែរ។ ពួកវាងាយស្រួលសម្គាល់ដោយពិនិត្យមើលកន្ទុយរបស់វា ដែលមិនព័ទ្ធជុំវិញដោយស្រទាប់ភ្នាស់ស្តើងរបស់កន្ទុយ ដែលខុសពីប្រភេទប្រចៀវភាគច្រើន។ ពីមុនមានសត្វប្រចៀវនេះរាប់លានក្បាលរស់នៅតាមដំបូលអាគារសារមន្ទីរជាតិកម្ពុជា ប៉ុន្តែសព្វថ្ងៃបានហើរចេញអស់ ដោយការរៀបចំជួសជុលសារមន្ទីរជាថ្មី។ ប្រភេទនេះ លាមករបស់វាក៏អាចយកមកធ្វើជីសំរាប់ដាំដំណាំផងដែរ នៅពេលដែលវាស៊ីបម្លែងសត្វល្អិតឱ្យទៅជាជីដ៏មានជីជាតិ។ នៅតាមតំបន់ខ្លះ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា មានប្រជាជនមួយចំនួនគាត់អាចរកប្រាក់ចំណូលបានតាមរយៈការប្រមូលលាមកសត្វប្រចៀវសំរាប់លក់ឱ្យកសិករ។

ភិនភាគ និងជីវសាស្ត្រ: ប្រចៀវប្រភេទនេះមានលលាដ៏ក្បាលតូចជាងប្រភេទប្រចៀវផ្សេងៗទៀតភ្ជាប់ជាមួយធ្មេញថ្គាមលើតូច។ ផ្នែកខាងលើដងខ្លួនមានរោមខ្ចីពណ៌ត្នោត ហើយផ្នែកខាងក្រោមមានរោមពណ៌ប្រផេះស្រាល។ បបូរមាត់លើមានភាពជ្រួញអង្កាញ់ខ្លាំងភ្ជាប់រហូតដល់ត្រចៀក ហើយមានរន្ធច្រមុះដូចច្រមុះជ្រូក។ វាជាសត្វចូលចិត្តរស់នៅជាក្រុមរហូតដល់រាប់ពាន់ក្បាលតាមរូងភ្នំធំៗដែលមានសីតុណ្ហភាពត្រជាក់ និងស៊ីសត្វល្អិតដែលហើរក្នុងអាកាស និងធ្វើសំបុកនៅមាត់រូងដែលវារស់នៅ។

របាយរស់នៅ: ប្រភេទនេះមានស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែងក្នុងប្រទេស។ ប្រភេទនេះប្រហែលជាប្រភេទដែលត្រូវបានគេស្គាល់ច្បាស់ជាងគេនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលគេតែងតែឃើញវារស់នៅជាហ្វូងមានចំនួនច្រើននៅតាមទ្រនំនានា ក្នុងរូងភ្នំ ផ្ទាំងថ្ម និងនៅតាមចន្លោះពិដានដំបូលអាគារ នានានៅក្នុងទីប្រជុំជន និងទីក្រុង។
ស្ថានភាពអភិរក្ស: ជាប្រភេទមានដោយបង្គួរ ដោយប្រចៀវស៊ីសត្វល្អិតជាអាហារ ទើបធ្វើអោយគេយល់ឃើញថា វាមានប្រយោជន៍ច្រើនដល់ស្រែចំការរបស់កសិករ។ ប៉ុន្តែការបាត់បង់ទីជម្រកដែលវាធ្លាប់រស់នៅបានក្លាយទៅជាការគម្រាមកំហែងដ៏ធ្ងន់ធ្ងរដល់ការរស់នៅរបស់ពួកវា។

Free-tailed Bats

© Yim Saksang/WCS

ជ្រើងធំ ជ្រើងមធ្យម ជ្រើងកោះ

ពិនភាគ: ប្រភេទជ្រើងជាទូទៅស្ថិតនៅក្នុងអំបូរ Pteropus។ ពួកវាច្រើនមានទំហំធំ ហើយប្រភេទដែលធំជាងគេនៅកម្ពុជា និងលើពិភពលោកគឺ ជ្រើងធំ Pteropus vampyrus ដែលជ្រើងខ្លះអាចមានប្រវែងសន្ទឹងស្លាបដល់ទៅ ២ម៉ែត្រ។ នៅប្រទេសកម្ពុជាយើងមានជ្រើងនេះ បីប្រភេទគឺ ជ្រើងធំ Large Flying-foxes (Pteropus vampyrus) ជ្រើងមធ្យម Lyle's Flying-fox (Pteropus lylei) និងជ្រើងកោះ Island Flying-fox (Pteropus hypomelanus)។ ជ្រើងធំ និងជ្រើងមធ្យម ពួកវាមានរូបរាងស្រដៀងគ្នា ប៉ុន្តែខុសត្រង់ជ្រើងមធ្យមមានមាឌតូចជាងបន្តិច។ ពពួកជ្រើងធំមានពណ៌លឿងទុំ និង ត្នោត-ក្រម៉ៅ ស្បែករបស់វាគ្របដណ្តប់ដោយរោមរហូតដល់ពាក់កណ្តាលកំភួនដៃ។ ក្បាលរបស់វា មានពណ៌ក្រហម-ខ្មៅ រឺ ត្នោត-ក្រហម ខ្នងរបស់វាមានពណ៌ខ្មៅ និង មានលាយរបាយពណ៌ស។ ចង្កាវាមានពណ៌ខ្មៅចុះទៅដល់បំពង់កដែលមានរោមពណ៌ត្នោតលាយក្រហមនៅអមសងខាង លាតសន្ទឹងដល់ផ្នែកខាងលើ ហើយក្លាយជាពណ៌ទឹកក្រូច។ ប៉ុន្តែពណ៌សម្បុររបស់វាអាចមានការប្រែប្រួលទៅតាមរដូវកាល។

ជីវសាស្ត្រ: វាជាសត្វចូលចិត្តរស់នៅជាហ្វូងមានរហូតដល់រាប់រយក្បាលលើដើមឈើធំៗខ្ពស់ និង នៅក្នុងល្អាងភ្នំ។ ជ្រើងញីកើតកូនម្តងបាន១ក្បាល នៅចុងខែមីនារហូតដល់ចុងខែមេសា។ វាជាសត្វរាត្រីចរ ភ្នែករបស់វាអាចមើលឃើញបានច្បាស់ល្អនៅពេលយប់ និងច្រមុះរបស់វាពូកែស្រង់ក្លិនណាស់។ កូនរបស់វារស់នៅជាមួយមេរយៈពេល ពីពីរទៅបីខែ។ ចំណីអាហាររបស់វាមាន ផ្លែឈើទុំ ផ្កា ទឹកដមផ្កា និងលំអងផ្កា។ វាមានអាយុកាលរហូតដល់ ១៥ ឆ្នាំ។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជា ពពួកជ្រើងធំនេះមាននៅស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែងដែលមានទីជំរកសមស្របជាពិសេសនៅតាមដើមឈើធំៗនៃដងទន្លេសាបនិងមេគង្គ។ រីឯជ្រើងកោះវិញមានវត្តមាននៅតែតំបន់កោះមួយចំនួននៃឆ្នេរសមុទ្រកម្ពុជាប៉ុណ្ណោះ។ ជ្រើងមធ្យម និងជ្រើងធំ គេអាច ងាយឃើញវា នៅវត្តភ្នំក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ និងនៅសួនឧទ្យានក្បែរព្រះរាជដំណាក់ខេត្តសៀមរាប។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ពួកវាកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារ ការទាក់ចាប់ ធ្វើអាជីវកម្ម និងការបាត់បង់ទីជម្រករបស់វា ។ ហើយពួកវាត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា។

Large Fruit Bats
Flying foxes/Pteropus

© Joe Walston/WCS

ជ្រើងអង្កាម

សេចក្ដីផ្ដើម: មានប្រភេទជ្រើងអង្កាមខុសៗគ្នាមួយចំនួនត្រូវបានគេរកឃើញមានវត្តមាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ហើយពួកវាខ្លះស្ថិតនៅក្នុងអំបូរ Macroglossus ដែលមានលក្ខណៈពិសេសប្លែកពីប្រចៀវដទៃ។ ពួកវាក្រេបតែទឹកដមផ្កាដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិត ដែលខុសពីប្រចៀវស៊ីផ្លែឈើទូទៅដែលស៊ីផ្លែឈើព្រៃនានា។ ជ្រើងអង្កាមគឺជាប្រភេទសត្វជ្រើងដែលមានទំហំតូចជាងគេនៅលើពិភពលោក។ ពពួកជ្រើងអង្កាមនេះចែកចេញជាច្រើនអនុប្រភេទ ដែលបច្ចុប្បន្នមានវត្តមាននៅប្រទេសកម្ពុជាយើងដូចជា: ជ្រើងអង្កាមច្រមុះតូច ជ្រើងអង្កាមច្រមុះធំ ជ្រើងអង្កាមកន្ទុយខ្លី និង ជ្រើងអង្កាមអណ្ដាតធំ។ ពួកវាក៏មានសារៈសំខាន់ដូចពួកជ្រើងធំផងដែរ ដោយពួកវាមានមុខងារជាភ្នាក់ងារជួយពង្រាយគ្រប់ពូជរុក្ខជាតិ និងជួយរោយដំណើរលម្អងផ្ការបស់រុក្ខជាតិហូបផ្លែដែលមានតម្លៃខាងផ្នែកពាណិជ្ជកម្មនានាដូចជា ផ្លែស្វាយ ផ្លែមង្ឃុត និងផ្លែធូរេនជាដើម។

ភិនភាគ និងជីវសាស្ត្រ: ជ្រើងអង្កាមច្រមុះតូច និងច្រមុះធំ ពួកវាមានល្បាយពណ៌ប្រផេះត្នោតលាយជាមួយពណ៌ទឹកក្រូចនៅជុំវិញករបស់វា។ គែមត្រចៀក និងទ្រនុងស្លាបរបស់វាមានពណ៌សស្រាល និងកំភួនដៃមានប្រវែង ៥៥-៨០ម.ម។ ជ្រើងអង្កាមកន្ទុយខ្លីវាមានរោមពណ៌ប្រផេះត្នោត ឬក្រហមត្នោតលាយពណ៌ព្រលែត។ គែមត្រចៀករបស់វាមានពណ៌ខ្មៅ ហើយកន្ទុយរបស់វាខ្លីផុតមើលទៅសឹងតែគ្មាន។ កំភួនដៃមានប្រវែង ៤៥-៦០ម.ម។ ចំណែកឯជ្រើងអង្កាមអណ្ដាតធំ វាមានមាត់រាងទ្រវែងស្រាវ អណ្ដាតវែងដែលបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់ការក្រេបយកទឹកដមផ្កា។ កំភួនដៃវាមានប្រវែងពី ៤៤-៥៥ម.ម ត្រចៀកមានពណ៌ត្នោត។ ពួកវាអាចហើរពីកន្លែងរស់នៅចេញទៅកន្លែងរកចំណីបានចំងាយ២គ.ម។

របាយរស់នៅ: ភាគច្រើនត្រូវបានគេឃើញ នៅរស់នៅតាមសួនច្បារក្បែរផ្ទះនៅក្នុងទីប្រជុំជន និងទីក្រុង។ រីឯប្រភេទផ្សេងទៀតគឺគេអាចឃើញពួកវា តែនៅតាមតំបន់ព្រៃភ្នំប៉ុណ្ណោះ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: វាមានដោយបង្គួរនៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ប៉ុន្តែចំពោះការអភិរក្សគួរមានតែវិធានការការពារទីជម្រករវាជាចម្បង។

Small Fruit bats

© Joe Walston/WCS

© Allan Michaud

ក្រុមពានរ

PRIMATES

សេចក្តីផ្តើមៈ គ្រប់ក្រុមប្រភេទសត្វពានរទាំងអស់ស្ថិតនៅក្នុងលំដាប់ថ្នាក់ Primates និងមានរបាយរស់នៅគ្រប់ទីកន្លែងនៃពិភពលោក។ ប្រទេសកម្ពុជាមានក្រុមស្វាដែលស្ថិតនៅក្នុងអំបូរ Cercopithecidae ក្រុមរញ្ជីស្ថិតក្នុងអំបូរ Lorisidae និង ក្រុសត្វទោចដែលស្ថិតក្នុងអំបូរ Hylobatidae។ ពពួកពានរភាគច្រើនរស់នៅគ្រប់ប្រភេទទីជំរកនៃតំបន់ព្រៃឈើ ខ្ពង់រាបដែលមានរយៈកំពស់ខ្ពស់ជាង ៣00ម ពីនីវ៉ូសមុទ្រ និងតំបន់ទំនាបគ្រប់ប្រភេទ។ ក្រុមខ្លះមានសមត្ថភាពហែលទឹកយ៉ាងចំណាប់ទៀតផង។ ដោយសារការសំ បូរចំណី និងទីជម្រក ក្រុមពានរនៅប្រទេសកម្ពុជាមានសក្តានុពលខ្ពស់ក្នុងការបន្តពូជទាំងក្នុងមជ្ឈដ្ឋានធម្មជាតិ និងការអភិរក្សក្រៅតំបន់។ ប៉ុន្តែជាអកុសលប្រភេទខ្លះកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការទាក់ចាប់ និងបរបាញ់ ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្ម និងនាំចេញទៅបរទេសសម្រាប់បំរើអោយការធ្វើពិសោធន៏ស្រាវជ្រាវប្រភេទថ្នាំព្យាបាលជំងឺផ្សេងៗ ព្រោះលក្ខណៈចិត្តសាស្រ្ត និងរូបសាស្រ្តរបស់ស្វាមានភាពស្រដៀងគ្នាច្រើននឹងចិត្តសាស្រ្តឬរូបសាស្រ្តរបស់មនុស្ស។ រីឯប្រភេទខ្លះទៀតត្រូវស្លាប់ដោយសារមានមេរោគចម្លងនៅលើខ្លួនសត្វ។ សមាគមន៏អឺរ៉ុបបានបង្កើតច្បាប់មួយដើម្បីទប់ស្កាត់លើការប្រើសត្វស្វាសម្រាប់ពិសោធន៏ស្រាវជ្រាវឱសថ។

ទោចម្កុដ

ភិនភាគ: ទោចម្កុដមានលក្ខណៈងាយស្រួលក្នុងការកត់សម្គាល់ថាជាទោចញី រីទោចឈ្មោល ដោយធ្វើការសម្គាល់ទោចញីមានពណ៌ស និងមានកាតឺបក្បាល និងទ្រូងមានពណ៌ខ្មៅ រីឯឈ្មោល មានពណ៌ខ្មៅ នៅពេលវាមានអាយុ៣-៤ឆ្នាំ លើកលែងតែដៃ ជើង និង រោមជុំវិញ ប្រដាប់បន្តពូជ មានពណ៌ស។ ផ្ទៃមុខទោចញី និងឈ្មោលមានពណ៌ខ្មៅ និងមានរោមពណ៌ស ដុះព័ទ្ធជុំវិញមុខ រហូតដល់ត្រចៀកដូចគ្នា។ ចំណែកឯកូន ទើបកើតមានពណ៌ប្រផេះស្រាល។ នៅពេលវាអាយុ៤-៥ខែ មានដុះចេញនូវដុំខ្មៅពីរដុំដែលមួយដុំនៅលើក្បាលរាងដូចម្កុដ និងដុំមួយទៀតនៅលើទ្រូង។ ទោចញីប្រែពណ៌នៅពេលមានអាយុបាន ២ ឬ ៣ឆ្នាំ ហើយក្រោយមកប្រែពណ៌ទៅជាត្នោតភ្លឺវិញនៅពេលវាពេញវ័យដោយមានដុំខ្មៅរាងត្រីកោណលើទ្រូង និងម្កុដពណ៌ខ្មៅនៅលើក្បាល។ ទោចម្កុដមានដៃវែងៗ និង គ្មានកន្ទុយទេ។

ជីវសាស្រ្ត: ទោចម្កុដត្រូវបានគេប្រទេះឃើញនៅព្រៃស្រោង និងព្រៃពាក់កណ្តាលស្រោង។ ជាធម្មតាវារស់នៅជាក្រុមតូចៗពី ២-៥ក្បាលរួមមានមេ បា និង កូន។ ពួកវាចំណាយពេលជាច្រើនម៉ោងនៅលើដើមឈើខ្ពស់ៗ ហើយជារឿយៗវាតែងតែហក់លោតពីមែកឈើមួយទៅមែកឈើមួយនៅពេលព្រឹក។ អាហាររបស់វារួមមាន ផ្លែឈើ គ្រប់ប្រភេទស្លឹកឈើ ផ្កា និងសត្វល្អិត។ ទោចញីបង្កើតកូនម្តងបានតែមួយគត់បន្ទាប់ពីពពោះអស់រយៈពេល ២១០ថ្ងៃ។ ចន្លោះកូនពីមួយទៅមួយគឺ២-៣ឆ្នាំ។ ទោចម្កុដញី និងឈ្មោលចូលចិត្តបន្លឺសម្លេងស្ទើរព្រមៗគ្នានៃក្រុមនីមួយៗរបស់វាដើម្បីគ្រប់គ្រងដែនព្រៃរៀងៗខ្លួន។ ការបន្លឺសម្លេងអាចមានចន្លោះពីម៉ោង៩-១១ព្រឹក និងរយៈចំងាយលឺពី ១-២ គ.ម។

របាយរស់នៅ: ទោចម្កុដមានវត្តមាននៅភាគខាងជើង និងនិរតីនៃប្រទេសកម្ពុជា (ខាងលិចទន្លេមេគង្គ) នៅភាគខាងកើតប្រទេសថៃ និងខាងត្បូងឈៀងខាងលិចប្រទេសឡាវ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: វាជាប្រភេទសត្វមានដោយកម្រ។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (VU) ជាប្រភេទងាយរងគ្រោះថ្នាក់លើពិភពលោក និងត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ក្នុង ឧបសម្ព័ន្ធ ១ នៃអនុសញ្ញា CITES។ ប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះដោយការបរបាញ់ ទាក់ចាប់ ការបាត់បង់ទីជម្រក និង ធ្វើអាជីវកម្ម។

Pileated Gibbon
Hylobates pileatus

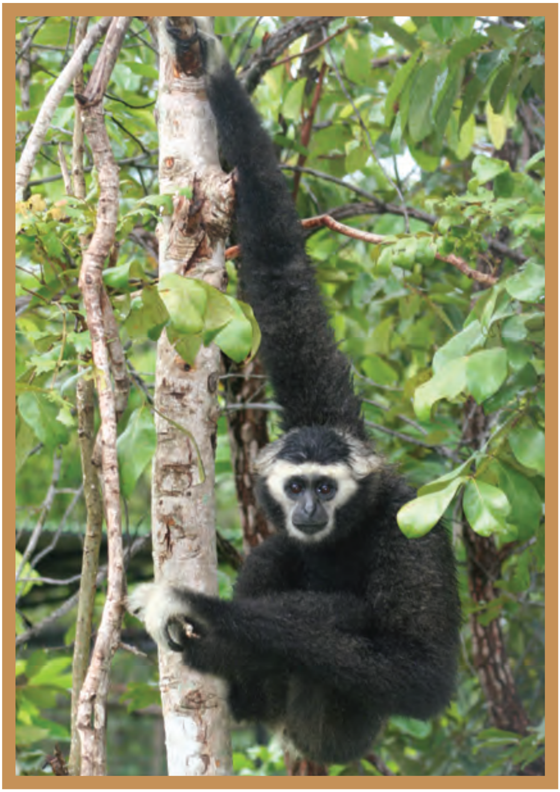

© David Emmett CI

ទោចថ្ពាល់លឿង

ភិនភាគ: ទោចថ្ពាល់លឿងជាថនិកសត្វដែលមានរូបរាង និងពណ៌សម្បុរប្រហាក់ប្រហែលគ្នាទៅនឹងទោចមុខដដែរ រួមទាំងការប្រែពណ៌។ វាជាប្រភេទសត្វដែលគ្មានកន្ទុយ គេអាចកត់សម្គាល់ភេទសត្វទោចនេះបានដោយសារ ទោចឈ្មោលមានសម្បុរពណ៌ខ្មៅ លើកលែងតែថ្ពាល់មានរោមពណ៌លឿង។ ចំណែកសត្វញីវិញពេលវាពេញវ័យមានពណ៌លឿងស្លាទុំ ដោយមានកញ្ចុំរោមខ្មៅនៅលើក្បាល និងថ្ពាល់មានរោមលឿងរាងដូចផ្លិត។ កូនរបស់វាមានពណ៌លឿង ប៉ុន្តែចំពោះកូនទោចឈ្មោលនៅពេលពេញវ័យវាមានពណ៌ដូចបារបស់វា ហើយរក្សាពណ៌នេះរហូតអស់មួយជីវិត។ រីឯកូនញីវិញមានការផ្លាស់ប្តូរពណ៌សម្បុរដូចមេរបស់វានៅពេលដែលពេញវ័យ។ ការប្តូរពណ៌នេះហាក់ដូចជាអាស្រ័យទៅលើអ័រម៉ូន។ វាមានជើង និងដៃវែងៗងាយស្រួលក្នុងការបម្លាស់ទី។

ជីវសាស្ត្រ: ទោចថ្ពាល់លឿងជាទូទៅត្រូវបានគេប្រទេះឃើញនៅព្រៃស្រោង និងព្រៃពាក់-កណ្តាលស្រោង។ ជាធម្មតាវារស់នៅជាក្រុមតូចៗពី ២-៥ក្បាល។ ពួកវាចំណាយពេលជាច្រើនម៉ោងនៅលើដើមឈើខ្ពស់ៗ។ ជារឿយៗវាតែងតែហក់លោតពីដើមឈើមួយទៅមួយនៅពេលព្រឹក។ អាហាររបស់វាមាន ផ្លែឈើ ត្រួយឈើ ផ្កា និង សត្វល្អិត។ ទោចញីបង្កើតកូនម្តងបានតែមួយគត់បន្ទាប់ពីពពោះរយៈពេល ២១០ថ្ងៃ។ ចន្លោះរយៈពេលមានកូន ពីមួយទៅមួយគឺ២-៣ឆ្នាំ។ នៅពេលកូនទោចអាយុបានប្រហែល១ឆ្នាំវាចាប់ផ្តើមរៀនលោតតោងមែកឈើនៅជិតៗមេរបស់វា។ ញី និង ឈ្មោលចូលចិត្តបន្លឺសម្លេងលឺៗរួមគ្នានៅពេលព្រឹក ដែលអាចលឺពី១-២គ.ម អាស្រ័យលើស្ថានភាពគំរបព្រៃ។ ការបន្លឺសំលេងក៏រិតអប្បរមាមាននៅម៉ោង៥-៧ ព្រឹក។

របាយរស់នៅ: វាមានវត្តមានតែនៅភាគខាងកើតទន្លេមេគង្គ និងប៉ែកឦសាន្ត នៃប្រទេសកម្ពុជា នៅប្រទេសវៀតណាមភាគខាងត្បូង និងប្រទេសឡាវ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ទោចថ្ពាល់លឿងស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (VU) ជាប្រភេទងាយរងគ្រោះនៅលើពិភពលោក និងត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី ១ នៃ អនុសញ្ញា CITES។ ប្រភេទនេះ កំពុងទទួលរងគ្រោះថ្នាក់ដោយការបរបាញ់ ទាក់ចាប់ ការបាត់បង់ទីជម្រក និងការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម។

Yellow-cheeked Crested Gibbon
Nomascus gabriellae

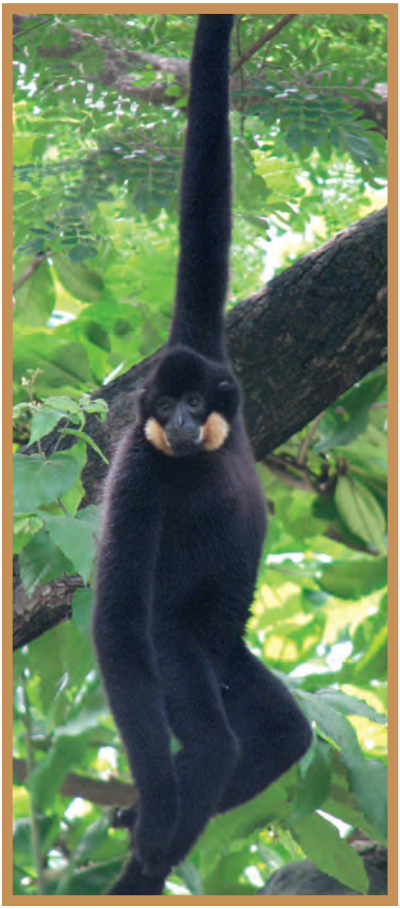

© Matt Hunt

រញ៉ីប្រផេះ

ភិនភាគ: រញ៉ីប្រផេះជាទូទៅវាមានពណ៌ផ្សេងៗគ្នា ចាប់ពីត្នោតប្រផេះព្រលែតទៅក្រហមត្នោត និងមានឆ្នូតពណ៌ត្នោតចាប់ពីក្បាលរហូតដល់ពាក់កណ្តាលខ្នង រឺដល់គល់កន្ទុយ និងមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងរញ៉ីភ្លើងដែរ។ វាមានពណ៌ត្នោតចាស់ពទ្ធ័ជុំវិញរង្វង់ភ្នែកទាំងពីរ និងមានរោមឆ្នូត ពណ៌សតាមបណ្តោយខ្នង់ច្រមុះ។

ជីវសាស្ត្រ: ជាសត្វរាត្រីចររស់នៅ និងរកស៊ីនៅពេលយប់នៅតាមដើមឈើតំបន់ព្រៃស្រោង ព្រៃពាក់កណ្តាលស្រោង និងអាចមានវត្តមាននៅតាមចំការផងដែរ។ អាហាររបស់វាមានសត្វល្អិត សត្វស្លាប និងផ្លែឈើ។ ជាសត្វចូលចិត្តរស់នៅឯកឯង ហើយធ្វើចលនាបំលាស់ទីយឺតៗ មិនសូវរហ័សរហួនដូចសត្វដទៃ។ រញ៉ីប្រផេះអាចរស់នៅបានរហូតដល់អាយុ១៤ឆ្នាំ។

របាយរស់នៅ: រញ៉ីប្រផេះមានវត្តមានស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែងនៃប្រទេសកម្ពុជា ពិសេសវត្តមានវាសំបូរនៅខាងលិចទន្លេមេគង្គ នៅប្រទេសឥណ្ឌាភាគឦសានរហូតដល់ ប្រទេសភូមា ភាគខាងត្បូងនៃប្រទេសចិន ឥណ្ឌូចិន និងប្រទេសថៃ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: រញ៉ីប្រផេះស្ថិតក្នុងក្រុមមានដោយកម្រ និងស្ថិតនៅក្នុងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធ I នៃអនុសញ្ញាសាយតេស។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (DD) ជាប្រភេទមិនទាន់ព័ត៌មាន និងទិន្នន័យគ្រប់គ្រាន់លើពិភពលោក។ វាកំពុងរងគ្រោះដោយសារការបរបាញ់ ទាក់ចាប់ និងការធ្វើអាជីវកម្ម។

Northern Slow Loris
Nycticebus bengalensis

© David Emmett CI

រញ្ជៀភ្លើង

ភិនភាគ: រញ្ជៀភ្លើងមានរោមពណ៌ក្រហមត្នោតភ្លឺ និងមានលាយពណ៌ប្រាក់ពាសពេញលើខ្នង មានឆ្នូតត្នោតចាស់នៅលើខ្នង ហើយឆ្នូតនេះកើតមាន និងបាត់ទៅវិញទៅតាមរដូវ។ កាលនៅតូចពុំមានឆ្នូតខ្នងទេ រោមពណ៌ក្រហមព្រឿង១ពទ្ធ័ជុំវិញរង្វង់ភ្នែក និងមានភ្នែកធំ១ពណ៌ត្នោត។ វាមានរោមខ្លីក្រាស់ពណ៌សនៅលើថ្ពាល់ និងមានរោមពណ៌សនៅខ្ទង់ច្រមុះ ហើយដោយឡែកនៅរង្វង់ភ្នែកមានរោមពណ៌ត្នោត។

ជីវសាស្ត្រ: ជាសត្វរាត្រីចរកស៊ីនៅពេលយប់ និងដេកនៅពេលថ្ងៃតាមជំពាមមែកឈើ។ វាស៊ីសត្វល្អិត សត្វស្លាប និងផ្លែឈើជាអាហារ។ រញ្ជៀចូលចិត្តរស់នៅព្រៃស្រោង ព្រៃពាក់កណ្ដាលស្រោង និងចំការ។ ហើយជាសត្វចូលចិត្តរស់នៅតែឯកឯង។ សត្វប្រភេទនេះពេលខ្លះអាចបង្កើតកូនម្ដងបានពីរ ហើយកូនរបស់វារស់នៅជាមួយមេពី ៦-៩ ខែ។

របាយរស់នៅ: រញ្ជៀភ្លើងមានវត្តមាននៅភាគខាងកើតទន្លេមេគង្គនៃប្រទេសកម្ពុជា នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ កោះស៊ូម៉ាត្រា និងបរណេអូ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: រញ្ជៀភ្លើងស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ និងស្ថិតនៅក្នុងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធ I នៃអនុសញ្ញាសាយតេស។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (VU) ជាប្រភេទងាយរងគ្រោះលើពិភពលោក។ ប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបរបាញ់ ការទាក់ចាប់ និងការធ្វើអាជីវកម្ម។

Pygmy Loris
Nycticebus pygmaeus

© Joe Walston/WCS

ស្វាកន្ទុយស

ភិនភាគៈ ស្វាកន្ទុយសជាប្រភេទពានរដែលមានពណ៌សម្បុរឆើតខុសប្លែកពីប្រភេទស្វាដទៃទៀត ដែលមានវត្តមានក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ សត្វឈ្មោលជាទូទៅមានមាឌធំជាងសត្វញី ចំណែកឯរូបរាងរបស់វាមានលក្ខណៈងាយស្រួលក្នុងការកំណត់ចំណាំណាស់ដោយសារពណ៌របស់វា និងមានរោមក្រាស់ដុះពេញលើដងខ្លួន។ ផ្នែកក្បាលមានពណ៌ត្នោតខ្ចី កន្ទុយមានពណ៌សចាប់ពីគល់រហូតដល់ចុងកន្ទុយ រីឯដៃ និងជើងមានពណ៌ខ្មៅ។ ផ្ទៃមុខមានពណ៌លឿងស្រាលដោយមានរោមវែងៗពណ៌សដុះព័ទ្ធជុំវិញ លើកលែងតែជុំវិញរង្វង់ភ្នែកទាំងពីរមានពណ៌ពងមាន់។ ដងខ្លួនមានពណ៌ប្រផេះ ចំណែកឯផ្នែកខាងក្រោមនៃដងខ្លួនមានរោមប្រផេះស្រាល ហើយនៅលើថ្ងាស និងផ្នែកខាងមុខមានរោមពណ៌ខ្មៅ។

ជីវសាស្ត្រៈ ជារឿយៗ វាចូលចិត្តរស់នៅជាក្រុមតាមដើមឈើខ្ពស់ៗ នៅក្នុងព្រៃស្រោង និងព្រៃពាក់កណ្តាលស្រោង។ វារស់នៅជាក្រុមដែលមានចំនួនរហូតដល់ជាង១០ក្បាល ដោយមានបា មេ និង កូន ជួនកាលក្រុមរបស់វាមានច្រើនរហូតដល់៣០ក្បាល។ ចំណីអាហាររបស់វាមានដូចជាគ្រាប់ធញ្ញជាតិ (កូទីលេដុង) ត្រួយឈើ ផ្កាឈើ និងផ្លែឈើ។ នៅពេលមានការគំរាមកំហែង ឬ ការរំខានណាមួយពីសកម្មភាពផ្សេងៗ វាតែងតែបន្លឺសំលេងជាសញ្ញាអោយគ្នាវាគេចរកកន្លែងសម្ងំលាក់ខ្លួននៅលើចុងឈើខ្ពស់ៗ។ ឈ្មោលជាមេក្រុមគ្រប់គ្រងស្វាញីក្នុងហ្វូងរបស់វា។

របាយរស់នៅៈ ស្វាកន្ទុយសមានវត្តមាននៅភាគខាងកើតទន្លេមេគង្គ នៃតំបន់ខ្ពង់រាបខាងកើត និងព្សសាន្តប្រទេសកម្ពុជា។ តាមការស្រាវជ្រាវបានបង្ហាញពីវត្តមានអំបូរប្រភេទនេះមាន ២ អនុប្រភេទទៀតនៃប្រភេទស្វាកន្ទុយស ជើងប្រផេះ (Grey-shanked Douc Langur) និងស្វាកន្ទុយសជើងក្រហម (Red-shanked Douc Langur) នៅតណ្ឌូចិន ប៉ុន្តែមិនទាន់មានទិន្នន័យគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការកំណត់អំពីប្រភេទ និងរបាយច្បាស់លាស់នៅឡើយទេ។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ស្វាកន្ទុយសស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (CR) ជាប្រភេទជិតផុតពូជបំផុតនៅលើពិភពលោក និងត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ក្នុងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធ ១ នៃអនុសញ្ញា CITIES។ ចំនួនស្វា កន្ទុយសមានការថយចុះ ដោយសារការបាត់បង់ ទីជម្រក និងការបរបាញ់។

Black-Shanked Douc Langur
Pygathrix nigripes

© Allan Michaud

ស្វាត្រោស

ភិនភាគ: ក្បាល-ដងខ្លួន និងផ្នែកកន្ទុយមានពណ៌ចាស់ជាងផ្នែកចំហៀងនៃដងខ្លួនដែលមានពណ៌ភ្លឺរលោង។ កន្ទុយមានប្រវែង១/៣នៃប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួន ហើយមានកន្ទុយកោងជាទម្លក់បះទៅលើ។ នៅលើក្បាលមានក្រយៅពណ៌ត្នោតចាស់ ដែលមានរោមខ្លីបះត្រង់ៗមើលទៅរាងដូចមួកកាតិប។ នៅជុំវិញមុខមានរោមកញ្ចុំពណ៌ប្រផេះចាស់បះត្រង់ព័ទ្ធជុំវិញស្ទើរតែលុបបាត់ត្រចៀក។ ពណ៌ស្វាត្រោសប្រែប្រួលទៅតាមអាយុ និងភេទ។ ទម្ងន់ស្វាញីតិចជាងពាក់កណ្តាលនៃទម្ងន់ស្វាឈ្មោល។ ជាធម្មតាស្វាត្រោសឈ្មោលជំទង់មានទម្ងន់ពី ១១-១៣,៥ គ.ក។

ជីវសាស្ត្រ: ស្វាត្រោសរស់នៅព្រៃស្រោង ព្រៃពាក់កណ្តាលស្រោង និងព្រៃល្បោះជាហ្វូងពី ៥-៦ ឬអាចរហូតដល់ ៤០ក្បាល។ ហ្វូងរបស់វាមិនរស់នៅកន្លែងណាមួយពិតប្រាកដទេ វាតែងតែដើរគ្រប់ទិសទីពេញព្រៃ។ ចំណីរបស់វាមាន ផ្លែឈើ ផ្កាឈើ គ្រាប់ធញ្ញជាតិ និងសត្វល្អិត។ វារកចំណីនៅលើដើមឈើ និងលើដី។

របាយរស់នៅ: ស្វាត្រោសមានវត្តមានស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែងទូទាំងតំបន់ព្រៃនៃប្រទេសកម្ពុជា លើកលែងតែតំបន់ព្រៃលិចទឹកនៅជុំវិញបឹងទន្លេសាប វាក៏មានវត្តមាននៅប្រទេសឥណ្ឌា បង់ក្លាដេស ភូមា ថៃ ឥណ្ឌូចិន និងខេត្តយូណានប្រទេសចិនផងដែរ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ស្វាត្រោសស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (VU) ជាប្រភេទងាយរងគ្រោះនៅលើពិភពលោក។ ប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះដោយសារ ការទាក់ចាប់ និង ការបរបាញ់ ដើម្បីធ្វើអាជីវកម្ម ។

Northern Pig-tailed Macaque
Macaca leonina

© WCS

© Allan Michaud

ស្វាក្តាម

ភិនភាគ: ស្វាក្តាមមានការផ្លាស់ប្តូរពណ៌ពីរដំណាក់កាលសំខាន់ៗគឺពណ៌ប្រផេះលាយត្នោត និង ពណ៌ក្រហមភ្លឺ ចំពោះការផ្លាស់ប្តូរពណ៌នេះប្រែប្រួលទៅតាមអាយុកាល ភេទ និងទីតាំងរស់ នៅរបស់វា។ ជាទូទៅវាមានពណ៌ពីប្រផេះភ្លឺទៅពណ៌ក្រហមភ្លឺពេលដែលវារស់នៅក្នុងព្រៃ ចំណែកឯពពួកស្វារស់នៅមាត់សមុទ្រភាគច្រើនមានពណ៌ភ្លឺឆើតជាងប្រភេទដែលរស់នៅតាម តំបន់ផ្សេងៗទៀត។ ស្វាក្តាមមានប្រវែងពីក្បាលដល់កន្ទុយ ៩២-១០៩ស.ម ហើយកន្ទុយរបស់វា វែងជាងគេក្នុងចំណោមប្រភេទស្វានានានៅទ្វីបអាស៊ី។ កូនរបស់វាកើតមកមានពណ៌ខ្មៅ។ ចំពោះស្វាមិនទាន់ពេញវ័យមានដុះរោមកញ្ចុំវែងៗលើក្បាល ចំណែកស្វាចាស់វិញមានរោមវែង ក្រាស់ដុះជុំវិញមុខ និងមានថ្ពាល់ទំពែក។

ជីវសាស្ត្រ: ស្វាក្តាមរស់នៅតំបន់ព្រៃស្ទើរតែគ្រប់ប្រភេទដូចជា ព្រៃស្រោង ព្រៃពាក់កណ្តាល ស្រោង ព្រៃឫស្សី តំបន់វាលភក់ ព្រៃលិចទឹក ព្រៃកោងកាង តំបន់កសិកម្ម តាមបណ្តោយឆ្នេរ ខ្សាច់ និងតាមឆ្នេរកោះ ជាពិសេសវាលភក់ព្រៃកោងកាង។ ចំណីរបស់វារួមមាន: ក្តាម បង្កង ខ្យង ខ្ចៅ គ្រុំ ល្មៀស ងាវ សត្វល្អិត ផ្លែឈើ ផ្កាឈើ និងត្រួយឈើជាដើម។ វាជាប្រភេទស្វាដែល មិនខ្លាចទឹក និងមានភាពស្ទាត់ជំនាញក្នុងការហែលទឹក។ ស្វាឈ្មោលអាចមុជទឹកបានចម្ងាយរហូត ដល់ទៅ ៥០ ម៉ែត្រ។ វារស់នៅជាហ្វូងធំរហូតដល់១០០ ក្បាល។ ស្វាក្តាម កូនម្តងបានតែមួយគត់ បន្ទាប់ពីពពោះអស់រយៈពេល៥-៦ ខែ។

របាយរស់នៅ: មានវត្តមានស្ទើរតែទូទាំងតំបន់នៃប្រទេសកម្ពុជា។ វាក៏មានវត្តមានផងដែរ នៅតាមប្រទេសនានានៃភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍រួមមានប្រទេសថៃ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ហ្វីលីពីន កោះសូម៉ាត្រា បរណេអូ កោះចាវ៉ា និង កោះបាលី។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ស្វាក្តាមស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុង បញ្ជីក្រហម IUCN (LR/nt) ជាប្រភេទរងគ្រោះតិចតួចលើពិភពលោក និងនៅតាមតំបន់ ដែលត្រូវពឹង អាស្រ័យលើកិច្ចអភិរក្សនៅកម្ពុជា។ ប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះដោយសារការទាក់ចាប់បង្កាត់ពូជ ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ ។

Long-tailed Macaque
Macaca fascicularis

© **Allan Michaud**

ស្វាអង្កត់

ភិនភាគ: ស្វាអង្កត់មានរូបរាងដូចស្វាត្រោសបេះបិទ តែវាមានមាឌធំជាងស្វាត្រោសបន្តិច។ វាមានទម្ងន់ជាមធ្យមពី ៨ ទៅ ១២គីឡូក្រាម។ ផ្នែកលើនៃដងខ្លួនវាមានពណ៌ប្រែប្រួលពីខ្មៅស្រាលទៅត្នោតស្រាលបន្ទាប់មក ទៅជាក្រហមព្រឿងៗ ការផ្លាស់ប្តូរពណ៌អាស្រ័យទៅតាមអាយុកាល និងទីកន្លែងដែលវារស់នៅ។ ស្វាឈ្មោលពេញវ័យមានរោមដុះពីក្រោមចង្កាច្រើនជាងពុកចង្កា ស្បែកមុខមានពណ៌ក្រហមត្នោត ហើយមានពណ៌ក្រហមខ្លាំងនៅពេលអាកាសធាតុក្តៅ និងនៅរដូវបន្តពូជ។ នៅពេលចាស់ផ្នែកខាងខ្នងរហូតដល់ស្មាមានរោមវែង ហើយក្រាស់ផ្ទៃមុខមានរោមស្តើង ថ្ពាល់ទំពែកលយទៅមុខរាងចោត។ ផ្នែកត្រគាកកន្ទុយ មានរោមខ្លី ហើយស្តើង និងមានប្រវែងតិចជាង១០%នៃប្រវែងពីក្បាលដល់ដងខ្លួន។ កូនរបស់វា ទើបកើតមកមានពណ៌សព្រលែត។

ជីវសាស្ត្រ: ជាប្រភេទសត្វរស់នៅតំបន់មានរយៈកម្ពស់ខ្ពស់ ព្រៃស្រោង និងពាក់កណ្តាលស្រោងក្នុងព្រៃធម្មជាតិ និងព្រៃដុះឡើងវិញដែលមានរយៈកំពស់រហូតដល់ ២០០០ម៉ែត្រ ហើយវាចំណាយពេលជាច្រើននៅលើដីដើម្បីរកចំណី។ ពួកវាស៊ីគ្រាប់រុក្ខជាតិ ផ្លែឈើ មើមឈើ សត្វល្អិត និងប្រភេទសត្វតូចៗ ជាអាហារ។ ពួកវារស់នៅជាក្រុមរហូតដល់ ៥០ក្បាល។

របាយរស់នៅ: ស្វាអង្កត់មានវត្តមានតិចតួចនៅខាងលិចទន្លេមេគង្គ និងមានជាមធ្យមខាងកើតទន្លេមេគង្គនៃប្រទេសកម្ពុជា។ វាក៏មានផងដែរនៅភាគឦសាននៃប្រទេសឥណ្ឌាភាគខាងត្បូងនៃប្រទេសចិន ភាគខាងជើងនៃប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ប្រទេសថៃ និងឥណ្ឌូចិន។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ស្វាអង្កត់ស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN(VU)ជាប្រភេទងាយរងគ្រោះលើពិភពលោក។ ស្វាអង្កត់កំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារ ការបរបាញ់ ការទាក់ចាប់ ការបាត់បង់ទីជម្រក និង ការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម។

Stump-tailed Macaque
Macaca arctoides

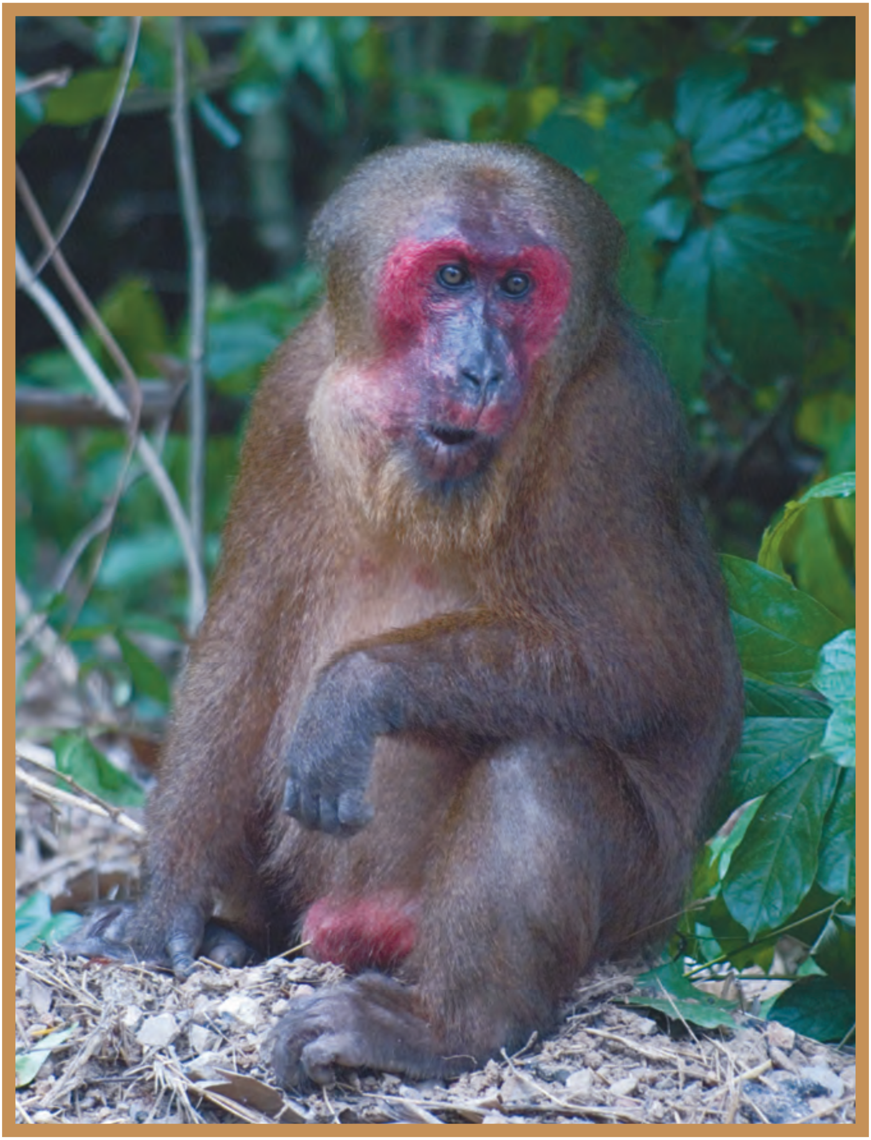

© L Bruce Kekule

ស្វាព្រាម

ភិនភាគ: ស្វាព្រាមមានពណ៌ខ្មៅប្រផេះពាសពេញលើដងខ្លួន។ ផ្ទៃមុខមានពណ៌ខ្មៅគ្មានរង្វង់កងព័ទ្ធជុំវិញភ្នែកទេ។ ផ្នែកច្រមុះ និងមាត់មានពណ៌ស-ប្រផេះ។ ស្វាព្រាមមានដុះកញ្ចុំពុកមាត់វែងពណ៌សដុះព័ទ្ធជុំវិញផ្ទៃមុខស្ទើរតែលុបបាត់ត្រចៀក។ រោមក្បាលដុះវែងកញ្ចុំខ្ពស់ ហើយកាន់តែវែងទៅ។ចំពោះស្វាចាស់។ កូនស្វានៅតូចមានពណ៌ទឹកក្រូចខ្ចី មានប្រអប់ដៃ និងប្រអប់ជើងពណ៌ខ្មៅ និងគ្មានរោមកញ្ចុំនៅលើក្បាលដូចស្វាចាស់ទេ។ នៅពេលពេញវ័យ វាប្រែពណ៌រោមជាប្រផេះ ដែលដុះលាតសន្ធឹងរាលដល់ប្រអប់ជើង និងកន្ទុយ ហើយការប្រែពណ៌នេះចាប់ផ្តើមក្រោមអាយុ៣ខែ។ វាមានពណ៌ប្លែកគ្នាជាច្រើនអាស្រ័យតាមតំបន់ដូចជាតំបន់ក្បែរមាត់ទន្លេ ឬស្ទឹង តំបន់វាលភក់ តំបន់ព្រៃស្រោង ព្រៃពាក់កណ្តាលស្រោង។

ជីវសាស្ត្រ: ស្វាព្រាមត្រូវបានគេប្រទះឃើញនៅព្រៃស្រោង ព្រៃពាក់កណ្តាលស្រោង និងតំបន់ឆ្នេរព្រៃកោងកាង។ ពួកវារស់នៅលើដើមឈើ ហើយអាចចុះដីម្តងម្កាលដើម្បីរត់លេង និងស៊ីដីច្រាបមានសារធាតុខនិជ។ ចំណីអាហាររបស់វាមានត្រួយឈើ មើម ផ្លែឈើខ្ចី (ផ្លែកកោះត្រសេក) ផ្កា និងសត្វល្អិតផងដែរ។ វារស់នៅជាក្រុមដែលមានចំនួនពី១០-៤០ក្បាល ឬច្រើនជាងនេះ ហើយជួនកាលពួកនេះក៏រស់នៅក្នុងដែនព្រៃរួមគ្នាជាមួយទោចដែរ។ វាជាសត្វចូលចិត្តភាពស្ងៀមស្ងាត់បំផុត។ វាកើតកូនក្នុងអំឡុងខែធ្នូ រហូតដល់ខែឧសភា។

ទីជម្រករស់នៅ: ស្វាព្រាមមានវត្តមាននៅតំបន់ជួរភ្នំក្រវាញ តំបន់ជុំវិញបឹងទន្លេសាប ភូមិភាគខាងជើងបឹងទន្លេសាប និងព្រំប្រទល់កម្ពុជា-វៀតណាម។ វាក៏មានវត្តមានផងដែរ នៅភាគខាងត្បូងប្រទេសចិន និងប្រទេសភូមា រហូតទៅដល់ភាគខាងត្បូងឥណ្ឌូចិន និងភាគខាងត្បូងប្រទេសថៃ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ស្វាព្រាមស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ ។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (LR/nt) ជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច ។ លើពិភពលោក ស្វាព្រាមកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសា ការបរបាញ់ ការបាត់បង់ទីជម្រក និងការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ។

Silvered Langur
Trachypithecus germaini

© Allan Michaud

ឆ្មាបា

ភិនភាគៈ ឆ្មាបាមានទំហំប្រហែលសត្វឆ្មា ដែលមានប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួនពី ៣៤-៤២ស.ម កន្ទុយ ២២-២៧ស.ម ប្រវែងស្លាប៧០ស.ម និងទម្ងន់ពី ១-១,៧៥គ.ក។ វាមានដងខ្លួនសំប៉ែតជាមួយ និងស្រទាប់ស្បែកស្តើងគ្របដណ្តប់ដោយតភ្ជាប់ពីករហូតដល់ម្រាមជើង ហើយព័ទ្ធជុំវិញសងខាងដងខ្លួនចុះក្រោមរហូតដល់ក្រចកម្រាមជើង និងចុងកន្ទុយ។ ឆ្មាបាមានភ្នែកធំ មានដៃជើងវែងៗ មានក្រញ៉ាំកោងស្រួចវែងសំរាប់ចាប់តោងលើដើមឈើក្រោយពេលហើរសំកាំង។ វាមានសម្បុរប្រផេះ ឬ ត្នោត និងមានអុចពណ៌សជាច្រើននៅតាមបណ្តោយខ្នង។

ជីវសាស្ត្រៈ ឆ្មាបាជាសត្វរស់នៅតាមតំបន់ព្រៃស្រោង។ វារស់នៅតាមមែកឈើ និងពួកែលាក់ខ្លួននៅតាមដើមឈើ ហើយធ្វើសំបុកក្នុងរន្ធឈើ និងតាមធាង (ត្នោត ដូងតាមចំការ)។ វាធ្វើសកម្មភាពនៅពេលយប់ ហើយអាចធ្វើសកម្មភាពពេលថ្ងៃផងដែរ។ ឆ្មាបាអាចហោះសំកាំងបានចំងាយពី ៦០-៧០ម។ វាឡើងដើមឈើដោយលំបាក ពីព្រោះចាំបាច់ត្រូវឡើងវិលជុំវិញដើមក្នុងដំណើរយឺតៗ។ អាហារឆ្មាបាមានដូចជា ស្លឹក ពន្លកឈើ និងផ្លែឈើ។ វាកូនម្តងបានតែមួយប៉ុណ្ណោះ បន្ទាប់ពីពពោះរយៈពេល ៦០ថ្ងៃ ហើយមេរបស់វាអាចពពោះម្តងទៀតក្នុងកំឡុងពេលកូនមិនទាន់កែចេញ។

របាយរស់នៅៈ ឆ្មាបាមាននៅតំបន់ភូមិភាគឦសាន និង និរតីនៃប្រទេសកម្ពុជា។ ប្រភេទនេះក៏មានវត្តមានផងដែរនៅប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ថៃ និងឥណ្ឌូនេស៊ី។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ឆ្មាបាជាប្រភេទមានដោយកម្រ និងបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (EN) ជាប្រភេទជិតផុតពូជនៅលើពិភពលោក។

Sunda Colugo
Cynocephalus variegatus

© Norman Lim

ពង្រូល

PANGOLIN

ពង្រូល

ភិនភាគ: ជាប្រភេទសត្វធ្វើចលនាដោយវារ មានថ្ពាសផត ស្រការមានពណ៌ស្រអាប់ និងពណ៌ដី ដោយសៀតបញ្ចូលជាប់នឹងស្បែកដូចដំបូលប្រក់ក្បឿង និងគ្មានធ្មេញទេ។ ស្រការទាំងនេះគ្រប ដងខ្លួនទាំងមូល ពិសេសផ្នែកខាងលើចាប់ពីក្បាល ដងខ្លួន ជើងមុខ-ក្រោយរហូតដល់កន្ទុយ លើក លែងតែផ្នែកពោះ និងផ្នែកក្រោមក្បាលរបស់វា។ ជើងមានម្រាមប្រាំ និងមានក្រចកគ្រប់ ម្រាមទាំងអស់ ក្រញ៉ាំជើងមុខវែងជាង ក្រញ៉ាំជើងក្រោយ។ វាប្រើក្រញ៉ាំជើងមុខ ដើម្បីកកាយ រកចំណី។ ពង្រូលមានចលនាយឺតៗ និងពត់ពែនក្នុងការវារចុះឡើង ហើយពូកែឡើងដើមឈើ ដោយប្រើជើងទាំងបួន និងជំនួយដោយកន្ទុយ។ ប្រវែងពីក្បាលទៅដងខ្លួន ៤២០-៥០០ម.ម កន្ទុយ ៣៨០-៤៧០ ម.ម ទម្ងន់ ៥-៧ គ.ក ជួនកាល គេប្រទះឃើញពង្រូលកម្ពុជាអាចមានទម្ងន់ រហូតដល់ ៨-១២ គ.ក។

ជីវសាស្ត្រ: វាមានទីជម្រកនៅក្នុងប្រភេទព្រៃដែលមានដើមឈើខ្ពស់ៗ ព្រៃក្រោយការធ្វើ អាជីវកម្ម និង ដីកសិកម្ម។ ពង្រូលជាសត្វរកស៊ីលើដី ឬក្នុងរន្ធឈើ ពេលថ្ងៃវាដេកក្នុងរន្ធដី។ ចំណី អាហាររបស់វាមាន ស្រមោច សង្ការ អង្រ្កង ដុកឌឿ និងកណ្ដៀរ ដ៏ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់។ វាមានអណ្ដាតលិត ងាយក្នុងការចាប់ចំណី ដោយអាចលានចេញក្រៅបានរហូតដល់ ២៥ស.ម ដើម្បីប្រមូលសត្វល្អិត។ ពង្រូលមានត្រចៀកតូចមានស្បែក និងស្រកាក្រាស់។ នៅពេលជួប ឧបសគ្គវារមូរខ្លួន ដោយយកកន្ទុយរុំព័ទ្ធជុំវិញរាងមូលដូចបាល់ក្នុងការការពារខ្លួនពីមំសាសត្វ នានា។ ជាញឹកញាប់ ពង្រូលញីបង្កើតកូនម្ដងបាន១ក្បាល ជួនកាល២ក្បាលក្រោយពីពរពោះ រយៈពេល ២-៣ខែ។ កូនរស់នៅជាមួយមេដោយតោងជាប់នឹងកន្ទុយពេលមេរបស់វាបម្លាស់ទី។ វាជាប្រភេទសត្វស្លូតមិនបណ្ដាលឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់អ្វីឡើយ។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជាពង្រូលមានដោយកន្លែងក្នុងទីជំរកសមស្រប។ វាមានផងដែរ នៅប្រទេសភូមាភាគខាងកើត ថៃភាគកណ្ដាល ឡាវភាគខាងត្បូង វៀតណាម ប៉េណាំងសុលឡា ម៉ាឡេស៊ី កោះស៊ូម៉ាត្រា កោះចាវ៉ា និង កោះបរណេអូ ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ពង្រូលជាប្រភេទសត្វមានដោយបង្គួរ និងបានចុះក្នុងបញ្ជី IUCN (NT) ជា ប្រភេទជិតទទួលរងការគំរាមកំហែងលើពិភពលោក។ ប្រភេទនេះបាននិងកំពុងទទួលនូវការ ទាក់ចាប់យ៉ាងខ្លាំងពីសំណាក់មនុស្ស ដើម្បីធ្វើអាជីវកម្ម និងនាំចេញទៅក្រៅប្រទេស។

Sunda Pangolin
Manis javanica

© Edward Pollard/WCS

ឆ្កែ

DOGS

សេចក្ដីផ្ដើម: ឆ្កែចចកនិងឆ្កែព្រៃស្ថិតក្នុងអំបូរ Canidae និងលំដាប់ថ្នាក់ Carnivora ។ នៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ជាពពួកថនិកសត្វក្នុងលំដាប់ថ្នាក់មានចង្កូមនិងស៊ីសាច់ជាអាហារ មាន ៥៦ប្រភេទ ដែលរួមមានពពួកខ្លា សំពោច ភេ ...ជាដើម ។ ឆ្កែចចកមានរាងតូចជាងឆ្កែព្រៃបន្តិច ឆ្កែព្រៃរស់នៅក្នុងទីជម្រកដែលមានពន្លឺថ្ងៃច្រើនជាងឆ្កែចចក ។ ឆ្កែចចកនិងឆ្កែព្រៃមានកំលាំង និងធ្វើសកម្មភាពខ្លាំងនៅពេលព្រឹកព្រលឹមនិងពេលល្ងាច និងជួនកាលនៅពេលយប់ ។ ឆ្កែចចក និងឆ្កែព្រៃទទួលរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបរបាញ់ និងបាត់បង់ទីជម្រក ។

ឆ្កែចចក

ភិនភាគ: ឆ្កែចចកមានរូបរាងស្រដៀងនឹងឆ្កែស្រុកដែរ ប៉ុន្តែតូចជាងឆ្កែព្រៃ ហើយលក្ខណៈពណ៌មានលាយឡំជាមួយប្រផេះ និង ត្នោត។ ចុងកន្ទុយមានលក្ខណៈសំពោងភ្ជាប់ជាមួយរោមពណ៌ក្រម៉ៅ។ វាមានកន្ទុយត្រង់មិនខ្សៀនដូចកន្ទុយឆ្កែស្រុកទេ។

ជីវសាស្ត្រ: វាចូលចិត្តរស់នៅព្រៃរបោះ វាលស្មៅ និងព្រៃពាក់កណ្តាលស្រោង។ ជាទូទៅសត្វឈ្មោលមានតួនាទីជាអ្នកមើលថែរក្សាកូនតូចៗច្រើនជាងសត្វញី។ វាភាគច្រើនរកស៊ីនៅពេលយប់ ពួកវាតែងតែបញ្ចេញសំលេងលូនៅពេលយប់ងងឹត និងនៅពេលព្រឹកព្រលឹមស្រាងៗ ហើយគេបានប្រទះឃើញផងដែរពីវត្តមានសត្វនេះនៅពេលថ្ងៃ។ ជាទូទៅវាតែងតែដើរតែឯកឯងពេលខ្លះជាក្រុមតូច រឺជាគូជាមួយនឹងកូនផងដែរ។ ចំណីអាហាររបស់ឆ្កែចចកមានដូចជា: រុក្ខជាតិពពួកឈ្លូស ប្រើស រមាំង សត្វស្លាប ល្មូន ពពួកជលថលិកសត្វ ព្រមទាំងសាកសពសត្វស្អុយរលួយ និងចំណីដែលបន្សល់ទុកពីសត្វដទៃ។ វាបង្កាត់ពូជជារៀងរាល់ឆ្នាំ ជាទូទៅមានកូនពី ៤-៥ ក្បាល បន្ទាប់ពីពពោះរយៈពេលពីរខែ។ ឈ្មោល និងញីមានភារៈកិច្ចស្វែងរកចំណីអោយកូន។ សត្វប្រភេទនេះ អាចមានជីវិតរស់នៅរហូតដល់អាយុ ១៦ឆ្នាំ។

របាយរស់នៅ: ឆ្កែចចកមានវត្តមាននៅភូមិភាគខាងជើង និង ឦសាននៃប្រទេសកម្ពុជា។ គេរកឃើញផងដែរនៅអាហ្វ្រិកខាងកើត និងខាងជើង ប្រទេសប៉ាគីស្ថាន ប្រទេសឥណ្ឌា ភាគខាងត្បូងអឺរ៉ុប ប្រទេសភូមាភាគខាងជើង និង ភាគខាងលិចនៃប្រទេសថៃ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ឆ្កែចចកស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (LC)ជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច។ ឆ្កែចចកកំពុងរងគ្រោះដោយសារការ ទាក់ចាប់ និងបាត់បង់ជម្រកដែលធ្លាប់តែរកចំណី និងរស់នៅ។

Golden Jackal
Canis aureus

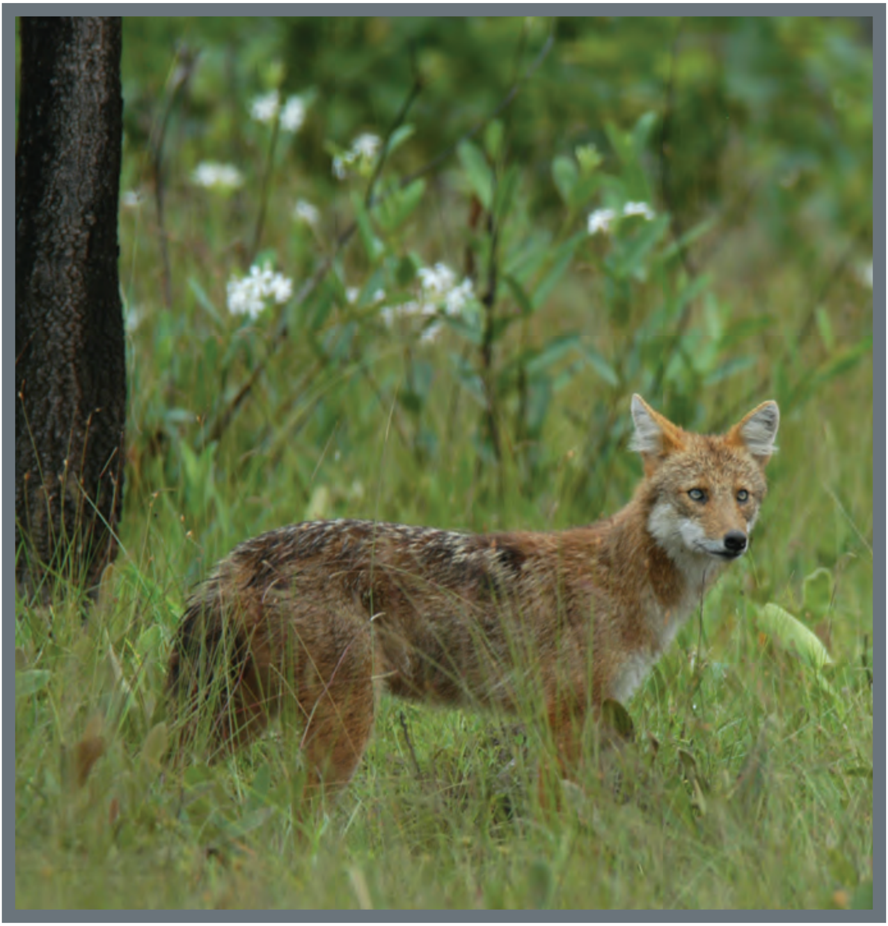

© JC Eames

ខ្លែព្រៃ

ភិនភាគ: ខ្លែព្រៃមានមាឌធំជាងខ្លែចចក មានសម្បុរក្រហមត្នោត និងកន្ទុយសំពោងវែងជាងកន្ទុយខ្លែចចក នៅចុងកន្ទុយមានសម្បុរខ្មៅឯត្រចៀកមានរាងខ្ចី និងមូលនៅផ្នែកខាងចុង។ វាមានរូបរាង និងមាឌប្រហាក់ប្រហែលនឹងខ្លែស្រុកដែរ។

ជីវសាស្ត្រ: ខ្លែព្រៃចូលចិត្តរស់នៅជាហ្វូងដូចខ្លែចចកដែរ និងមានវិសាលភាពទីជំរកព្រៃធំដូចជាប្រភេទព្រៃគម្ពោតក្រាស់ រហូតដល់ព្រៃខ្ពស់ៗនៅវាលទំនាប និងព្រៃរបោះ។ គេតែងប្រទះឃើញវត្តមានសត្វនេះពី ៥-១២ក្បាល រួមមានជាគូ (ញី-ឈ្មោល) ព្រមទាំងកូនផងដែរ ហើយអាចមានកូនម្តងពី ៤-៦ក្បាល។ វាមានលទ្ធភាពចាប់សត្វដែលមានមាឌធំជាងខ្លួនមកធ្វើជាចំណីអាហារបានដូចជា ខ្ទីង ឈ្លូស ប្រើស ជ្រូកព្រៃ និងសត្វតូចៗដទៃទៀត ពិសេសជាងនេះវាអាចមានសមត្ថភាពដណ្តើមចំណីពីសត្វខ្លាធំ និងខ្លារខិនផងដែរ។ នៅពេលចាប់សត្វជាចំណីពួកវាតែងតែដេញបណ្តាក់គ្នា ដើម្បីធ្វើអោយសត្វនោះអស់កំលាំង ពេលខ្លះប្រើវិធីសាស្ត្រឡោមព័ទ្ធ។ វាប្រើទឹកនោមសំរាប់បាញ់ប្រហារទៅលើភ្នែកសត្វ ដែលជាចំណី និងជាសត្រូវរបស់វា។ ខ្លែព្រៃចូលចិត្តចេញទៅរកចំណីនៅពេលព្រឹកព្រលឹមស្រាងៗ និងព្រលប់ងងឹតព្រាលៗ។

របាយរស់នៅ: វាមានវត្តមាននៅតំបន់ភាគឦសាន ភាគនិរតី និងភាគខាងជើងនៃប្រទេសកម្ពុជា។ គេក៏បានរកឃើញនៅប្រទេស ឥណ្ឌា ចិន តំបន់ស៊ីបេរី និងភាគខាងត្បូងអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ព្រមទាំងកោះស៊ូមាត្រា និងចាវ៉ា ផងដែរ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ខ្លែព្រៃស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្ករ។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (EN) ជាប្រភេទជិតផុតពូជលើពិភពលោក។ ខ្លែព្រៃកំពុងរងគ្រោះដោយសារការទាក់ចាប់ បរបាញ់ និងការបាត់បង់ទីជម្រក ។

Dhole
Cuon alpinus

© CI

© Allan Michaud

ខ្លាឃ្មុំ

BEARS

សេចក្តីផ្តើម: ខ្លាឃ្មុំធំនិងខ្លាឃ្មុំតូចជាប្រភេទសត្វស្ថិតក្នុងអំបូរ Ursidae នៃលំដាប់ថ្នាក់ Carnivora ។ ខ្លាឃ្មុំទាំងពីរមានដៃដែលមានកំលាំងខ្លាំង និងក្រចកប្រាំនៅនឹងប្រអប់ដៃ។ ខ្លាឃ្មុំប្រភេទខ្លះនៅតំបន់អាមេរិកឡាទីនប្រើដៃចាប់ត្រីស៊ីជាអាហារ ខ្លាឃ្មុំច្រើនចូលចិត្តធ្វើដំណើរឆ្ងាយ ដើម្បីស្វែងរកចំណី ខ្លាឃ្មុំមានសកម្មភាពនៅពេលព្រឹក និងមុនពេលថ្ងៃលិច។ ខ្លាឃ្មុំរងការគំរាមកំហែងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបរបាញ់ និងបាត់បង់ទីជម្រក។

ខ្លាឃ្មុំធំ

រូបរាង: ខ្លាឃ្មុំធំមានមាឌធំជាងគេក្នុងចំណោមប្រភេទខ្លាឃ្មុំទាំងអស់ ដងខ្លួនគ្របដណ្តប់ដោយរោមក្រាស់វែង១ពណ៌ខ្មៅ និងមានឆ្នូតពណ៌លឿងខ្ចីរាងដូចអក្សរវេ (V) នៅខាងក្រោមក។ ស្លឹកត្រចៀកមានទំហំធំជាងខ្លាឃ្មុំតូច និងមានប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួនពី ១២០០-១៥០០ម.ម ជាមធ្យមឈ្មោលមានទម្ងន់ពី ១១០-១៥០ គ.ក រីឯញីមានទម្ងន់ពី ៦៥-៩០ គ.ក។ ប្រអប់ជើងមានទំរង់ស្រដៀងនឹងប្រអប់ជើងរបស់មនុស្ស។

ជីវសាស្ត្រ: ជាប្រភេទសត្វរស់នៅឯកឯង វារស់នៅជាគូពេលរដូវបន្តពូជតែប៉ុណ្ណោះ និងចូលចិត្តរស់នៅតាមទីជំរកតំបន់ខ្ពង់រាប តំបន់ព្រៃពាក់កណ្តាលស្រោង និងវាលស្មៅក្រាស់ៗ។ ប្រភេទនេះជាទូទៅដេកនៅពេលថ្ងៃ តាមប្រហោងគល់ឈើធំៗ រូងភ្នំ និងក្រហែងថ្ម។ វាចេញរកស៊ីនៅពេលយប់ ប៉ុន្តែមានពេលខ្លះរកស៊ីពេលថ្ងៃផងដែរនៅរដូវផ្លែឈើទុំ។ ចំណីរបស់វាមានដូចជា ឃ្មុំ ព្រួត ឬសឈើ សត្វល្អិត រុក្ខជាតិ។ វាមានលក្ខណៈបន្សាំផងដែរទៅនឹងចំណីផ្សេងៗ ចំពោះខ្លាឃ្មុំដែលចិញ្ចឹមនៅក្នុងសួនសត្វវាស៊ីចំណីដូចជា បបរសណ្តែក បន្លែ ត្រី សាច់ឆៅ ដូង។ល។ ខ្លាឃ្មុំធំបង្កើតកូនម្តង បាន ១-២ក្បាល បន្ទាប់ពីពពោះរយៈពេល ៧-៨ខែ ជួនកាលមានកូនរហូតដល់ ៣-៤ក្បាល ប៉ុន្តែចំនួននេះកម្រនឹងមានណាស់។ កូនរស់នៅជាមួយមេរហូតដល់អាយុ ៣ឆ្នាំ និងជួនកាលរហូតដល់មេរបស់វាមានកូនបន្ទាប់មួយទៀត។

របាយរស់នៅ: ខ្លាឃ្មុំធំមាននៅកម្ពុជាក្នុងទីជម្រកសមស្របប្រភេទព្រៃស្រោង និងពាក់កណ្តាលស្រោង។ ប្រភេទនេះក៏មានវត្តមានផងដែរ នៅប្រទេសប៉ាគីស្ថាន ភូមា ថៃភាគខាងជើង ឡាវ និងប្រទេសវៀតណាម។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ខ្លាឃ្មុំធំស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទជិតផុតពូជ ដែលត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ស្តីពីព្រៃឈើ និងបានចុះបញ្ជីក្រហម IUCN (VU) ជាប្រភេទរងគ្រោះ ហើយត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី I នៃអនុសញ្ញា CITES។ ខ្លាឃ្មុំធំត្រូវបានថយចុះដោយសារការបាត់បង់ទីជំរក ការខូះខាតទីតាំងរកចំណី និងការបរបាញ់ដើម្បីយកសំណាកធ្វើអាជីវកម្ម។

Asian Black Bear
Ursus thibetanus

© Allan Michaud

ខ្លាឃ្មុំតូច

ភិនភាគ: ជាប្រភេទខ្លាឃ្មុំដែលមានមាឌតូចជាងគេនៅលើពិភពលោក មានទម្ងន់ពី២៧-៦៥ គ.ក ។ ដងខ្លួនគ្របដណ្ដប់ទៅដោយរោមខ្លីក្រាស់ពណ៌ខ្មៅរលោង លើកលែងតែផ្ទៃមុខមានរោមពណ៌សនិងឆ្នូតពណ៌លឿងខ្ចីរាងអក្សរ(U) នៅខាងក្រោមក ត្រចៀកមូលខ្លី និងមានដានជើងប្រហាក់ប្រហែលនឹងមនុស្សដែរ ។

ជីវសាស្ត្រ: វាអាចរស់នៅតាមព្រៃស្រោង ព្រៃពាក់កណ្ដាលស្រោង ។ ខ្លាឃ្មុំតូចជាសត្វពូកែឡើងដើមឈើ និងមានលក្ខណៈជីវសាស្ត្រដូចខ្លាឃ្មុំធំ ទាំងការបន្តពូជ និងការរកចំណី ។ ប្រភេទចំណីរួមមាន សត្វល្អិត ផ្លែឈើ រុក្ខជាតិ ឃ្មុំ ព្រួត ម្រោម និងពពួកសត្វកកេរ ព្រមទាំងសត្វស្លាបដូចជាមាន់ព្រៃផងដែរ ។ ក្រញ៉ាំជើងមុខទាំងពីរអាចកាយដំបូកកណ្ដៀររហូតដល់ជំរៅលិចខ្លួនបាត់ ។ ជាទូទៅវាបង្កើតកូនម្ដងបានពី ១-២ ក្បាលក្នុងមួយឆ្នាំ ហើយកូនរស់នៅជាមួយមេរហូតដល់ពេញវ័យ ។

របាយរស់នៅ: មានជាមធ្យមនៅភូមិភាគឦសាន និរតី និង ភូមិភាគខាងជើងប្រទេសកម្ពុជា ។ ពួកវាក៏មានវត្តមានផងដែរ នៅភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍ កោះស៊ូមាត្រា និងកោះបរណេអូ ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ខ្លាឃ្មុំតូចជាប្រភេទស្ថិតក្នុងក្រុមមានដោយកម្រ និងបានចាត់ថ្នាក់ក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី I នៃអនុសញ្ញា CITES ។ ខ្លាឃ្មុំតូចកំពុងរងគ្រោះដោយការបាត់បង់ទីជម្រក និងការ-បរបាញ់ និងទាក់ចាប់ដើម្បីយកធ្វើអាជីវកម្ម ។

Sun Bear
Ursus malayanus

© WCS

© Allan Michaud

ជ្រូកព្រៃ

WILD PIG

សេចក្ដីផ្ដើម៖ ជ្រូកព្រៃស្ថិតនៅក្នុងលំដាប់ថ្នាក់ Artiodactyla ។ ក្នុងលំដាប់នេះរួមមានសត្វមានស្នែងដទៃទៀតផងដែរ ។ ប៉ុន្តែជ្រូកព្រៃមានលក្ខណៈពិសេសនៅត្រង់ក្រពះរបស់វាដែលអាចកិនឬរំលាយអាហារដែលជាស្លឹករុក្ខជាតិ ស្លឹកស្មៅ និងអាហារដែលមានសរសៃ នៃដើមរុក្ខជាតិបានដូចពពួកសត្វទំពារអៀង និងប្រើសដែរ ។

ជ្រូកព្រៃ

រូបរាង: ជ្រូកព្រៃជាសត្វមានសម្បុរផ្លាស់ប្តូរទៅតាមវ័យ។ នៅតូចវាមានសម្បុរប្រផេះ-ត្នោត និងប្រែជាប្រផេះសុទ្ធកាលណាវាមានអាយុជាង ៥ឆ្នាំ។ ជ្រូកព្រៃបាមានកន្ទុយបះត្រង់ទៅក្រោយ ឬត្រង់ឡើងលើ ឯជ្រូកព្រៃមេមានកន្ទុយសំយ៉ុងចុះក្រោម។ ជ្រូកព្រៃមានចង្កូមមួយគូដុះលូតចេញជាខ្នាយស្រួច ជួនកាលខ្នាយនេះកោងខុបចុះក្រោមជារង្វង់ ដែលជាអាវុធសំខាន់សំរាប់ការពារខ្លួន និងសំរាប់ឈូសដី។ ជ្រូកព្រៃមានវិញ្ញាណវៃបំផុតដោយប្រើច្រមុះ និងត្រចៀក។

ជីវសាស្ត្រ: ជាសត្វចូលចិត្តរស់នៅជាយព្រៃស្រោង ព្រៃដែលមានកូនឈើស្ទាប់ជិត និងព្រៃស្ងាត់ដែលមានថ្លុក ត្រពាំង សំរាប់ដេកត្រាំភក់នៅពេលថ្ងៃ ហើយចូលចិត្តរស់នៅបំផុតក្នុងព្រៃសើម។ នៅរដូវប្រាំងវាតែងតែនៅតាមបណ្តោយដងស្ទឹង ព្រែក ឬអូរ។ ជ្រូកព្រៃជាសត្វស៊ីអាហារគ្រប់ប្រភេទ មានសត្វឥតឆ្អឹងកងនានា ផ្សិត ឬសឈើ សាកសពសត្វ មើមឈើ ពន្លកល្បះ ទំពាំងព្រមទាំងផ្លែឈើ និងបន្លែរាប់ទាំងគ្រាប់ធញ្ញជាតិផង។ វារកចំណីដោយប្រើច្រមុះសំរាប់ឈូសដីរឹង-ទន់។ ជ្រូកព្រៃជាធម្មតារកស៊ីនៅពេលព្រលឹមស្រាងៗ និងព្រលប់ ប៉ុន្តែវាអាចរកស៊ីនៅពេលយប់ផងដែរ កាលណាបើមានការរំខានពេលវេលារកស៊ីរបស់វាច្រើន។ វាដោយញី-ឈ្មោលនៅខែវិច្ឆិកា ហើយក្រោយពីមានពពោះរយៈពេល ៥ខែ ជ្រូកមេអាចផ្តល់កំណើតកូនជាលើកដំបូង ពី ៤-៨ក្បាល និងលើកទីពីរ ១៥-១៧ ក្បាល និងបំបៅដោះរហូតដល់ ៣-៤ខែ។ សត្វជ្រូកព្រៃញីអាចបន្តពូជបាននៅអាយុ ៦-៧ខែ។ អាយុកាលរបស់វាជាមធ្យម ១០-១២ឆ្នាំ និងអាចដល់ ២០ឆ្នាំ។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជាវាមានស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែង និងមានការរីកសាយភាយ។ ជ្រូកព្រៃមានវត្តមានស្ទើរគ្រប់តំបន់លើពិភពលោកដូចជានៅអឺរ៉ុបភាគខាងជើង ទ្វីបអាហ្វ្រិក អាស៊ី និង ប្រទេសជប៉ុន។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ជ្រូកព្រៃ ស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ ព្រោះវាមានអត្រាខ្ពស់ក្នុងការបង្កកំណើត។

Wild pig
Sus scrofa

© WCS

© WWF

មំសាសីថ្នាក់តូច

SMALL CARNIVORES

សេចក្ដីផ្ដើមៈ ពពួកមំសាសីថ្នាក់តូចរួមមានៈ សំពោច ជ្រូកព្រុល ភេ ស្កា និងកំពីងដូង ស្ថិតនៅក្នុងលំដាប់ថ្នាក់ Carnivora ។ ពពួកនេះស៊ីអាហារទៅតាមលក្ខខ័ណ្ឌនៃទីជម្រក និងសម្រាប់រស់នៅរបស់វា ។ ជាពិសេសពពួកសំពោចភាគច្រើនចូលចិត្តស៊ីផ្លែឈើនិងសត្វល្អិត ។ ពួកសំពោចខ្លះជួនកាលក៏ស៊ីសាច់សត្វដ៏ទៃទៀតផងដែរ ។ គ្រប់ប្រភេទសត្វក្នុងលំដាប់ថ្នាក់នេះកំពុងស្ថិតនៅក្រោមការគំរាមកំហែងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយការបរបាញ់ ទាក់ចាប់ និងបាត់បង់ទីជម្រក ។

សំពោចកលឿង

ភិនភាគៈ សំពោចកលឿងមានរូបរាងប្រហាក់ប្រហែលនឹងសត្វសំពោចដែរ ប៉ុន្តែស្តើងទ្រវែងបន្តិច។ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា វាមានពណ៌ការប្រែប្រួលទៅតាមតំបន់ផ្សេងៗ ដែលវារស់នៅដូចជានៅភូមិភាគនិរតី ពួកវាដងខ្លួនស្ទើរទាំងមូលមានពណ៌លឿង រីឯនៅភូមិភាគខាងកើតវាមានពណ៌លឿង តែនៅត្រង់បំពង់ក និងពោះប៉ុណ្ណោះ ចំណែកឯខ្នងមានពណ៌ត្នោត។ ជាទូទៅពួកវាមានកពណ៌លឿងជានិច្ច ទោះបីជាពួកវារស់នៅទីកន្លែងណាក៏ដោយ។

ជីវសាស្ត្រៈ សំពោចកលឿងនេះជាសត្វដែលអាចរស់នៅក្នុងទីជំរកគ្រប់ប្រភេទ ប៉ុន្តែវាចូលចិត្តរស់នៅក្នុងទីជម្រកដែលមានព្រៃជាង ហើយអាចឡើងដើមឈើបានយ៉ាងលឿន។ ជាញឹកញាប់វាចុះមកក្រោមដើម្បីរកចំណី។ សត្វនេះច្រើនរកស៊ីនៅពេលថ្ងៃជាគូៗ ឬ ក្រុម ជួនកាលក៏មានចេញរកចំណីនៅពេលយប់ផងដែរ។ ចំណីរបស់វាមានដូចជា កំប្រុក សត្វស្លាប ស៊ុត ពស់ បង្គួយ កង្កែប សត្វល្អិត ផ្លែឈើ ឬទឹកឃ្មុំផងដែរ។ សត្វនេះមានអាយុកាល ១៤ឆ្នាំ និងមានកូនជាមធ្យម ៣-៥ ក្បាល។

របាយរស់នៅៈ ប្រភេទនេះមាននៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងទីជំរកសមស្របប្រភេទព្រៃស្រោង និងពាក់កណ្តាលស្រោង។ ពួកវាក៏មានវត្តមានផងដែរ នៅទូទាំងភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ភាគខាងជើងតំបន់ស៊ីបេរី និងភាគខាងលិចប្រទេសប៉ាគីស្ថាន។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ សំពោចកលឿង កំពុងរងគ្រោះដោយសារ ការបរបាញ់ ទាក់ចាប់ និងបាត់បង់ទីជម្រក ។ សំពោចកលឿងស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ។ ត្រូវបានចុះបញ្ជីនៃបញ្ជីក្រហម IUCN(LC) ថាជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច។

Yellow-throated Marten
Martes flavigula

© Matt Hunt

© WCS

សំពោចធំ

ភិនភាគ: សំពោចធំមានរូបរាងប្រហាក់ប្រហែលនឹងសត្វខ្ទីន ប៉ុន្តែវាខុសគ្នាត្រង់សត្វនេះមានដុំខ្មៅអុចៗនៅតាមផ្នែកចំហៀងខ្លួន ភ្លៅ និងជើងក្រោយ ហើយក្បាល និងមាត់របស់វាធំជាងខ្ទីន។ រោមប្រែងដែលមាននៅលើដងខ្លួនសត្វខ្ទីនបានបញ្ចប់នៅត្រឹមចុងខ្នង ប៉ុន្តែរោមប្រែងរបស់សំពោចធំបានអូសបន្លាយរហូតដល់ចុងកន្ទុយ។ សំពោចនេះមានសម្បុរពីប្រផេះរហូតដល់ត្នោត ហើយកន្ទុយវាមិនមានវ័ណ្ឌពណ៌សព័ទ្ធជុំវិញទាំងស្រុងឡើយ។ ផ្នែកខាងក្រោមខ្លួនមានពណ៌ពីប្រផេះរហូតដល់ត្នោត ជើងទាំង៤ មានពណ៌សនៅផ្នែកខាងលើ និងពណ៌ខ្មៅនៅផ្នែកខាងក្រោម។

ជីវសាស្ត្រ: សំពោចធំរស់នៅតាមតំបន់ព្រៃផ្សេងៗ ពិសេសនៅក្បែរៗភូមិ ឬតាមត្រពាំងនៅក្នុងព្រៃល្បោះ។ សំពោចនេះតែងតែរកចំណីតែឯងនៅតាមគុម្ពោតព្រៃតូចៗ ឬធំ ហើយវាអាចឡើងដើមឈើបាន។ ការរកចំណីរបស់សត្វនេះប្រព្រឹត្តទៅនៅពេលយប់ ហើយចំណីទាំងនោះរួមមាន កណ្តុរ មាន់ និងផ្លែឈើ។

របាយរស់នៅ: ប្រភេទនេះបានរកឃើញនៅតំបន់ជាច្រើនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ពិសេសនៅភាគខាងជើង និងខាងកើតក្នុងជំរកព្រៃរបោះ។ វារាយប៉ាយនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ និងមានដោយកម្រនៅបណ្តាប្រទេសជាច្រើន។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: សំពោចធំស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះបញ្ជីក្រហម IUCN (LC) ជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួចនៅលើពិភពលោក ប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះដោយសារ ការបរបាញ់ និងទាក់ចាប់ដើម្បីធ្វើពាណិជកម្ម។

Large-spotted Civet
Viverra megaspila

© WWF

ខ្ទីន

ភិនភាគ: ខ្ទីនជាអំបូរសំពោចដែលមានមាឌធំហើយអាចសម្គាល់នូវលក្ខណៈពិសេសរបស់វាបានដោយសារបំពង់កមានឆ្នូតស-ខ្មៅធំៗ កន្ទុយមានបង្កង់ស-ខ្មៅពី ៦-៧។ ចាប់ពីករហូតដល់ចុងខ្នងមានរោមប្រែងពណ៌ខ្មៅ ភ្លៅ និងផ្ទៃកចំហៀងខ្លួនមានឆ្នូតពពាលៗខ្មៅ-ស ជើងមុខមានពណ៌ត្នោតចាស់ រីឯជើងក្រោយមានពណ៌ត្នោតខ្ចី បបូរមាត់លើ និងក្នុងត្រចៀកពណ៌ស។ កូនទើបនឹងកើតភាគច្រើនមានសម្បុរខ្មៅ។

ជីវសាស្ត្រ: ខ្ទីនច្រើនរស់នៅតាមព្រៃល្បោះ ពិសេសគឺស្ថិតនៅព្រៃក្បែរភូមិប្រជាជន។ សត្វនេះចេញរកស៊ីនៅពេលយប់ រីឯនៅពេលថ្ងៃវាស្ថិតនៅក្នុងព្រៃគុម្ពោតដែលមានស្មៅក្រាស់ៗ ឬក៏ក្នុងរន្ធ។ ខ្ទីនជាសត្វដែលរស់នៅលើដី ចូលចិត្តលបចាប់មាន់ និងរកស៊ីនៅតាមគំនរសំរាម ហើយចំណីរបស់វាគឺ ត្រី សត្វស្លាប ស៊ុត ថ្លែន បង្គួយ ពស់ កង្កែប សត្វល្អិត កណ្ដុរ ផ្លែឈើ និងឫសឈើផងដែរ។ សត្វនេះអាចមានអាយុដល់១៥ឆ្នាំ និងអាចបង្កើតកូនក្នុងមួយឆ្នាំបានពី ២-៤ ក្បាល។

របាយរស់នៅ: ប្រភេទនេះមាននៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងទីជំរកសមស្រប។ វាត្រូវបានរកឃើញនៅប្រទេសឥណ្ឌា ភាគខាងត្បូងប្រទេសចិន និងតំបន់ដីគោកទូទាំងអាស៊ីអាគ្នេយ៍។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ខ្ទីន ស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងត្រូវបានចុះបញ្ជីក្រហម IUCN (LC) ថាជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច។

Large Indian Civet
Viverra zibetha

© WWF

សំពោចវល្លិ៍ វិសំពោចតូច

ភិនភាគៈ សំពោចវល្លិ៍មានរូបរាងតូច ជើងរបស់វាខ្លីជាងសត្វខ្ទីន កន្ទុយមានបង្កង់ខ្មៅ-សពី ៦-៩ និងមានពណ៌ស នៅខាងចុង។ ខ្លួនរបស់វាមានដុំខ្មៅតូចៗ ហើយមានរោមវ័ណ្ណស-ខ្មៅនៅកមិនបង្ហាញឱ្យច្បាស់ដូចវ័ណ្ណសត្វខ្ទីនទេ។ សំពោចវល្លិ៍ជាសត្វមានក្រពេញក្លិន ហើយខាងលើខ្នងរបស់វាមានឆ្នូត ខ្មៅពីរ ឬបី។ ផ្ទៃករបស់វាគ្មានរោមប្រែងដូចសត្វខ្ទីនទេ និងមានក្បាលតូច។

ជីវសាស្ត្រៈ សំពោចវល្លិ៍ច្រើនរស់នៅឯកោតាមតំបន់ព្រៃល្បោះ និងជាសត្វរាត្រីចរដែលរកចំណីនៅលើដី ជួនកាលវាក៏រស់នៅជាក្រុមក្បែរភូមិដែរ។ ចំណីអាហាររបស់សត្វនេះមានដូចជា កណ្ដុរ បក្សី ពស់ ផ្លែឈើ ឬសឈើ និងបន្លែ មាន់ ទាជាដើម។ វាកើតកូននៅតាមរូងខាងក្រោមផ្ទាំងថ្ម ឬតាមគល់ឈើ។ វាកើតកូនម្ដងបានពី ៣-៥ ក្បាល ហើយវាអាចរស់បានរហូតដល់វាមានអាយុពី ៨-៩ ឆ្នាំ។

របាយរស់នៅៈ ពួកវាមានដោយសម្បូរនៅប្រទេសកម្ពុជាក្នុងទីជំរកសមស្រប ប៉ុន្តែលើកលែងតែនៅក្នុងតំបន់ព្រៃស្រោង។ ប្រភេទនេះត្រូវបានរកឃើញនៅប្រទេសឥណ្ឌា ចិន តំបន់ដីគោកទូទាំងអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ឥណ្ឌូនេស៊ី (កោះសូម៉ាត្រា) និងម៉ាឡេស៊ី (កោះចាវ៉ា) ផងដែរ។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ សំពោចវល្លិ៍ជាក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងមានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN(LC) ថាជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច។ សំពោចវល្លិ៍កំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបរបាញ់ ទាក់ចាប់ធ្វើជំនួញ និងការបាត់បង់ទីជម្រក។

Small Indian Civet
Viverricula indica

© WCS

© WWF

សំពោចក្រអូប (សំពោចខ្មៅ)

ភិនភាគ: សំពោចក្រអូប គឺជាសំពោចមានមាឌតូចដែលមានពណ៌ប្រផេះ ឬត្នោត ត្រចៀក ជើង និងផ្នែកចុងនៃកន្ទុយ ពណ៌ខ្មៅ ថ្ពាសមានពណ៌ស ដោយមានឆ្នូតខ្មៅនៅចំកណ្តាល ផ្ទៃមុខខ្មៅ ប៉ុន្តែមានឆ្នូតសនៅខាងក្រោមភ្នែក និងសងខាងច្រមុះ។ នៅលើខ្នងមានឆ្នូតខ្មៅ ៣ និងនៅសង ខាងខ្នងមានអុច១ខ្មៅ ហើយរោមនៅកមានច្រើនដែលបង្កើតបានជាគន្លាក់១។ ជាធម្មតាសំពោច នេះមានក្លិនក្រអូប ប៉ុន្តែមានក្លិនឈ្ងួលខ្លាំងនៅពេលដែលវាមានការភ័យខ្លាចនឹងអ្វីមួយ។

ជីវសាស្ត្រ: សំពោចក្រអូបនេះមានវត្តមាននៅតាមទីជំរកព្រៃគ្រប់ប្រភេទ រួមទាំងវាលស្រែចំ ការដំណាំ និងក្បែរភូមិផងដែរ។ វាចូលចិត្តរស់នៅកន្លែងងងឹត១ តាមជង្រុក ទបង្ហូរទឹក ឬដំបូល ផ្ទះ នៅពេលថ្ងៃ ហើយនៅពេលយប់វាចេញរកចំណីដូចជា កណ្តុរ ស្វាយ កាហ្វេ ម្នាស់ ត្រសក់ ស្រូវ និងចេក។ សំពោចនេះបន្តពូជពេញមួយឆ្នាំដោយមានកូននៅខែតុលា និងខែធ្នូ ក្នុងមួយ លើក១ វាអាចមានកូនពី ២-៤ ក្បាលនៅតាមរូងថ្ម ឬប្រហោងឈើ។ អាយុកាលរបស់វាប្រហែល ១៤ឆ្នាំ។

របាយរស់នៅ: ប្រភេទនេះសម្បូរនៅប្រទេសកម្ពុជាក្នុងទីជម្រកសមស្រប។ វាក៏ត្រូវបានរក ឃើញផងដែរនៅ ប្រទេសឥណ្ឌា ភាគខាងត្បូងប្រទេសចិន និងតំបន់ដីគោកទូទាំងអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ឥណ្ឌូនេស៊ី (កោះសូម៉ាត្រា) ម៉ាឡេស៊ី (កោះចាវ៉ា និង កោះបរណេអូ) និង ហ្វីលីពីនផងដែរ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: សំពោចក្រអូប ស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងមានចុះក្នុង បញ្ជីក្រហម IUCN(LC) ថាជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច។ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាប្រភេទនេះ កំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ ដោយសារការបរបាញ់ ការបាត់បង់ទីជម្រក និងទាក់ចាប់ដើម្បីធ្វើ ពាណិជ្ជកម្ម។

Common Palm Civet
Paradoxurus hermaphroditus

© WWF

សំពោចពណ៌លាត

ភិនភាគៈ សំពោចពណិលាតជាសំពោចមួយប្រភេទដែលមានពណិលាត គ្មានឆ្នូត ឬស្នាមអុចនៅលើដងខ្លួន។ ពណិនៅលើដងខ្លួនរបស់វាខុសប្លែកគ្នាខ្លាំងរវាងសត្វនីមួយៗ ហើយពណិនេះមានចាប់ពីត្នោតខ្ចីរហូតដល់ត្នោតចាស់ ថ្ពាសពណិសបង្អួសដល់ច្រមុះ និងនៅសងខាងក្បាលពណិសផ្នែកក្រោមពោះមានពណ៌ភ្លឺជាងខាងលើ។ កន្ទុយវែងសឹងតែស្មើទៅនឹងដងខ្លួន ហើយនៅខាងចុងភាគច្រើនគឺពណិស។ សំពោចនេះមានក្លិនឈ្ងុលខ្លាំង។

ជីវសាស្ត្រៈ សំពោចពណិលាតនេះរស់នៅតាមគ្រប់ប្រភេទព្រៃ និងនៅក្បែរៗភូមិ។ សំពោចនេះចូលចិត្តនៅលើដើមឈើ និងរកចំណីនៅពេលយប់ ចំណីភាគច្រើនគឺជាផ្លែឈើ ដូចជាផ្លែល្វា ចេកស្វាយ និងស្លឹកឈើ កណ្ដុរ ហើយវាកម្រស៊ីមាន់ និងទាណាស់។ សត្វនេះសម្ងំកើតកូននៅតាមប្រហោងឈើ កូនក្នុងមួយលើកៗអាចមានដល់ទៅ ៤ ក្បាល ហើយកូននេះនឹងមានរូបរាងប៉ុនទៅនឹងសត្វពេញវ័យក្នុងរយៈពេល ៣ខែ។

របាយរស់នៅៈ ប្រភេទនេះមានតិចតួចនៅភូមិភាគនិរតីនៃប្រទេសកម្ពុជាក្នុងទីជម្រកសមស្រប ហើយក៏ត្រូវបានរកឃើញផងដែរនៅភាគខាងជើងប្រទេសឥណ្ឌា ភាគខាងត្បូងប្រទេសចិន និងភាគខាងត្បូងនៃតំបន់ដីគោក អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ឥណ្ឌូនេស៊ី (កោះសូម៉ាត្រា) និងម៉ាឡេស៊ី (កោះចាវ៉ា)។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ សំពោចពណិ ស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងមានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN(LC) ថាជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច ប៉ុន្តែនៅក្នុង ប្រទេសកម្ពុជាប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ ដោយសារការបរបាញ់ បាត់បង់ទីជម្រក និងទាក់ចាប់ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្ម។

Masked Palm Civet
Paguma larvata

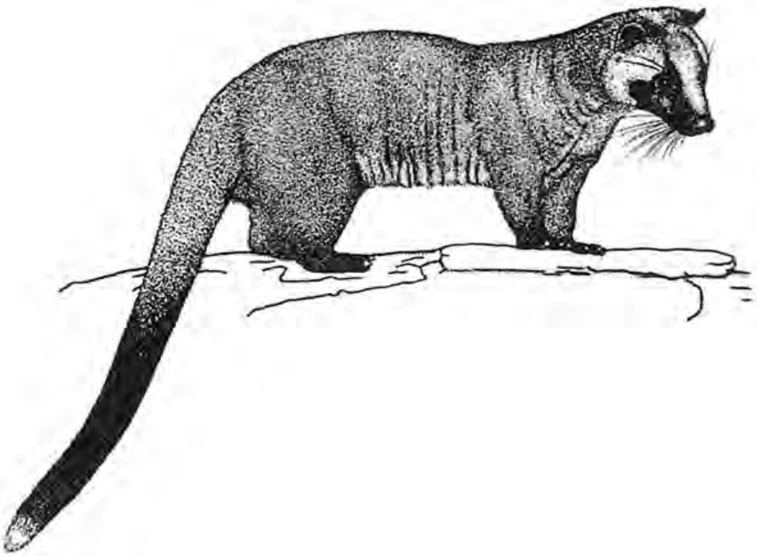

សំពោចអុចខ្នង

ភិនភាគ: សំពោចអុចខ្នងជាសំពោចដែលមានពណ៌ត្នោតខ្ចី និងនៅក្រោមពោះពណ៌លឿង។ ដុំខ្មៅអុចៗនៅលើខ្នងបង្កើតបានជាឆ្នូត ៣ នៅលើដងខ្លួន កន្ទុយវែងជាងដងខ្លួន ហើយនៅពាក់កណ្ដាលខាងចុងមានពណ៌ក្រមៅ។ វាមានឆ្នូតពណ៌សចាប់ពីថ្ពាសរហូតដល់ច្រមុះ។ ជើងមុខមានលក្ខណៈចង្អៀតហើយវែងជាងសំពោចក្រអូប។ សត្វញីមានក្រពេញក្លិន និងមានដោះពីរគូ។

ជីវសាស្ត្រ: សំពោចអុចខ្នងនេះចូលចិត្តរស់នៅតាមព្រៃដែលមានដើមឈើខ្ពស់ៗដែលនៅឆ្ងាយពីភូមិ។ វាចេញរកស៊ីនៅពេលយប់ និងចូលចិត្តរស់នៅលើដើមឈើ ហើយវាពូកែឡើងដើមឈើណាស់។ ចំណីរបស់វាសំខាន់គឺ ផ្លែឈើ ប៉ុន្តែវាក៏ស៊ីសាច់ផងដែរដូចជា សត្វល្អិត ជលចលិក-សត្វ (កង្កែប...) ថនិកសត្វថ្នាក់តូច សត្វស្លាប ថ្លែន បង្កួយ... ទឹកដមផ្កា (ត្រួយ) និងលម្អងផ្កា។ វាបន្តពូជពេញមួយឆ្នាំ ដោយកូនម្ដងបានពី ២-៣ក្បាល ហើយរយៈពេលពពោះ ១៤៥ថ្ងៃ។

របាយរស់នៅ: ប្រភេទនេះមានតិចតួចនៅប្រទេសកម្ពុជា។ គេក៏បានរកឃើញផងដែរនៅភាគខាងកើតប្រទេសឥណ្ឌា ភូមា ថៃ ឡាវ វៀតណាម ឥណ្ឌូនេស៊ី (កោះស៊ូម៉ាត្រា) និងម៉ាឡេស៊ី (កោះចាវ៉ា និងកោះបរណេអូ)។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ប្រភេទនេះថយចុះយ៉ាងខ្លាំងនៅបណ្ដាប្រទេសជាច្រើននៅលើពិភពលោក ដោយសារការបាត់បង់ទីជម្រក និងការទាក់ចាប់។ សំពោចអុចខ្នងស្ថិតក្នុងប្រភេទមានដោយបង្គួរ ប៉ុន្តែស្ថានភាពបច្ចុប្បន្នប្រភេទនេះជាប្រភេទកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់។

Small-toothed Palm Civet
Arctogalidia trivirgata

© Lon Grassman

កំពឹងដូង

ភិនភាគ: កំពឹងដូងជាប្រភេទសំពោចមានរាងស្តើង ក្បាលរបស់វាតូចវែង មានក្រឡាបង្កង់ៗ លើដងខ្លួន និងមានអុចៗក្រមៅនៅតាមចំហៀងពោះ និងលើជើង។ សម្បុររបស់វាគឺប្រផេះលឿង។

ជីវសាស្ត្រ: ច្រមុះរបស់កំពឹងដូងនេះមានលក្ខណៈល្អប្រសើរសំរាប់ឈ្មុសជីករកសត្វល្អិត ដឹកដឿ ពីងពាង ដង្កូវ និងសត្វគ្មានឆ្អឹងកងផ្សេងៗទៀត ហើយសត្វនេះអាចកាយដីដោយប្រើក្រញ៉ាំមុខ។

របាយរស់នៅ: ទោះបីជាមិនមានការកត់ត្រាអំពីប្រភេទនេះជាផ្លូវការក៏ដោយ ក៏គេបានរកឃើញនូវវត្តមាននៅភាគខាងត្បូងខេត្តមណ្ឌលគិរី និង ភាគខាងជើងខេត្តរតនគិរី។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ប្រភេទនេះមានដោយបង្គួរនៅភូមិភាគឦសាននៃប្រទេសកម្ពុជា។ វាត្រូវបានចុះនៅក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (VU) ជាប្រភេទងាយងាយរងគ្រោះនៅលើពិភពលោក និងការពារដោយច្បាប់ស្តីពីព្រៃឈើ។ សត្វប្រភេទនេះ មានអត្រាទាបក្នុងការបន្តពូជ និងកំពុងរងគ្រោះដោយសារ ការបាត់បង់ទីជម្រក និងការទាក់ចាប់ផងដែរ ។

Owston's Civet
Hemigalus owstoni

© Small Carnivore Conservation Project - Cuc Phuong National Park

ឈ្មុសប្រែង ឬ សំពោចភ្នំ

ភិនភាគ: ឈ្មុសប្រែងជាប្រភេទសំពោចដែលមានមាឌធំជាងគេ មានសម្បុរក្រម៉ៅលាយជាមួយពណ៌ត្នោតនៅខាងចុងនៃរោម រូបរាងដូចសត្វខ្លាឃ្មុំធំ រោមវាវែងៗហើយក្រាស់ វាអាចឡើងដើមឈើបានដោយប្រើកន្ទុយសំរាប់តោងពីមែកមួយទៅមែកមួយ។ រោមនៅខាងចុងត្រចៀកមានពណ៌ស ត្រចៀកមូលហើយនៅខាងចុង មានពណ៌ស។ សត្វញីមានដោះពីរគូ។

ជីវសាស្ត្រ: ឈ្មុសប្រែងនេះចូលចិត្តរស់នៅតំបន់ព្រៃដែលមានដើមឈើខ្ពស់ៗ ជាសត្វរកចំណីនៅពេលយប់ដោយបំលាស់ទីយឺតៗ។ នៅពេលថ្ងៃ សត្វនេះដេកនៅតាមប្រហោងឈើដោយប្រើកន្ទុយរបស់វាហ៊ុំព័ទ្ធក្បាល។ ចំណីរបស់វារួមមានផ្លែឈើ និងសត្វរស់នៅតាមដើមឈើ ដូចជាបក្សី អំបូរកកេរ សត្វល្អិត បង្គួយ មិនតែប៉ុណ្ណោះ វាអាចមុជ និងហែលទឹកនៅតាមអូរ ក្នុងព្រៃដើម្បីចាប់ត្រីតាមមាត់ច្រាំងទៀតផង។ សត្វនេះបន្តពូជស្ទើរពេញមួយឆ្នាំ សត្វមេអាចមានកូនចន្លោះពី១-៣ក្បាល/១ឆ្នាំ ហើយអាយុកាលរបស់វាប្រហែល ១៨ឆ្នាំ។

របាយរស់នៅ: ប្រភេទនេះមានតិចតួចនៅព្រៃស្រោងក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ គេក៏បានរកឃើញផងដែរនៅប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី (កោះស៊ូម៉ាត្រា) ម៉ាឡេស៊ី (កោះចាវ៉ា កោះបរណេអូ) ថៃខាងជើងភូមា និងខាងកើត ប្រទេសឥណ្ឌា។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ឈ្មុសប្រែងស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងត្រូវបានចុះបញ្ជីនៃសៀវភៅក្រហម IUCN(LC) ថាជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច។ ប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះពីការទាក់ចាប់ និងបរបាញ់ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្ម។

Binturong
Arctictis binturong

© David Emmett CI

© WCS

ជ្រូកពោន ឬ ជ្រូកព្រុល

ភិនភាគ: ជ្រូកពោនមានប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួនពី ៦៥០-១០៤០ម.ម ទម្ងន់ ៧-១៤គ.ក កន្ទុយ ១២០-១៧០ម.ម ជើងក្រោយ ១១៥-១៣៤ម.ម។ វាជាសត្វដែលមានមាឌធំ មានកន្ទុយខ្លី ជើងធំៗ និងមានក្រចកមាំកោងវែងពណ៌ស ច្រមុះរាងទ្រវែងដូចជ្រូក។ ជាទូទៅវាមានសម្បុរលឿងខ្ចី ប្រផេះ ឬខ្មៅ ដែលប្រែប្រួលទៅតាមរដូវកាល ផ្នែកលើខ្នងមានពណ៌ក្រម៉ៅជាងផ្នែកខាងក្រោម។ នៅលើក្បាលមានឆ្នូតពណ៌សចេញពីត្រចៀកកាត់តាមភ្នែករហូតដល់ចុងច្រមុះ និងមានឆ្នូតខ្មៅនៅសង្ខាងភ្នែកដល់ត្រចៀក បន្ទាប់មកមានឆ្នូតសកាត់តាមថ្ពាល់ផ្នែកខាងលើ។ ទ្រូង និងត្រចៀកមានពណ៌ស។

ជីវសាស្ត្រ: ជ្រូកពោនជាសត្វរស់នៅតែលើដី តាមរូង ឬក្រហែងថ្ម និងរកស៊ីនៅពេលយប់។ វាមិនសូវពូកែភ្នែក និងត្រចៀកទេ តែវាប្រើច្រមុះហិតក្លិនច្រើនជាង។ ការរកចំណីចាប់ផ្ដើមចេញនៅពេលព្រលប់ដែលអាហាររបស់វាគឺមើមរុក្ខជាតិ ឫសឈើ ជន្លេន សត្វល្អិត និងសត្វតូចៗ។ វាអាចមានកូនពី ២-៣ក្បាល។

រចាយរស់នៅ: ប្រភេទនេះមាននៅតាមតំបន់ព្រៃ ស្ទើរទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ពិសេសគឺនៅភាគនិរតី ភាគពាយ័ព្យ ភាគល្វសាន និងភាគខាងជើងប្រទេស។ របាយរបស់វាក៏មានផងដែរនៅភាគខាងត្បូងប្រទេសចិន ឥណ្ឌូចិន ភូមា ថៃ និងកោះស៊ូម៉ាត្រា។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ជ្រូកពោនជាប្រភេទស្ថិតក្នុងក្រុមមានដោយកម្រ និងមានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN(LC) ថាជាប្រភេទងាយរងគ្រោះតិចតួច។ ជ្រូកពោន កំពុងរងគ្រោះដោយសារការបរបាញ់ ទាក់ចាប់ ដើម្បីយកសំណាកធ្វើអាជីវកម្ម ។

Hog Badger
Arctonyx collaris

© WCS

ឆ្លូក

ភិនភាគ: ឆ្លូកមានរូបរាងតូចដែលមានប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួនពី ៣៣-៤៣ស.ម កន្ទុយសំពោង ប្រវែងពី ១៥-២៣ស.ម និងមានទម្ងន់១-៣គ.ក នៅពេលពេញវ័យ ជើងរបស់វាមានភាពប្រហាក់ប្រហែលប្រភេទសត្វជ្រូកពោន។ វាមានជើងខ្លី ក្រញ៉ាំធំ ក្រចកវែងងាយស្រួលក្នុងការកាយដី និងពូកែឡើងដើមឈើ។ វាមានសម្បុរ ត្នោត ឬប្រផេះ ដោយមានរោមខ្លីៗនៅផ្នែកពោះ។ វាមានក្បាលពណ៌ស មានស្នាមពណ៌ខ្មៅពេញផ្ទៃមុខរហូតដល់ច្រមុះ និងមានឆ្នូតខ្នងពណ៌សចាប់ពីក្បាលរហូតដល់គល់កន្ទុយ។

ជីវសាស្រ្ត: ឆ្លូកមានរស់នៅគ្រប់ប្រភេទព្រៃរហូតដល់វាលស្មៅ។ វាជាសត្វរាត្រីចរ ប៉ុន្តែវាក៏មានសកម្មភាពពេលថ្ងៃផងដែរ ក្នុងរយៈពេលមិនលើសពី២-៣ម៉ោង។ ប្រភេទនេះភាគច្រើនដេកពេលថ្ងៃនៅតាមរូងចាស់ៗ។ ភាគច្រើនវារស់នៅលើដី ហើយពេលខ្លះវានៅលើដើមឈើផងដែរ ក្នុងពេលរកចំណី។ ចំណីរបស់វារួមមាន សត្វល្អិត ខ្យងក្តក់ កណ្តូប ជន្លេន ចង្រិត កង្កែប គីង្គក់ ថ្លែន បង្កួយ សត្វស្លាប ផ្លែឈើ។

របាយរស់នៅ: ឆ្លូកមាននៅកម្ពុជាក្នុងទីជម្រកសមស្រប និងមានវត្តមានផងដែរនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ប្រទេសនេប៉ាល់ ឥណ្ឌាភាគខាងត្បូង ភូមា ចិន វៀតណាម និងថៃ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ឆ្លូកស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងមានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (LR/LC) ជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច។ ប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះ ដោយសារការទាក់ចាប់ និងការទន្ទ្រានទីជម្រករបស់វា។

Ferret badger
Melogale sp

© WCS

កំពឹងដូងអុជ

ភិនភាគ: កំពឹងដូងអុជ គឺជាប្រភេទសំពោចដែលមានមាឌតូចជាងគេ នៅលើដងខ្លួនរបស់វាមានចំនុចខ្មៅៗជាច្រើនលាយចំរុះគ្នាជាមួយចំនុចពណ៌សស្រាល ហើយនៅលើកន្ទុយមានបង្កង់ពណ៌សខ្មៅ ចំនួន ៩ ។

ជីវសាស្ត្រ: ប្រភេទនេះត្រូវបានគេប្រទះឃើញនៅតាមព្រៃតំបន់ភ្នំ និងខ្ពង់រាបដែលមានរយៈកម្ពស់យ៉ាងហោចណាស់ ២000ម ។ វាភាគច្រើនចូលចិត្តរស់នៅលើដើមឈើ និងរស់នៅតាមប្រហោងឈើ ហើយស៊ីសត្វស្លាបតូចៗជាអាហារ ។ បើតាមសំដីរបស់លោក Hodon អោយដឹងថារយៈពេលបន្តពូជរបស់វាគឺនៅខែកុម្ភៈរហូតដល់ខែសីហា និងកើតកូនម្តងបានចំនួនពីរក្បាល ។ សំពោចប្រភេទនេះគេមិននិយមយកមកចិញ្ចឹម ហើយវដ្តជីវិតក៏មិនទាន់បានគេកត់ត្រានៅឡើយដែរ ។

របាយរស់នៅ: ប្រភេទនេះគឺជាប្រភេទមានដោយកម្រ ប៉ុន្តែមានការកត់ត្រាបានបង្ហាញអោយឃើញថាប្រភេទនេះមានវត្តមាននៅឧទ្យានជាតិគីរីរម្យនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងប្រហែលជាមានវត្តមាននៅទីកន្លែងផ្សេងៗទៀតនៅតាមព្រៃស្រោងតំបន់ភ្នំ ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ប្រភេទនេះស្ថិតនៅក្នុងតារាងឧបសម្ព័ន្ធទី I នៃអនុសញ្ញា CITES និងស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ ។ កំពឹងដូងអុជ កំពុងរងគ្រោះដោយសារ បាត់បង់ទីជម្រក ការបរបាញ់ និងការទាក់ចាប់ ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ។

Spotted Linsang
Prionodon pardicolor

© WCS Laos - Lao PDR/NEPL NPA

ស្កាតូច

ភិនភាគ: ស្កាតូចជាប្រភេទស្កាដែលមានមាឌតូច ខ្លួនទាំងមូលមានសម្បុរត្នោតចាស់ រីឯក្បាលភាគច្រើនមានពណ៌ក្រហម ឬត្នោត។ រោមមានពណ៌ស និងខ្មៅឆ្លាស់គ្នាមួយៗ ជើងមានសម្បុរដូចខ្លួន ជួនកាលក្រម៉ៅជាង ហើយកន្ទុយមានប្រវែង២/៣នៃក្បាល-ដងខ្លួន ចំណែកឯសត្វញីមានដោះ ៣គូ។

ជីវសាស្ត្រ: ស្កាតូចនេះចូលចិត្តរស់នៅតាមតំបន់ព្រៃល្បោះ មាត់ស្ទឹង និងទន្លេក្បែរភូមិ និងគេតែងតែឃើញវារត់កាត់ផ្លូវនៅពេលថ្ងៃ។ សត្វនេះរកចំណីទាំងយប់ទាំងថ្ងៃនៅលើដី ហើយកម្រឡើងដើមឈើ ច្រមុះរបស់វាអាចស្រង់ក្លិនបានល្អ ហើយអាចតាមដានសត្វជាចំណីរហូតដល់រូង។ ចំណីរបស់វាមានដូចជា កណ្តុរ សត្វស្លាប កង្កែប ក្តាម សត្វល្អិត និងពស់វែក។ សត្វញីអាចកើតកូនបានពី ២-៤ក្បាល ហើយរយៈពេលពពោះគឺ ៦សប្តាហ៍។

របាយរស់នៅ: ប្រភេទនេះមាននៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងទីជម្រកសមស្រប ប៉ុន្តែលើកលែងតែតំបន់ព្រៃស្រោង។ វាមានផងដែរនៅប្រទេសម៉ាឡេស៊ី កោះស៊ូម៉ាត្រា និងកោះបរណេអូ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ស្កាតូចស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងមានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN(LC) ថាជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច។

Small Asian Mongoose
Herpestes javanicus

© CI

ស្តាធំ

ភិនភាគៈ ស្តាធំជាប្រភេទសត្វស្តាដែលមានមាឌធំ មានរោមវែងជាងស្តាតូច កន្ទុយខ្លី និងមានឆ្នូតសចាប់ពីមាត់ រហូតដល់ស្មា។ ចង្កាពណ៌ស កពណ៌ខ្មៅ ទ្រូងពណ៌ត្នោតចាស់ ពោះពណ៌ត្នោតខ្ចី។ សម្បុរខ្លួនទាំងមូលគឺប្រផេះ ឬត្នោតចាស់ ជើងទាំងបួនមានពណ៌ក្រមៅ។

ជីវសាស្ត្រៈ ស្តាធំចូលចិត្តរស់នៅដោយឯកោ ហើយចេញរកស៊ីនៅពេលយប់ វាអាចរស់នៅតាមតំបន់ជាច្រើនប្រភេទ។ ចំណីរបស់វាភាគច្រើនគឺ ក្តាម ត្រី កង្កែប និយាយរួមគឺសត្វតូចៗដែលរស់នៅអាស្រ័យនឹងទឹក ស្តាធំជាសត្វដែលអាចហែលទឹកយ៉ាងចំណាន។ សត្វនេះអាចរស់នៅបានដល់ ១០ឆ្នាំ។

របាយរស់នៅៈ ប្រភេទនេះមាននៅកម្ពុជាក្នុងជម្រកសមស្រប។ វាក៏ត្រូវបានរកឃើញផងដែរនៅភាគខាងកើត ប្រទេសឥណ្ឌា ភាគខាងត្បូងប្រទេសចិន តំបន់ដីគោកទូទាំងអាស៊ីអាគ្នេយ៍។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ស្តាធំស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ ប៉ុន្តែប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះដោយសារការបាត់បង់ទីជម្រក និង ការទាក់ចាប់ ដើម្បីធ្វើជំនួញ ។

Crab-eating Mongoose
Herpestes urva

© L Bruce Kekule

ក្រុមភេ

OTTERS

សេចក្ដីផ្ដើម: ភេបន្សាំជីវិតរស់នៅក្នុងទឹកយ៉ាងចំណាប់។ ពពួកនេះមានដៃជើងខ្លី ក្រចក និង កន្ទុយ ខ្លាំងក្នុងការហែលទឹក។ ពពួកនេះច្រើនរស់នៅក្នុងទឹក។ ចំណីរបស់វារួមមានត្រីគ្រប់ប្រភេទ ក្ដាម ខ្យង និង សត្វដទៃទៀតដែលរស់នៅក្នុងទឹក។ ពពួកភេច្រើនរស់នៅជិតទឹក និង ហែលបាន ឆ្ងាយក្នុងពេលរកចំណីខុសប្លែកពីថនិកសត្វដទៃទៀត ភេប្រើច្រមុះនិងរោមរបស់វាដើម្បីស្រង់ ក្លិនចំណី និងទាក់ទងគ្នា។

ភេខ្លួនរលោង

ភិនភាគ: ភេខ្លួនរលោងមានប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួន ៥២-៧៦ ស.ម ប្រវែងកន្ទុយ ៤០ ទៅ ៤៥ ស.ម និងមានទម្ងន់ពី ៧ ទៅ ១១ គ.ក។ វាមានទំហំ និងពណ៌ប្រហាក់ប្រហែលទៅនឹងភេក្បាលសំប៉ែតដែរ។ លក្ខណៈដែលខុសគ្នានោះត្រង់ថា ភេខ្លួនរលោងមានដងខ្លួនរលោងរាបស្មើ និងមានកន្ទុយសំប៉ែត។ បំពង់ក បបូរមាត់លើ ថ្ពាល់ ក និងទ្រូងមានពណ៌លឿងស្រាល។

ជីវសាស្រ្ត: ប្រភេទនេះមានរស់នៅតាមតំបន់ដីវាលទំនាបដូចជានៅតាមមាត់ពាមទន្លេ មាត់ទន្លេ ព្រៃកោងកាង ស្ទឹង បឹង និងអូរ។ ភេខ្លួនរលោងនេះរស់នៅជាក្រុមគ្រួសារដែលមានមេបា និងកូនរបស់វាដូចប្រភេទភេដទៃទៀតដែរ។ ពួកវាតែងតែរួបរួមគ្នាជាច្រើនក្រុមក្នុងការរកចំណីដែលជាវិធីមានប្រសិទ្ធិភាពបំផុត។ មនុស្សជាញឹកញាប់តែងតែចិញ្ចឹមសត្វភេនេះ ដើម្បីអោយវាចាប់ត្រី។ ចំណីអាហារ ទីកន្លែងលាក់ខ្លួន និងការបន្តពូជមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងភេក្បាលសំប៉ែតដែរ។

របាយរស់នៅ: ប្រភេទសត្វនេះមានវត្តមាននៅក្នុងខេត្តក្រចេះ ព្រៃកទាល់ (ជំបនីយជីវៈមណ្ឌលបឹងទន្លេសាប) និងកោះញែកនៅក្នុងខេត្តមណ្ឌលគិរី។ វាជារឿយៗត្រូវបានគេប្រទះឃើញផងដែរនៅតាមសួនសត្វ។ គេក៏បានរកឃើញវត្តមានវាផងដែរនៅក្នុងប្រទេសប៉ាគីស្ថាន និងតណ្ហារហូតដល់តំបន់ជាច្រើននៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ភេខ្លួនរលោងជាប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (VU) ជាប្រភេទងាយរងគ្រោះនៅលើពិភពលោក ដោយសារការបំផ្លិចបំផ្លាញទីជម្រក ការបរបាញ់ ដើម្បីយកសំណាកធ្វើពាណិជ្ជកម្ម។

Smooth-coated Otter
Lutrogale perspicillata

© David Emmett CI

© Allan Michaud

ភេរោមច្រមុះ

ភិនភាគៈ ភេរោមច្រមុះមានប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួន ៥០-៨២ស.ម ប្រវែងកន្ទុយ ៤៥-៥០ស.ម និងមានទម្ងន់ពី ៥-៦គ.ក។ វាមានទំហំតូចជាងភេខ្លួនរលោង និងភេក្បាលសំប៉ែត។ នៅលើខ្នងមានពណ៌ត្នោត ហើយនៅសង្ខាងខ្លួន ពោះ និងទ្រូងមានពណ៌ព្រលែត។ ចង្កា បបូរមាត់លើបំពង់កមានពណ៌ស។ វាមានរោមនៅនឹងចុងច្រមុះ។ កន្ទុយមានរាងមូល។

ជីវសាស្ត្រៈ វាចូលចិត្តរស់នៅតាមតំបន់ដីសើមវាលទំនាបដូចជា ព្រៃកោងកាង ព្រៃ Melaluca ព្រៃវាលភក់ និងតំបន់ដីសើមលិចទឹក។ ទោះបីជាវាមានវត្តមាននៅក្នុងប្រភេទព្រៃទាំងអស់នេះក៏ដោយ ក៏នៅក្នុងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ប្រភេទនេះត្រូវបានកត់ត្រាពីវត្តមានរបស់វានៅរយៈកម្ពស់រហូតដល់ ៥០០ម ផងដែរ។

របាយរស់នៅៈ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា វាមានវត្តមាននៅព្រៃកពាក់កន្ទេល(ខេត្តបាត់ដំបង) និងបឹងឆ្មា (ទន្លេសាបភាគឦសានខេត្តកំពង់ធំ)។ វាក៏មានវត្តមាននៅតាមតំបន់ផ្សេងទៀតដែរ ដូចជា នៅខេត្តមណ្ឌលគិរី និងតំបន់ឆ្នេរជុំវិញ ស្រែអំបិល (ខេត្តកោះកុង)។ ប្រភេទនេះក៏មានវត្តមាននៅក្នុងភាគខាងត្បូងប្រទេសវៀតណាម ប្រទេសថៃ ម៉ាឡេស៊ី កោះស៊ូម៉ាត្រា និងកោះបរណេអូផងដែរ។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ភេរោមច្រមុះស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ និងត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (DD) ថាជាប្រភេទពុំមានទិន្នន័យគ្រប់គ្រាន់។ ភេរោមច្រមុះកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការទាក់ចាប់ ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្ម និងបាត់បង់ទីជម្រក។

Hairy-nosed Otter
Lutra sumatrana

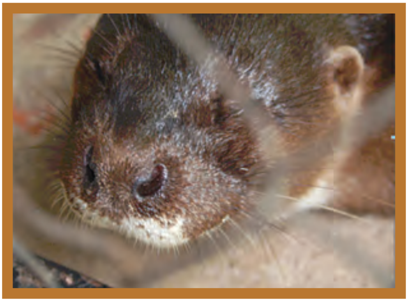

© David Emmett CI

ភេតូច

ភិនភាគៈ ភេតូចមានប្រវែងក្បាល-ដងខ្លួន ៤៥-៥៥ស.ម ប្រវែងកន្ទុយពី ២៥-៣៥ស.ម និងមានទម្ងន់ពី១-៣គ.ក ។ វាជាប្រភេទភេដែលមានមាឌតូចជាងគេបង្អស់ក្នុងចំណោមភេនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ។ ផ្នែកខ្នងមានពណ៌ប្រផេះត្នោត ហើយផ្នែកពោះមានពណ៌សភ្លឺ ។ ចង្កា ថ្ពាល់ បំពង់កមានពណ៌ស ។ ក្រញាំរបស់វាខ្លីៗ ហើយមានម្រាមជើងជាប់គ្នាដោយភ្នាស (ដូចម្រាមជើងទា) ។

ជីវសាស្ត្រៈ ប្រភេទនេះមានរស់នៅក្នុងទីជម្រកជាច្រើនចាប់ពីតំបន់ដីសើមរហូតដល់ស្ទឹង និងបឹង ។ ចំណីអាហារសំខាន់របស់វាមានដូចជាពពួកសត្វសំបករឹង (ក្តាម ល្មៀស គ្រំ) និងត្រី ។ វាបន្តពូជពីរដងនៅក្នុងមួយឆ្នាំ ដោយមានកូនម្តង ពី ១-២ក្បាល ។ វាចូលចិត្តរស់នៅជាក្រុមដែលមានចំនួនរហូតដល់ ១២ក្បាល ។

របាយរស់នៅៈ ប្រភេទនេះមិនទាន់មានការកត់ត្រានៅប្រទេសកម្ពុជានោះទេ ។ វាមានវត្តមាននៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា (Assam) ប្រទេសនេប៉ាល់ និងតំបន់ខ្លះនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ភេតូចជាប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងបានចុះនៅក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (NT) ជាប្រភេទជិតទទួលរងគ្រោះ នៅលើពិភពលោក ។ ភេប្រភេទនេះ ក៏កំពុងរងគ្រោះដោយសារការទាក់ចាប់ ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្ម និងការបាត់បង់ទីជម្រក ។

Oriental Small-clawed Otter
Aonyx cinerea

© Julie Larsen Maher WCS

© David Emmett CI

ក្រុមមំសាសី (ខ្លា)

CATS

សេចក្ដីផ្ដើម៖ ក្រុមពពួកសត្វខ្លាទាំងអស់ស្ថិតនៅក្នុងលំដាប់ថ្នាក់ Carnivora ។ ខ្លាដំបង(tiger) ជាប្រភេទសត្វដែលធំជាងគេបង្អស់ក្នុងចំណោមពពួកសត្វមំសាសីទាំង ៨ប្រភេទ ខ្លារខិន ខ្លាពពក ខ្លាលឿងមាស ខ្លាភ្លីថ្មកែវ ខ្លាត្រី ឆ្មាព្រៃ ឆ្មាដាវ ខ្លាដំបង) ។ ខ្លាដំបងស៊ីសាច់ដទៃទៀតធ្វើជាអាហារ និងមានចរិករស់នៅស្ងាត់ស្ងៀមតែឯងនៅក្រោយពេលពាក់គ្នារួច ។ ចំនួនសត្វខ្លាដំបងនៅក្នុងព្រៃធម្មជាតិកំពុងថយចុះយ៉ាងខ្លាំង និងអាចឈានទៅរកការវិនាសផុតពូជទាំងស្រុងដោយសារការបាត់បង់ជីជម្រករស់នៅ ការថយចុះចំណីអាហារនៅក្នុងព្រៃធម្មជាតិ ការបរបាញ់ ការទាក់ចាប់ និងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មសម្រាប់គោលបំណងផលិតឱសថ ។ រីឯប្រភេទសត្វខ្លាដទៃទៀតក៏កំពុងរស់នៅក្នុងស្ថានភាពគ្រោះថ្នាក់គ្រោះថ្នាក់ដូចគ្នា និងខ្លាដំបងដែរ ។

ខ្លាធំ ឬ ខ្លាដំបង

ភិនភាគ: ខ្លាធំជាប្រភេទដែលមានមាឌធំជាងគេបំផុតក្នុងចំណោមអំបូរឆ្មា និងងាយស្រួលចំណាំ។ វាមានសម្បុរក្រហម លឿង ឬត្នោតខ្ចី មានឆ្នូតបង្កង់ពណ៌ក្រម៉ៅកាត់ទទឹងដងខ្លួន។ នៅផ្នែកខាងក្រោមចង្កា និងបំពង់កមានពណ៌ស។ កន្ទុយមានសម្បុរខ្មៅជាកង់ៗ និងខ្មៅផ្នែកខាងចុង។

ជីវសាស្ត្រ: ខ្លាធំអាចរស់នៅក្នុងជម្រកគ្រប់ប្រភេទ ដែលមានទឹក ចំណី និងម្លប់គ្រប់គ្រាន់ ព្រោះវាជាសត្វចាញ់កម្តៅថ្ងៃ។ នៅពេលថ្ងៃក្តៅខ្លាំង ខ្លាធំចំណាយពេលច្រើនម៉ោងដើម្បីដេកត្រាំទឹក។ វាមានភាពស្ទាត់ជំនាញក្នុងការហែលទឹក ហើយវាមិនឡើងដើមឈើទេ បើសិនមិនចាំបាច់។ ខ្លាធំអាចចាប់ចំណីបាន ចាប់ពីសត្វតូចរហូតដល់សត្វធំបាន (ប្រើស ទន្សោង ខ្ទីង)។ ខ្លាធំអាចបង្កាត់ពូជបានគ្រប់រដូវ។ វាអាចបង្កើតកូនបានពី ១-៧ក្បាលបន្ទាប់ពី ពពោះរយៈពេលប្រហែល ១០០ថ្ងៃ។ វាអាចមានអាយុរហូតដល់ ២៥ឆ្នាំក្នុងធម្មជាតិ។ ប្រភេទនេះចូលចិត្តដើរតាមដងផ្លូវដែលទើបតែ ឈូសឆាយរួច ឬផ្លូវស្រទ្បះក្នុងព្រៃ ។

រចាយរស់នៅ: ខ្លាធំជាប្រភេទសត្វដែលទទួលរងគ្រោះថ្នាក់បំផុត ដោយការបរបាញ់ ដើម្បីពាណិជ្ជកម្មឆ្អឹង និងស្បែក។ វត្តមានរបស់វាមាននៅសេសសល់កម្របំផុតនៅតាមតំបន់មួយចំនួនដូចជាភូមិភាគឦសាន និរតី និងខាងជើងប្រទេសកម្ពុជា។ ប្រភេទនេះបានរកឃើញនៅប្រទេសបង់ក្លាដេស ឥណ្ឌា តំបន់ភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍។ ចំនួននៃប្រភេទនេះបានផុតពូជនៅកោះបាលី ចាវ៉ា និងប្រទេសសឹង្ហបូរី ហើយចំពោះវត្តមានតំបន់ផ្សេងៗទៀតកំពុងតែថយចុះយ៉ាងខ្លាំងនឹងឈានទៅរកការផុតពូជ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ខ្លាធំស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទជិតផុតពូជ និងមានចុះក្នុងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធទី ១ នៃអនុសញ្ញាសាយតេស។ ប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបរបាញ់ យកឆ្អឹង ស្បែក ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្ម និងការយកទៅប្រើប្រាស់ធ្វើជាឱសថបុរាណ។ ខ្លាធំត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN ថាជាប្រភេទកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ជិតផុតពូជ (EN)។

Tiger
Panthera tigris

© WCS

© Allan Michaud

ខ្លារខិន

ភិនភាគ: ខ្លារខិនជាអំបូរឆ្មាដែលមានមាឌធំលំដាប់ទី២បន្ទាប់ពីខ្លាធំ។ សត្វឈ្មោលអាចមានទម្ងន់ ៥៥គ.ក និងញីទម្ងន់ ៣០គ.ក។ ខ្លារខិនមានភិនភាគងាយចំណាំណាស់ គឺមានពណ៌លឿងក្រហម ត្នោត និងមានអុច១ ពណ៌ខ្មៅជាកញ្ចុំនៅពាសពេញខ្លួន ពេលខ្លះហៅថា “Black Panther” ដែលមានរូបរាងពណ៌ខ្មៅ។

ជីវសាស្ត្រ: ខ្លារខិនរស់នៅក្នុងព្រៃស្ទើរគ្រប់ប្រភេទ ចាប់ពីព្រៃស្រោងរហូតដល់ព្រៃគម្ពោតដែលមានផ្ទាំងថ្ម។ វាជាសត្វរហ័សរហួន និងចូលចិត្តឡើងដើមឈើដែលជាជំនាញពិសេសរបស់វា។ វាពុំសូវចាញ់កម្ដៅថ្ងៃដូចខ្លាធំទេ ហើយអាចរស់នៅឆ្ងាយពីទឹកបានទៀតផង។ បើទោះជាវាអាចហែលទឹកបានក៏ដោយ ក៏វានៅតែព្យាយាមគេចចេញពីតំបន់ទឹកដែរ។ ចំណីរបស់វាមានពពួកប្រើស ឈ្លូស ជ្រូកព្រៃ ស្វា សត្វស្លាប សត្វកកេរ និងសត្វល្មូន ហើយជារឿយ១វាចាប់ចំណី ដោយលោតកន្ត្រប់ពីលើដើមឈើរួចទាញសត្វនោះឡើងដើម្បីស៊ី។ វាចូលចិត្តរកចំណីតែឯង និងជាសត្វរាត្រីចរ។ វាដើរជាគូតែក្នុងរដូវបន្តពូជ។ ខ្លារខិនអាចបង្កើតកូនបានពី ១-៤ ក្បាល បន្ទាប់ពីពពោះអស់រយៈពេល ៩០-៩៥ថ្ងៃ កូនរស់នៅជាមួយមេរហូតដល់អាយុ ១-២ឆ្នាំ។

របាយរស់នៅ: វាមានតិចតួចតាមតំបន់នានាដូចជា ភូមិភាគឦសាន និរតី និងភាគខាងជើងនៃប្រទេសកម្ពុជា។ របាយមានច្រើននៅអាហ្វ្រិក អាស៊ីភាគខាងត្បូង រួមទាំងអាស៊ីអាគ្នេយ៍ និងកោះចាវ៉ា។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ខ្លារខិន ស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ និងស្ថិតក្នុងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធទី ១ នៃអនុសញ្ញាសាយតេស។ ប្រភេទនេះ កំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបរបាញ់ ទាក់ចាប់ ដើម្បីយកស្បែក ឆ្អឹង សំណាករបស់វាធ្វើពាណិជ្ជកម្ម និងការបាត់បង់ទីជម្រកដែលវាធ្លាប់រកចំណីនិងរស់នៅ។ ខ្លារខិនត្រូវបានអង្គការ IUCN ចាត់ចូលក្នុងបញ្ជីក្រហម ថាជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច ប៉ុន្តែនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាគេកម្រជួបប្រភេទខ្លានេះណាស់។

Leopard
Panthera pardus

© WCS

© Allan Michaud

ខ្លាពពក

ភិនភាគៈ ខ្លាពពកមានមាឌធំជាងខ្លាភ្លឹថ្មកែវ មានសម្បុរពណ៌ក្រម៉ៅប្រផេះ នៅលើដងខ្លួនមានផ្ទាំងៗ ដូចពពកធំៗ នៅផ្នែកខាងក្រោយនៃផ្ទាំងនេះមានពណ៌ខ្មៅខ័ណ្ឌជាកំណាត់ជុំផ្ទាំងនីមួយៗ។ ជុំផ្ទាំងនេះរីកធំនៅផ្នែកខាងក្រោយស្មា ដែលចាប់ផ្ដើមពីលើខ្នងរហូតស្ទើរដល់ក្រោមពោះ។ ច្រមុះមានពណ៌ស និងនៅលើថ្ងាសមានស្នាមអុចតូចៗ។ វាមានកន្ទុយវែង អុចៗនៅផ្នែកខាងគល់ និងបន្ទះៗនៅផ្នែកចុង។ វាមានជើងខ្លី ប្រអប់ជើងធំងាយស្រួលក្នុងការប្រតោងមែកឈើ។ ខ្លាពពកងាយក្នុងការចំណាំណាស់ គឺយើងគ្រាន់តែក្រលេកមើលនៅលើដងខ្លួនរបស់វាមានផ្ទាំងជុំសណ្ឋានដូចដុំពពករាយពាសពេញដងខ្លួន។

ជីវសាស្ត្រៈ ខ្លាពពកចូលចិត្តរស់នៅក្នុងព្រៃស្រោង ព្រៃពាក់កណ្ដាលស្រោង និងព្រៃចំរុះ។ ខ្លាពពកជាសត្វរាត្រីចរ ច្រើនរស់នៅជាគូលើដើមឈើ។ ជាធម្មតាវាចាប់ចំណីដោយលោតពីលើដើមឈើសង្គ្រប់លើសត្វនៅដី ដូចខ្លារខិនដែរ។ អាហាររបស់វាមាន បក្សី ពស់ ជ្រូកព្រៃ ឈ្លូស ប្រើស ស្វាជាដើម។ ខ្លាពពកប្រើក្រញ៉ាំជើងមុខមុតសំរាប់សង្កត់ចាប់ចំណី រួចទើបខាំជាក្រោយ។ ខ្លាពពកអាចបង្កើតកូនម្ដងបានពី២-៤ ក្បាល បន្ទាប់ពីពពោះអស់រយៈពេលប្រហែល៩០-៩៥ថ្ងៃ។

របាយរស់នៅៈ ខ្លាពពកមាននៅភូមិភាគឦសាន និរតី និងភាគខាងជើងនៃប្រទេសកម្ពុជា។ វាត្រូវបានរកឃើញនៅប្រទេស ប៊ុយតាន ចិន ឥណ្ឌា ឥណ្ឌូនេស៊ី (កោះស៊ូម៉ាត្រា) ឡាវ ម៉ាឡេស៊ី សារ៉ាវ៉ាក់ ភូមា នេប៉ាល់ ថៃ និងប្រទេសវៀតណាម ខ្លានេះបានផុតពូជនៅប្រទេសបង់ក្លាដេស សឹង្ហបូរី និងតៃវ៉ាន់។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ខ្លាពពក ស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទជិតផុតពូជ និងមានចុះក្នុងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធទី ១ នៃអនុសញ្ញាសាយតេស។ ប្រភេទនេះទទួលរងការគម្រាមកំហែងដោយសារការបរបាញ់ និងការបាត់បង់ទីជម្រកដែលវាធ្លាប់ស្វែងរកចំណី និងរស់នៅ។ ខ្លាពពកត្រូវបានចាត់ចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN ថាជាប្រភេទងាយរងគ្រោះថ្នាក់ (VU)នៅក្នុងពិភពលោក។

Clouded Leopard
Neofelis nebulosa

© WCS/WWF

© WWF

ខ្លាភ្ជីថ្មកែវ

ភិនភាគ: ខ្លាភ្ជីថ្មកែវមានមាឌមធ្យម ដងខ្លួនវែង ត្រចៀកមូល និងមានកន្ទុយវែងសំពោង សម្បុរដី ផ្នែកខាងលើ និងខាងក្រោមមានពណ៌ត្នោតខ្ចី ជាពិសេសនៅលើដងខ្លួនមានស្នាមអុចៗ តូច-ធំរាយប៉ាយ។ នៅលើ ក និងខ្នងមាន ឆ្នូតពណ៌ខ្មៅ។ នៅលើជើង និងកន្ទុយមានស្នាមអុចៗពណ៌ខ្មៅ និង ស្នាមអុចធំៗនៅត្រគាក ប៉ុន្តែមានទំហំតូចជាងខ្លាពពក។

ជីវសាស្ត្រ: វារស់នៅតំបន់ព្រៃខ្ពស់ៗ និងព្រៃក្រោយពីធ្វើអាជីវកម្ម ជាធម្មតាប្រភេទសត្វនេះចេញរកស៊ីនៅពេលយប់ និងនៅលើដើមឈើ។ អាហាររបស់វាគឺ ត្រកួត អន្សង កំប្រុក រញ្ជី ស្វាកណ្ដុរ ទន្សាយ។

របាយរស់នៅ: នៅកម្ពុជាប្រភេទនេះត្រូវបានកត់ត្រាជាលើកដំបូងដោយម៉ាស៊ីនថតស្វ័យប្រវត្តិក្នុងស្រុក កែវសីមាខេត្តមណ្ឌលគីរី និងមានទិន្នន័យផងដែរនៅឧទ្យានជាតិបូកគោ ឧទ្យានជាតិវីរៈជ័យ ដែនជំរកសត្វព្រៃភ្នំព្រេច និងតំបន់ជួរភ្នំក្រវាញភាគកណ្ដាល។ វាជាប្រភេទមានដោយកម្រស្ថិតនៅតាមតំបន់មួយចំនួននៃ អាស៊ីអាគ្នេយ៍ កោះស៊ូម៉ាត្រា និងកោះបរណេអូ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ខ្លាភ្ជីថ្មកែវ ស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទជិតផុតពូជ និងមានចុះក្នុងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធទី១ នៃអនុសញ្ញាសាយតេស។ គេកម្រឃើញប្រភេទនេះបង្ហាញខ្លួននៅក្នុងព្រៃធម្មជាតិណាស់ ខ្លាភ្ជីថ្មកែវកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ពីការបរបាញ់ និងបាត់បង់ទីជម្រកដែលវាធ្លាប់រកចំណី និងរស់នៅ។

Marbled Cat
Pardofelis marmorata

© WWF

© WCS

ខ្លាឃ្មុំមាស

រូបរាង: ខ្លាឃ្មុំមាសជាប្រភេទសត្វធំជាងគេក្នុងចំណោមត្រកូលខ្លាតូចៗ។ វាមានសម្បុរត្នោតលឿងទៅ ត្នោតប្រផេះ វាពុំមានស្នាមអុច និងឆ្នូតនៅលើដងខ្លួនទេ ប៉ុន្តែនៅលើផ្ទៃមុខវាមានសម្គាល់ខ្សែពណ៌ព្រលែតខ័ណ្ឌដោយសម្បុរខ្មៅចាប់ពីថ្ពាល់ កាត់តាមកៀនភ្នែក រហូតដល់ផ្នែកខាងលើ។ ផ្នែកខាងក្រោមនៃពោះមានពណ៌ព្រលែតជាងផ្នែកខាងលើនៃដងខ្លួន។

ជីវសាស្ត្រ: ខ្លាឃ្មុំមាសរស់នៅក្នុងព្រៃជម្រុះស្លឹក និងតាមព្រៃស្រោងផងដែរ។ ជាធម្មតាវាជាសត្វដើរលើដី ប៉ុន្តែវាអាចឡើងដើមឈើបានយ៉ាងឆាប់រហ័សនៅពេលមានអាសន្ន។ អាហាររបស់វាមាន ទន្សាយ ក្តាន់ពៀង សត្វស្លាប ជាពិសេសពពួកមាន់ទោ ត្រកួត អន្សង និងសត្វតូចៗដទៃទៀត។ ជាធម្មតាវាចាប់អាហារជាគូ និងមានសកម្មភាពទាំងថ្ងៃទាំងយប់ វាបង្កើតកូនក្នុងរន្ធឈើ រូងដី រឺក្នុងចន្លោះផ្ទាំងថ្មជាដើម។ វាអាចបង្កើតកូនបានពី ១-២ក្បាល បន្ទាប់ពីពពោះបានប្រហែល ៩០ថ្ងៃ។ សត្វឈ្មោលមានតួនាទីសំខាន់ក្នុងការថែរក្សាកូន និងនៅជាមួយមេក្នុងកំឡុងមេមានកូន។ បើសិនជាកូនបាត់បង់ទៅ មេអាចបន្តពូជបានក្នុងរយៈពេល ៤ខែបន្ទាប់។

របាយរស់នៅ: ខ្លាឃ្មុំមាសជាប្រភេទសត្វកម្រ និងទទួលការគម្រាមកំហែងយ៉ាងខ្លាំង។ វាមាននៅតំបន់ ភូមិភាគខាងជើង ភូមិភាគនិរតី និងឦសាននៃប្រទេសកម្ពុជា។ គេក៏ជួបប្រទះវាផងដែរនៅភាគខាងកើតប្រទេសឥណ្ឌា រហូតដល់ភាគខាងត្បូងប្រទេសចិន តំបន់អាស៊ីអគ្នេយ៍ និងកោះស៊ូម៉ាត្រា។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ខ្លាឃ្មុំមាស ស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ និងមានចុះក្នុងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធទី១ នៃអនុសញ្ញាសាយតេស។ ប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបរបាញ់ និងទាក់ចាប់ ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្ម។ ប្រភេទនេះត្រូវបានអង្គការ IUCN ចាត់ចូលក្នុងបញ្ជីក្រហមថាជាប្រភេទងាយរងគ្រោះថ្នាក់ (VU)។

Asian Golden Cat
Catopuma temminckii

© WCS

© CI

ខ្លាត្រី

ភិនភាគ: ខ្លាត្រីមានសម្បុរពណ៌ប្រផេះ រោមទន់មានស្នាមអុចៗ ជើងខ្លី ត្រចៀកខ្លី មានស្នាមអុចតូចៗនៅពីលើស្លឹកត្រចៀក។ ក្បាលមានរាងវែងស្តួច កន្ទុយខ្លីជាងក្បាល-ដងខ្លួនរោមទន់មានស្នាមអុចៗ រាងឆ្នូតខ្លី នៅលើខ្នង។ កន្ទុយមានសម្បុរប្រផេះ មានអុចខ្មៅៗផ្នែកខាងគល់ និងមានបង្កង់ខ្មៅផ្នែកខាងចុង។ ថ្ពាល់ និងក្តោង ច្រមុះមានពណ៌ប្រផេះ ដែលមានឆ្នូតពីរចាប់ពីភ្នែកមកក្រោមត្រចៀក។

ជីវសាស្ត្រ: ខ្លាត្រីចូលចិត្តរស់នៅក្នុងព្រៃគម្ពោត និងព្រៃល្បោះក្បែរទឹក ដែលនៅទីនោះវាអាចចាប់ត្រី ក្តាម បក្សី គ្រុំ និងសត្វដទៃទៀតបាន។ វាអាចចាប់ត្រីដោយក្រាបលើផ្ទាំងថ្មដែលលយចូលក្នុងទឹក ហើយយកក្រញ៉ាំជើងរបស់វាចូកបាចត្រីឡើងមកគោក ពោលគឺវាមិនចុះក្នុងទឹកចាប់ត្រីដូចសត្វភេទេ។ វាអាចបង្កើតកូនបានពី ២-៣ក្បាល បន្ទាប់ពីពពោះអស់រយៈពេលពី ៩០-៩៥ ថ្ងៃ ហើយកូនវាអាចបន្តពូជបាននៅអាយុ ៨ខែកន្លះ ។

របាយរស់នៅ: ខ្លាត្រីជាប្រភេទមួយមានជាមធ្យម វារស់នៅស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែង ជាពិសេសនៅតំបន់ភូមិភាគព្រៃសាន ខាងជើង និងនិរតីនៃប្រទេសកម្ពុជា។ គេបានរកឃើញវាផងដែរនៅប្រទេសឥណ្ឌា រហូតដល់តំបន់ភាគច្រើននៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ រួមទាំងកោះស៊ូម៉ាត្រា ចាវ៉ា ភូមា ភាគកណ្តាលប្រទេសថៃ និងឥណ្ឌូចិន។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ខ្លាត្រី ស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងមានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN ថាជាប្រភេទងាយរងគ្រោះថ្នាក់ (VU)។ ប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបរបាញ់ និងទាក់ចាប់ខ្លាំងនៅក្នុងព្រៃធម្មជាតិ។

Fishing Cat
Prionailurus viverrinus

© Allan Michaud

© Annette Olsson CI

ឆ្មាព្រៃ

រូបរាង: ឆ្មាព្រៃមានមាឌធំជាងឆ្មាស្រុក មានត្រចៀកខ្ពស់ត្រង់ឡើងលើ និងមានកន្ទុយបង្គង់ក្រម៉ៅហើយ ចុងកន្ទុយមានពណ៌ខ្មៅ។ ដងខ្លួនពណ៌ប្រផេះ ឬត្នោតលឿង ផ្នែកពោះរាងព្រលែត និងមានរោមវែងជាង។ កន្ទុយរបស់វាខ្លីជាងប្រវែងដងខ្លួន និងក្បាល។

ជីវសាស្ត្រ: ឆ្មាព្រៃចូលចិត្តរស់នៅតាមវាលស្មៅក្រាស់ខ្ពស់ៗ ព្រៃល្បោះ ព្រៃគម្ពោត និងតាមដងអូរ។ គេពុំដែលបានជួបប្រទះវានៅព្រៃស្រោងក្រាស់ទេ។ វាជាសត្វរស់នៅលើដី និងកម្រឡើងលើដើមឈើណាស់។ ឆ្មាព្រៃចូលចិត្តចាប់ចំណីដូចជាពពួកសត្វកកេរ ត្រកួត កង្កែប បក្សីជាដើម។ វាមានពពោះរយៈពេលពី ៦៥-៦៧ថ្ងៃ ហើយអាចមានកូនពី ២-៥ ក្បាល។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជា ប្រភេទនេះត្រូវបានកត់ត្រាជាលើកដំបូងដោយម៉ាស៊ីនថតស្វ័យប្រវត្តិក្នុង ស្រុកឆែបខេត្តព្រះវិហារ ហើយក៏ជាលើកដំបូងដែរនៅឥណ្ឌូចិន។ វត្តមានរបស់វាត្រូវបានកត់ត្រានៅតាមតំបន់ផ្សេងៗនៃខេត្តកំពង់ចាម សៀមរាប ហើយភាគច្រើនមានសម្បូរនៅខេត្តមណ្ឌលគីរី និងព្រះវិហារនៅតំបន់វាលស្មៅ តំបន់ព្រៃល្បោះ។ គេបានរកឃើញផងដែរចាប់ពីមជ្ឈឹមបូព៌ារហូតដល់អាស៊ីអាគ្នេយ៍។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ឆ្មាព្រៃ ស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ និងមានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN ថាជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច (LC)។ ប្រភេទនេះត្រូវបានថយចុះនៅក្នុងតំបន់ជាច្រើននៅលើពិភពលោក ដោយសារការបរបាញ់ ការទាក់ចាប់ និងការបាត់បង់ទីជម្រក។

Jungle Cat

Felis chaus

© WWF

ឆ្មាដាវ

ពិពណ៌នា: ឆ្មាដាវមានសម្បុរលឿង-ត្នោត លាយជាមួយរោមអុចៗពណ៌ខ្មៅដែលមានអង្កត់ផ្ចិត ២,៥សម ឬលើសពីនេះ និងមានឆ្នូត ៤-៦ សម្បុរត្នោតចាស់ចាប់ផ្ដើមចេញពីលើក្បាល និង ផ្នែកខាងក្រោយនៃករហូតដល់ស្មា។ ផ្នែកចំហៀង និងជើងទាំង៤មានដុំអុចៗក្រម៉ៅចាស់ក្នុងទំហំ និងរាងខុសៗគ្នា។ កន្ទុយមានលាយរបាយពណ៌ខ្មៅ អុចៗក្នុងទំហំខុសៗគ្នាចាប់ពីគល់កន្ទុយរហូតដល់ចុង។ ផ្នែកខាងក្រោយ និងក្រោមភ្នែកមានឆ្នូតក្រម៉ៅ ខណ្ឌចែកដោយបន្ទះពណ៌ស។

ជីវសាស្ត្រ: ឆ្មាដាវរស់នៅក្នុងព្រៃស្ទើរគ្រប់ប្រភេទ ព្រមទាំងព្រៃដាំ។ វាមិនកាចសាហាវចំពោះមនុស្សទេ ហើយជារឿយៗ គេអាចជួបប្រទះវានៅក្បែរៗភូមិ។ អាហាររបស់វាមាន បក្សី សត្វកកេរ ត្រកួត អន្សង ក្ដាន់ព្រៀងជាដើម។ វាអាចចាប់ចំណីបានដោយសារការលោតចុះសង្គ្រប់ពីលើដើមឈើទៅលើចំណីរបស់វា។ វាជាសត្វពូកែហែលទឹកណាស់។ វាអាចបន្តពូជបានពេញមួយឆ្នាំ រយៈពេលពពោះពី ៦៥-៧២ថ្ងៃ អាចមានកូនម្ដងពី ១-៤ក្បាល។ កូនរបស់វាអាចបើកភ្នែកបានក្នុងរយៈពេលប្រហែល ១០ថ្ងៃ ក្រោយពេលកើត។ កូនរបស់វាអាចបន្តពូជបាននៅអាយុ ១៨ខែ និងអាចរស់បានពី ១២-១៣ឆ្នាំ។

របាយរស់នៅ: ឆ្មាដាវមាននៅភាគឦសាន និងនិរតីនៃប្រទេសកម្ពុជា។ គេបានរកឃើញផងដែរនៅប្រទេសនេប៉ាល់ ឥណ្ឌា (ភាគខាងជើង) រហូតដល់ភាគខាងកើតប្រទេសចិន តំបន់ស៊ីបេរី និងអាស៊ីអាគ្នេយ៍ រួមទាំងកោះស៊ូម៉ាត្រា ចាវ៉ា និងបរណេអូ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ឆ្មាដាវស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ និងមានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN ថាជាប្រភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច (LC)។ ឆ្មាដាវកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការខ្វះចំណី ការទាក់ចាប់ និងស្ថានភាពបំផ្លាញទីជម្រកដែលវាធ្លាប់រស់នៅ និងស្វែងរកចំណី។

Leopard Cat
Prionailurus bengalensis

© Allan Michaud

© WCS

ដំរី

ELEPHANT

សេចក្ដីផ្ដើម: ដំរីដែលរស់នៅក្នុងតំបន់អាស៊ីនិងដំរីដែលរស់នៅក្នុងតំបន់អាហ្វ្រិកទាំងពីរក្រុមស្ថិតនៅក្នុងលំដាប់ថ្នាក់ Proboscidea ថ្មីៗនេះនៅប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ីមានការរកឃើញប្រភេទដំរីមួយទៀតដែលមានរូបរាងតូចជាងដំរីអាស៊ី ប៉ុន្តែក្រុមអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រកំពុងសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីភាពខុសប្លែកគ្នារវាងដំរីទាំងពីរប្រភេទ ព្រោះប្រភេទដំរីថ្មីមានលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៅចន្លោះក្រុម mammoths និង mastadons ។

ដំរី

ពិពណ៌នា: ដំរីជាប្រភេទសត្វចតុបាទដែលមានមាឌធំជាងគេបំផុត។ វាមានប្រមោយវែងមានស្បែកក្រាស់ពណ៌ប្រផេះ និងមានរោមរឹងៗ ស្លឹកត្រចៀកមានរាងដូចផ្លិតតែស្តើង ដំរីមានក្រចកម្រាមជើង ១៨ គឺនៅជើងមុខនីមួយៗមានក្រចកម្រាមជើង ៥ ឯក្រចកជើងក្រោយនីមួយៗមានម្រាម៤ តែក៏មានដំរីខ្លះមានក្រចកម្រាមជើងដល់ទៅ ២០ដែរ។ ដំរីញី មានភ្លុក "ចៃ" ដែរ តែវាមិនបញ្ចេញឱ្យឃើញច្បាស់ដូចដំរីឈ្មោលពេញវ័យទេ។ ភ្លុកដំរីធំ ឈ្មោលមួយចំនួនមានប្រវែងរហូតដល់ទៅ ១ម៉ែត្រ។ ដំរីនៅតំបន់អាស៊ីខុសពីដំរីនៅតំបន់អាហ្វ្រិក ដោយសារមាឌនិងស្លឹកត្រចៀកមានទំហំតូចជាង។ ដំរីអាស៊ីមានខ្នងស្ទើររាបស្មើ ឯដំរីអាហ្វ្រិកមានខ្នងកោងជាទួលខ្ពស់ឡើងលើ។

ជីវសាស្ត្រ: ដំរីច្រើនរស់នៅតាមព្រៃល្បោះ វាលស្មៅ ព្រៃឫស្សី ព្រៃជាំទឹក តាមដងអូរ ព្រៃពាក់កណ្តាលស្រោង និងព្រៃស្រោង។ វាស៊ីសំបកឈើ ស្លឹកឈើ មើមឈើ ឫសឈើខ្ចីៗ ទំពាំងឫស្សី ផ្តៅ និងវល្លិ៍ជាដើម ។ ចំពោះការចិញ្ចឹមក្នុងសួនសត្វ ដំរីអាចស៊ីផ្លែឈើ អំពៅ ចេក។ល។ វាផឹកទឹករហូតដល់ ២០០លីត្រ ក្នុងមួយថ្ងៃ (នៅកន្លែងសំបូរទឹក)។ ដំរីច្រើនផ្តល់កំណើតកូនក្នុងខែកក្កដា-សីហា កូនម្តងបាន១ក្បាល រឺភ្លោះក៏មានដែរ ប៉ុន្តែកម្រណាស់ បន្ទាប់ពីពពោះរយៈពេល២១ខែ (យូរបំផុត២៥ខែ)។ ដំរីមេអាចបង្កើតកូនបាន ៤ ឬ៥ដង ហើយអាចមានកូនរហូតដល់អាយុ ៥០-៧០ឆ្នាំ។ គេអាចសម្គាល់ដំរីឈ្មោលចុះប្រេងនៅពេលដែលគេឃើញមានសារធាតុរាវម្យ៉ាងហូរចេញពីរន្ធមួយនៅចន្លោះត្រចៀក និងភ្នែក ដែលជាទូទៅនៅចន្លោះខែវិច្ឆិកា និងខែធ្នូ។

របាយរស់នៅ: ដំរីមានតិចតួចនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលស្ថិតនៅតំបន់មួយចំនួនដូចជាភូមិភាគឦសាន និរតី និងភូមិភាគខាងជើង។ ដំរីមានរបាយនៅប្រទេសឥណ្ឌា រហូតដល់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ កោះស៊ូម៉ាត្រា និងនៅភាគខាងជើងនៃកោះបរណេអូ។ ចំនួនសត្វដំរីបានថយចុះដោយសារការប្រមាញ់យកភ្លុក និងការបាត់បង់ទីជម្រក។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ដំរីជាប្រភេទជិតផុតពូជ និងបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (EN) ជាប្រភេទសត្វដែលជិតផុតពូជនៅលើពិភពលោក។ ដំរីនៅអាស៊ីត្រូវបានគេចាត់ថ្នាក់នៅក្នុងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធ I នៃអនុសញ្ញាសាយតេស។

Asian Elephant
Elephas maximus

© WWF

រមាស

RHINOCEROS

សេចក្តីផ្តើម: រមាសកុយមួយស្ថិតនៅក្នុងលំដាប់ថ្នាក់ Perissodactyla ។ នៅក្នុងកំណត់ត្រានៃឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ រមាសកុយមួយធ្លាប់មាន វត្តមានរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ប៉ុន្តែនាពេលបច្ចុប្បន្នប្រភេទនេះប្រហែលជាវិនាសផុតពូជទៅហើយ ព្រោះពុំមានការកត់ត្រា និងការស្រាវជ្រាវបញ្ជាក់ពីស្ថានភាពនៃប្រភេទនេះប្រាកដនៅឡើយ ។

រមាសកុយមួយ

ភិនភាគៈ រមាសកុយមួយមានលក្ខណៈខុសពីរមាសកុយពីរ ដោយសារវាមានទំហំធំជាង ហើយមានស្បែកក្រាស់រលីងពណ៌ប្រផេះរាងជាផ្នត់ៗចំនួន៣ផ្ទាំងពេញលើខ្នង ដែលផ្នត់ទី១ ស្ថិតនៅខាងក្រោយក ផ្នត់ទី២នៅផ្នែកខាងក្រោយស្មា និងផ្នត់ទី៣នៅលើត្រគាក។ វាមានកុយមួយប្រវែងមិនលើសពី ១៥ ស.ម នៅលើខ្ទង់ច្រមុះ។ ជើងនីមួយៗមានម្រាម៣។ ដានជើងរមាសពេញវ័យមានទំហំ ២១ ស.ម ឬលើសពីនេះ។

ជីវសាស្ត្រៈ រមាសរស់នៅតាមទីជម្រកដែលមានព្រៃក្រាស់ៗ ជាទូទៅវាចូលចិត្តរស់តាមតំបន់ទំនាបសំបូរទៅដោយភក់ដើម្បីននៀលលេង និងតំបន់មានទឹក។ ចំណីអាហាររបស់វាមានដូចជាពន្លកឈើដែលដុះចេញពីដី មែកឈើតូចៗ ស្លឹកឈើខ្ចីៗ និងផ្លែឈើដែលជ្រុះ។ វាជាសត្វចូលចិត្តរស់នៅតែឯកឯង ហើយវារស់នៅជាគូនៅពេលរដូវបន្តពូជ។ រមាសផ្តល់កំណើតកូនម្តងបានមួយបន្ទាប់ពីពពោះរយៈពេល១៦ខែ ហើយកូនបំបៅដោះមេរហូតដល់អាយុ ២ឆ្នាំ។

របាយរស់នៅៈ រមាសមាននៅប្រទេសកម្ពុជាតាំងពីយូរមកហើយ ក្រុមស្រាវជ្រាវ និងអភិរក្សកំពុងតែស្វែងរកពីវត្តមានពិតរបស់វានៅតាមបណ្តាភូមិភាគមួយចំនួន ដែលមានទីជម្រកសមស្របទៅនឹងលក្ខណៈជីវសាស្ត្ររបស់វា។ សព្វថ្ងៃប្រភេទនេះវាមានផងដែរ នៅប្រទេសវៀតណាមភាគខាងត្បូង និងនៅកោះចាវ៉ាភាគខាងលិច។ ការប៉ាន់ស្មានចុងក្រោយបំផុតអំពីចំនួនរមាសកុយមួយនៅសល់តិចជាង ១០០ក្បាល (Foose and Van Strien 1997)។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ រមាសកុយមួយជាប្រភេទកម្របំផុត និងត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (CR) ជាប្រភេទជិតផុតពូជបំផុតលើពិភពលោក។ ក្នុងចំណោមថនិកសត្វ ប្រភេទនេះត្រូវបានគំរាមកំហែងយ៉ាងខ្លាំងនៅលើពិភពលោក ដោយសារការបំផ្លាញទីជម្រក និងការបរបាញ់ដើម្បីតម្រូវការអាជីវកម្មនាំចេញទៅប្រទេសចិន និងប្រទេសផ្សេងៗទៀតសំរាប់ផលិតជាឱសថ។

Lesser One-horned Rhinoceros

Rhinoceros sondaicus

© WWF

ក្រុមតិណាសីថ្នាក់តូច

DEER

សេចក្តីផ្តើម៖ ក្រុមថនិកសត្វតិណាសីស្ថិតនៅក្នុងលំដាប់ថ្នាក់ Artiodactyla ។ ពពួកនេះចូលចិត្តស៊ីត្រួយរុក្ខជាតិ ស្លឹកព្រិច ផ្លែឈើដែលទុំជ្រុះ និងផ្សិតដែលដុះនៅលើសំបកឈើនានានៅក្នុងព្រៃល្បោះ និងទីជម្រកផ្សេងទៀត។ នៅប្រទេសកម្ពុជាពពួកតិណាសីមានរបាយរស់នៅស្ទើរគ្រប់តំបន់ព្រៃ។ ប្រភេទខ្លះមានសក្តានុពលបន្តពូជបានលឿន និងឆាប់ផ្តល់កំណើតកូន។ ប៉ុន្តែជាអកុសលពពួកនេះងាយរងគ្រោះថ្នាក់ពីការបរបាញ់ និងទាក់ចាប់ដើម្បីយកស្នែង និងសាច់ធ្វើពាណិជ្ជកម្ម។

ក្តាន់ព្រៀងតូច ឬ ផ្ទង់តូច

ភិនភាគៈ ក្តាន់ព្រៀងតូចជាថនិកសត្វដែលមានមាឌតូចជាងគេបំផុតក្នុងត្រកូលក្រចកជំពាម និងគ្មានស្នែង។ នៅលើដងខ្លួនពាសទៅដោយរោមពណ៌ត្នោត និងមានឆ្នូតសពជួរនៅក្រោមក។ ជើងមានទំហំធំជាងម្រាមដៃមនុស្សពេញវ័យបន្តិច និងមានជើងក្រោយវែងជាងជើងមុខ។ ផ្នែកខាងក្រោមនៃដងខ្លួនមាន ពណ៌ស ឬព្រលែត។

ជីវសាស្ត្រៈ វាជាសត្វរស់នៅតែឯកឯង លើកលែងតែក្នុងរដូវបន្តពូជទើបវារស់នៅជាគូ។ ជម្រកដ៏ល្អប្រសើរនៃសត្វនេះគឺចូលចិត្តរស់នៅតាមរន្ធឈើ ក្របែហងថ្ម វាអាចរស់នៅតាមព្រៃឈើញឹកចង្អៀត ឬព្រៃឫស្សីដែលត្រជាក់ហើយងងឹត។ វាជាសត្វរាត្រីចរ ចំណីអាហាររបស់វា គឺពន្លករុក្ខជាតិ ត្រួយ ស្លឹកឈើ ផ្កា ផ្លែឈើ និងទំពាំងឫស្សី។ ជាធម្មតា សត្វនេះធ្វើចលនាលោតត្រឹកៗផ្លោះយ៉ាងរហ័សនៅពេលមានអាសន្នតែក្រោយពីរត់បានបន្តិចតែងឈប់ញឹកញាប់ ហើយពិនិត្យមើលស្ថានភាពជុំវិញខ្លួនវា។ ក្នុងការទាក់ទងគ្នា ក្តាន់ព្រៀងតូច តែងគោះជើងក្រោយលើដី ឬអង្គត់ឈើយ៉ាងរហ័សជាសញ្ញាសម្គាល់។ សត្វនេះមានសមត្ថភាពខ្ពស់ក្នុងការបង្កើតកូន ក្រោយពីបានពពោះរយៈពេល១៤០-១៧០ថ្ងៃ បង្កើតកូនបានមួយ ជួនកាលអាចភ្លោះតែមានដោយកម្រ។

របាយរស់នៅៈ នៅប្រទេសកម្ពុជាវាមានស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែង។ វាមាននៅតាមវាលស្មៅនៅផងដែរ នៅតំបន់ឥណ្ឌូចិន និងកោះបរណេអូ។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ក្តាន់ព្រៀងតូចស្ថិតក្នុងក្រុមមានដោយបង្គួរ។ ប្រភេទនេះងាយរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបរបាញ់ ឬការបណ្តើរអន្ទាក់ចាប់ដើម្បីយកសាច់ធ្វើជាអាហារនិងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារពពួកសត្វស៊ីសាច់ជាអាហារ។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN ថាជា ប្រភេទអាស្រ័យលើកិច្ចអភិរក្សនៅតាមតំបន់ជាក់លាក់ដែលវារស់នៅ (LR)។

Lesser Oriental Chevrotain
Tragulus javanicus

© **Allan Michaud**

ក្តាន់

ភិនភាគៈ ក្តាន់មានរូបរាងតូចជាងសត្វប្រើស មានពណ៌ប្រផេះចាស់ ឬត្នោតលឿង ហើយពណ៌ប្រែប្រួលទៅតាមរដូវ។ វាមានចុងកន្ទុយពណ៌ស និងមានទម្ងន់ជាមធ្យម៥០គីឡូក្រាម។ ក្តាន់ឈ្មោលមានស្នែងប្រហាក់ប្រហែលស្នែងសត្វប្រើស តែតូច និងខ្លីជាង ហើយរលោងជាង។ កូនក្តាន់មានសម្បុរសអុចៗជាជួរ និងជួនកាលអុចៗនេះនៅមានរហូតដល់ពេញវ័យ។

ជីវសាស្ត្រៈ សត្វក្តាន់មានទម្លាប់រស់នៅតាមជាយព្រៃរបោះ ក្នុងវាលទំនាបល្បាប់ភក់ ឬតាមតំបន់មានដំណុះរុក្ខជាតិសងខាងទន្លេ ពិសេសជិតតំបន់វាលភក់ដែលមានដើមត្រែង និងស្មៅខ្ពស់ៗ។ ជារឿយៗ សត្វនេះរស់នៅជាគូញី-ឈ្មោល តែអាចផ្តុំគ្នាជាហ្វូងពី ១០-១៥ក្បាល។ សត្វក្តាន់ចូលចិត្តស៊ីល្បះរុក្ខជាតិ និងត្រួយខ្ចីដែលមានដូចជា ត្រែង ស្មៅ វល្លិ៍ក្រញាញ់ ស្លឹក ខ្ទុំជាដើម។ សត្វឈ្មោលជម្រុះស្នែងនៅក្នុងអំឡុងខែមករា-មីនា ហើយស្នែងខ្ចី (ស្នែងទន់) បានដុះឡើងវិញស្រោបដោយស្បែក ដែលមានរោមស្តើងខុសពីប្រើស។ នៅពេលជម្រុះស្នែងរហូតដល់ស្នែងពុំទាន់រឹង ក្តាន់ឈ្មោលពុំអាចបង្កាត់ពូជបានទេ។ ក្តាន់ចូលចិត្តរត់ រឹលូនតាមព្រៃត្រែង ឬស្មៅខ្ពស់ៗច្រើនជាងលោតផ្លោះនៅពេលជួបអាសន្នម្តងៗ។ ក្តាន់ញីបន្តពូជក្នុងខែកញ្ញា និងតុលា ហើយផ្តល់កំណើតកូន១ ឬ ភ្លោះ ក្រោយពេលពពោះ ៨ខែ។

របាយរស់នៅៈ នៅប្រទេសកម្ពុជាវាមាននៅភូមិភាគខាងជើង និរតី និងខាងកើតទន្លេមេគង្គ។ វាមានផងដែរនៅ ទីជម្រកព្រៃនៃប្រទេសឥណ្ឌា រហូតដល់ប្រទេសភូមា ថៃ ឡាវ និងប្រទេសវៀតណាម ប៉ុន្តែប្រភេទនេះវាមានចំនួនថយចុះយ៉ាងខ្លាំងនៅភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដោយសារការបាត់បង់ទីជម្រក និងការបរបាញ់ ហើយបច្ចុប្បន្ននៅតំបន់ជាច្រើន ប្រភេទនេះត្រូវបានផុតពូជពីព្រៃធម្មជាតិ។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ នៅកម្ពុជា ក្តាន់ជាប្រភេទជិតផុតពូជ វាងាយរងគ្រោះថ្នាក់ ដោយសារការបរបាញ់ ឬពពួកសត្វស៊ីសាច់ជាអាហារ និងការបាត់បង់ទីកន្លែងរកចំណី។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចាត់ចូលក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី១ នៃអនុសញ្ញាសាយតេស និងចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN ថាជាប្រភេទដែលពុំទាន់មានទិន្នន័យគ្រប់គ្រាន់ (DD)។

Hog Deer
Axis porcinus

© WWF

ឈ្លូស

ភិនភាគ: ក្នុងប្រភេទជម្រុះស្នែង Antlers ឈ្លូសជាប្រភេទសត្វដែលមានមាឌតូច និងមានស្នែងខ្លីប្រវែងពី ១០-១៥ស.ម ព្រមទាំងប្រវែងខ្នែងមិនលើសពី ៥ស.ម ។ ឈ្លូសញីគ្មានស្នែងដូចឈ្លូសឈ្មោលទេ គឺគ្រាន់តែលេចចេញជាដុំពក ឆ្អឹងតូចនៅពីលើក្បាលជាមួយនឹងរោមកញ្ចុំប៉ុណ្ណោះ ។ ឈ្លូសញី និងឈ្មោលមានចង្កូមដូចគ្នា ប៉ុន្តែឈ្មោលមានលក្ខណៈវែងជាង ដែលជាទូទៅវាប្រើប្រាស់ក្នុងការប្រយុទ្ធជាមួយគូប្រជែង នៅពេលដណ្ដើមញីនៅរដូវបន្តពូជ ។ វាមានរោមពណ៌ត្នោត-លឿង ហើយមានភាពស្រគាំនៅផ្នែកខាងលើ និងព្រលែតនៅផ្នែកខាងក្រោម ។ នៅលើផ្ទៃមុខ បង្ហាញនូវខ្សែឆ្នូតពណ៌ខ្មៅស្ថិតនៅជាប់ចង្កូវស្នែងទាំងពីរ ។ នៅខាងលើកន្ទុយមានពណ៌ក្រហម និងខាងក្រោមមានពណ៌ស ។

ជីវសាស្ត្រ: ឈ្លូសអាចរស់នៅគ្រប់ប្រភេទព្រៃ ។ ឈ្លូសបន្លឺសម្លេងខ្លាំង និងតតបត្មាររហូតដល់រយៈពេល១ម៉ោង ប្រសិនបើវាជួបនូវគ្រោះអាសន្ន ហើយសម្លេងនេះអាចលឺរហូតដល់ ១គ.ម ។ ចំណីរបស់វាមានដូចជា មែកឈើតូចៗ ពិសេសស្លឹករុក្ខជាតិ ផ្លែឈើដែលធ្លាក់ និងដំណុះកូនឈើ ។ នៅតំបន់ខ្លះ វាធ្វើសកម្មភាព និងចេញរកចំណីនៅពេលថ្ងៃ ប៉ុន្តែវាអាចធ្វើសកម្មភាព និងរកចំណីពេញមួយយប់ ប្រសិនបើមានការរំខាន ។ រដូវបន្តពូជប្រព្រឹត្តទៅនៅខែធ្នូ រហូតដល់ខែមករា និងផ្តល់កំណើតកូនមួយក្បាលជូនកាលភ្លោះ ប៉ុន្តែមានកម្រណាស់ ។

របាយរស់នៅ: នៅកម្ពុជា វាមានសម្បូរស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែង ។ របាយភាគច្រើនចំពោះសត្វប្រភេទនេះមាននៅប្រទេសឥណ្ឌា រហូតដល់ប្រទេសចិនភាគខាងត្បូង តំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ព្រមទាំងកោះស៊ូម៉ាត្រា កោះចាវ៉ា និងកោះបាលី ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ឈ្លូសស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទសត្វមានដោយបង្គួរ ។ ប្រភេទនេះងាយរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបរបាញ់ ឬការបណ្តើរឆ្កែទាក់ចាប់ ដើម្បីយកសាច់ធ្វើជាអាហារ និងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារពពួកសត្វស៊ីសាច់ជាអាហារ ។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN(LR) ថាជាប្រភេទអាស្រ័យលើកិច្ចអភិរក្សនៅតាមតំបន់ជាក់លាក់ដែលវារស់នៅ ។

Red Muntjac
Muntiacus muntjak

© WCS

ឈ្លូសយក្ស

ភិនភាគ: ឈ្លូសយក្សមានទម្ងន់ ៣៤ គ.ក ឬក៏លើសពីនេះ ។ ជាមធ្យមស្ទែងមានប្រវែងរហូតដល់ ២៨ស.ម មានរាងស្រួចនៅខាងចុង និងពីគល់ស្នែងដល់ខ្នែងមានប្រវែង ១០ស.ម ។ មានរោមពណ៌ប្រផេះត្នោត រហូតដល់ខ្មៅដាំដែង និងមានឆ្នូតខ្មៅនៅថ្ងាស ព្រមទាំងពណ៌សនៅផ្នែកពោះ ។ វាមានកន្ទុយខ្លីរាងត្រីកោណ និងមានពណ៌សនៅផ្នែកខាងក្រោម ។ ដូចប្រភេទឈ្លូសដទៃទៀតដែរ ឈ្លូសយក្សឈ្មោលមានចង្កូមលើដុះលានចេញមកខាងក្រៅ ។

ជីវសាស្ត្រ: វាចូលចិត្តរស់នៅតែឯកឯងតាមតំបន់ខ្ពង់រាបដែលមានរយៈកម្ពស់ខ្ពស់រហូតដល់ទៅ ៩០០ម ក្នុងព្រៃស្រោង និងព្រៃពាក់កណ្តាលស្រោង ។ វាចេញរកស៊ីនៅពេលព្រឹកព្រលឹម និងពេលព្រលប់ ។ ចំណីរបស់វាមានរុក្ខជាតិ និងផ្លែឈើ ។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជា ឈ្លូសយក្សមាននៅភូមិភាគឦសាន ភូមិភាគខាងជើង និងតាមជួរភ្នំក្រវាញ ។ គេបានរកឃើញផងដែរនៅភាគកណ្តាលប្រទេសឡាវ វៀតណាម និងថៃ ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ឈ្លូសយក្សស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ ។ ប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបរបាញ់យកសាច់ ស្នែង និងឆ្អឹងរបស់វា ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងតារាងឧបសម្ព័ន្ធទី ១ នៃអនុសញ្ញាសាយតេស និងក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (DD) ថាពុំមានទិន្នន័យគ្រប់គ្រាន់ ។

Large-antlered Muntjac
Muntiacus vuquangensis

© Nam Theun 2 Watershed Management & Protection Authority 2007

ប្រើសស្បូវ

ភិនភាគៈ ប្រើសស្បូវជាថនិកសត្វតិណាសី ស្ថិតក្នុងត្រកូលប្រើសដែលមានមាឌធំជាងគេ។ នៅលើដងខ្លួន រោមមានពណ៌ប្រផេះស្ទើរក្រម៉ៅ និងនៅកមានរោមញីកវែងសណ្ឋានប្រែង។ កន្ទុយរបស់វាខ្លី សំពោងពណ៌ខ្មៅ និងរស់រវើកជានិច្ចនៅពេលរកចំណី ហើយវាមានស្លឹកត្រចៀកធំ។ ស្នែងប្រើសឈ្មោលពេញវ័យមានប្រវែងពី ៥០-១០០ស.ម ដែលជាទូទៅមានខ្នែងម្ខាង៧ចំនួនបី ១នៅជាប់គល់ និង២នៅខាងចុង។

ជីវសាស្ត្រៈ ជាសត្វដែលអាចរស់នៅគ្រប់ជម្រកទាំងអស់ រួមទាំងព្រៃស្រោង ពាក់កណ្តាលស្រោង និងព្រៃរបោះ។ វារកស៊ីនៅពេលព្រលប់ និងពេលព្រលឹម ហើយសំរាកនៅពេលថ្ងៃនៅតាមព្រៃក្រាស់ៗ។ ចំណីរបស់វាមានដូចជា ចុងមែកឈើតូចៗ ស្លឹកឈើ ប្រភេទវល្លិ៍ពន្លក (ត្រួយ) ផ្លែឈើ ជ្រុះ និង ស្មៅ។ ប្រើសចូលចិត្តស៊ីដីច្រាប ពិសេសប្រើសឈ្មោលដែលកំពុងតែលូតលាស់ស្នែង និងមានជារៀងរាល់ឆ្នាំនៃរដូវកាច់ស្នែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខែកក្កដា-កញ្ញា។ នៅរដូវបន្តពូជ ប្រើសឈ្មោលតែងតែជល់គ្នាយកឈ្នះ ដើម្បីគ្រប់គ្រងតំបន់ និងពាក់ញីដែលនៅក្នុងហ្វូងរហូតដល់ ៨ក្បាល។ ប្រើសញីកើតកូនម្តងតែ១ បន្ទាប់ពីពពោះរយៈពេល ៨ខែ។

របាយរស់នៅៈ ប្រភេទនេះមានវត្តមាននៅភូមិភាគខាងជើង និរតី និងភូមិភាគឦសាននៃប្រទេសកម្ពុជា។ គេក៏បានរកឃើញផងដែរនៅប្រទេសឥណ្ឌា ប្រទេសចិន និងតំបន់ភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍ រួមទាំង កោះស៊ូម៉ាត្រា កោះចាវ៉ា និងបរណេអូ។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ប្រើសជាប្រភេទស្ថិតក្នុងក្រុមមានដោយបង្គួរ។ ប្រភេទនេះកំពុងទទួលរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបរបាញ់យកសាច់ ស្នែង ស្បែក និងឆ្អឹង ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្ម។ ប្រើសត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN(LR) ថាជាប្រភេទអាស្រ័យលើកិច្ចអភិរក្សនៅតាមតំបន់ជាក់លាក់ដែលវារស់នៅ។

Sambar
Cervus unicolor

© WWF

រមាំង

ភិនភាគៈ រមាំងជាថនិកសត្វតិណាសីដែលមានមាឱតូចជាងប្រើស និងធំជាងសត្វឈ្លូសបន្តិច។ ស្នែងរបស់វាមានលក្ខណៈខុសពីស្នែងសត្វប្រើស ដោយនៅផ្នែកគល់នៃស្នែងមានបែកខ្នែងពីរ មួយស្រួចដុះគ្របលើចិញ្ចើមលយទៅមុខ និងមួយទៀតដុះឡើងទៅលើរួចពេនចេញមកក្រៅ ហើយកោងខុបទៅមុខ ហើយនៅខាងចុងស្នែងរបស់វាមានរាងសំប៉ែតបែកជាម្រាម។ ជាទូទៅ វាមានសម្បុរលឿងស្រអាប់ ឬលឿងក្រម៉ៅចាស់ មានអុចៗសនៅផ្នែកចំហៀងខ្លួន ឯផ្នែកក្រោមពោះ និងកមានពណ៌ស ប៉ុន្តែសម្បុរនេះអាចប្រែប្រួលទៅតាមរដូវកាល។ នៅរដូវជម្រុះស្នែង វាមានរោមវែងៗរុំជិតចំរុះពណ៌ប្រផេះក្រហម និងលឿងក្រម៉ៅភ្ជាប់នឹងគល់ក ដែលមានរោមប្រែងមើលគួរឱ្យគយគន់។

ជីវសាស្ត្រៈ រមាំងជាសត្វមិនសូវផ្អើល វារស់នៅជាហ្វូងពី ១០-១៥ក្បាល។ វាចូលចិត្តរស់នៅតាមវាលទំនាបដែលសម្បូរទៅដោយ ថ្លុក ឬត្រពាំង វាលស្រែ និងព្រៃរបោះ។ ចំណីរបស់វាមានដូចជា ស្មៅ ស្បូវ ព្រេច ល្បះរុក្ខជាតិ ស្រូវ និងផ្លែឈើ។ វាជម្រុះស្នែងរាល់ឆ្នាំនៅអំឡុងខែមិថុនា ដែលជារដូវកាលសម្បូរចំណីសំរាប់ការលូតលាស់ស្នែងរបស់វា។ រមាំងញីបន្តពូជ នៅចន្លោះខែមីនា-ឧសភា ហើយកើតកូនម្តងបាន១ក្បាលបន្ទាប់ពីពពោះរយៈពេល ៦-៨ខែ។

របាយរស់នៅៈ ចំពោះក្រុមប្រភេទរបស់រមាំង *Cervus siamensis* បច្ចុប្បន្នវាមានចំនួនច្រើនជាងគេនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា បើប្រៀបធៀបទៅនឹងបណ្តាប្រទេសជិតខាង។ ចំនួនទាំងនេះមាននៅខេត្តស្ទឹងត្រែងក្នុងស្រុកសៀមប៉ាង មណ្ឌលគិរី រតនគិរី ក្រចេះ (មានចំនួនតិចតួច) ខេត្តកំពង់ស្ពឺ បន្ទាយមានជ័យ (ក្នុងតំបន់អភិរក្សសត្វក្រៀលអាងត្រពាំងថ្ម) ពោធិសាត់ ឧត្តរមានជ័យ និងខេត្តសៀមរាប ជាពិសេសនៅខេត្តព្រះវិហារក្នុងស្រុកឆែប ជាំក្សាន្ត គូលែន និងសង្គមថ្មី សរុបប្រហែល១០០ក្បាល ដែលជាទិន្នន័យមួយបាននិងកំពុងធ្វើការអភិរក្ស។ ប្រភេទនេះគេបានរកឃើញផងដែរនៅប្រទេសឡាវ (មានចំនួនតិចតួចបំផុត) និងកោះហៃណាន។ ដោយឡែក នៅប្រទេសថៃត្រូវបានផុតពូជពីធម្មជាតិ ហើយប្រហែលជាផុតពូជនៅប្រទេសវៀតណាម។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ រមាំងស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទជិតផុតពូជ និងមានចុះក្នុងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធទី ១ នៃអនុញ្ញាសាយតេស។ ប្រភេទនេះកំពុងទទួលរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបរបាញ់យកសាច់ ស្បែក ស្នែង និងឆ្អឹង ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្ម។ ប្រភេទនេះមានចុះក្នុបញ្ជីក្រហម IUCN ថាជាប្រភេទ ងាយរងគ្រោះថ្នាក់ (VU)។

Eld's Deer
Cervus eldii

© WCS/WWF

© Allan Michaud

ក្រុមគោសាទិស

WILD CATTLE

សេចក្ដីផ្ដើម: គោព្រៃ ទន្សោង ខ្ទីង ក្របីព្រៃ និង កែះ ស្ថិតនៅក្នុងលំដាប់ថ្នាក់ Artiodactyla ។ ពពួកនេះមានរូបរាងធំជាងពពួកតិណាសីដទៃទៀត ។ ដោយសារលក្ខខ័ណ្ឌនៃមជ្ឈដ្ឋានដែលវារស់នៅប្រភេទសត្វទាំងនេះប្រែពណ៌សំបុរតាមវ័យ ឬអាយុរបស់វា ។ គោព្រៃជាប្រភេទពិសេសជាងគេក្នុងចំណោមក្រុមសត្វទាំងនេះព្រោះវាមានកម្លាំងខ្លាំងធន់ទ្រាំនឹងកំដៅថ្ងៃបានច្រើនជាងសត្វដទៃទៀត ។ ម្យ៉ាងទៀតគោព្រៃជាសត្វនិមិត្តរូបតំណាងឱ្យថនិកសត្វព្រៃនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។ ក្រុមប្រភេទសត្វទាំងនេះកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបាត់បង់ទីជម្រក ការបរបាញ់ ការទាក់ចាប់ និងធ្វើពាណិជ្ជកម្មលើសំណាកដទៃទៀត ។

ខ្ទីង

ភិនភាគៈ ខ្ទីងមានមាឌធំ ខ្លួនខ្មៅ បូកក្រាស់ លាតសន្ធឹងរហូតដល់ស្ទើរពាក់កណ្ដាលខ្នង។ កន្ទុយខ្លី បន្តិច រាងមាំដោយមានបួរនៅផ្នែកខាងក្រោម។ ជើងទាំងបួនចាប់ពីជង្គង់ចុះក្រោមពណ៌ប្រផេះ។ នៅលើថ្ងាសមានរោមវែងពណ៌ប្រផេះ ឬពណ៌លឿងមាសស្រាល។ កូនរបស់វាមានពណ៌ត្នោត រហូតដល់វាមានអាយុពី ៤-៥ខែ ទើបក្លាយទៅជាពណ៌ខ្មៅ។ ខ្ទីងញីមានមាឌ និងស្នែងតូចជាង ឈ្មោល ហើយពុំសូវមានបូក និងបួរដូចខ្ទីងឈ្មោលទេ។ ប្រជាជនដែលរស់នៅតាមតំបន់ព្រៃភ្នំ ច្រើនហៅឈ្មោះសត្វនេះថា" ខ្ទីងភ្នំ "។ ស្នែងខ្ទីងមានរាងសំប៉ែតជាងស្នែងទន្សោង ហើយដុះមក ពណ៌ប្រផេះខៀវផ្នែកគល់ ដុះចេញក្រៅរួចកោងឡើងទៅលើដូចទន្សោងដែរ។ ខ្ទីងមានទម្ងន់ពី ៥០០-១០០០គ.ក។ ខ្ទីងឈ្មោលពេញវ័យមានកម្ពស់ ១,៨៥ ម៉ែត្រ និងញី ១.៦០ ម៉ែត្រ។ ខ្ទីងឈ្មោល មានកម្ពស់ខ្ពស់បំផុតរហូតដល់ ២ម៉ែត្រ។

ជីវសាស្ត្រៈ ខ្ទីងអាចរស់នៅបានពីតំបន់ទំនាបរហូតដល់រយៈកម្ពស់២០០០ម (តំបន់ខ្ពង់រាប និងជួរភ្នំក្រវាញ)។ ខ្ទីងរស់នៅក្នុងព្រៃស្រោង ព្រៃល្បោះ វាលស្មៅ និងអាចរស់នៅរយៈកម្ពស់ ខ្ពស់ជាងទន្សោង។ ជាធម្មតាខ្ទីងចេញរកស៊ី នៅពេលព្រលឹម និងពេលល្ងាច។ វាចូលចិត្តរស់ នៅជាហ្វូង។ អាហាររបស់វាគឺ ល្បះខ្ចី ទំពាំង ស្មៅ និងវល្លិ៍ជាដើម។ ខ្ទីងញីអាចបង្កើតកូនបាន១ បន្ទាប់ពីពពោះរយៈពេលពី ៩ខែ។

របាយរស់នៅៈ ខ្ទីងជាប្រភេទសត្វមួយដែលទទួលរងនូវការគម្រាមកំហែងយ៉ាងខ្លាំង ហើយ ចំនួនរបស់វាមានការថយចុះគួរឱ្យព្រួយបារម្ភ។ ខ្ទីងរស់នៅក្នុងតំបន់មួយចំនួនដូចជា ភូមិភាគ ឦសាន ភូមិភាគខាងជើង ខេត្តកោះកុង ពោធិសាត់(ជួរភ្នំក្រវាញ)និង កំពង់ស្ពឺជាដើម។ របាយ របស់ប្រភេទនេះ មាននៅប្រទេសឥណ្ឌា រហូតដល់អាស៊ីអាគ្នេយ៍។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ខ្ទីងស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ ប្រភេទនេះមានដង់ស៊ីតេរស់នៅ កម្រិតទាប គេកម្រឃើញវាមានរស់នៅតាមវាលទំនាបណាស់ ព្រោះសត្វនេះមិនចូលចិត្តកម្ដៅ ថ្ងៃយូរពេកនោះទេ។ សត្វខ្ទីងកំពុងប្រឈមមុខនឹងការរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបាត់បង់ទី ជម្រករស់នៅ ការបរបាញ់ដើម្បីយកសាច់ ស្នែង ឆ្អឹង និងការជួញដូរ។ ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុង បញ្ជីក្រហម IUCN (VU) ថាជាប្រភេទងាយរងគ្រោះថ្នាក់ជាសកល។ សត្វខ្ទីងស្ថិតនៅក្នុង ឧបសម្ព័ន្ធទី១ នៃអនុសញ្ញាសាយតេស។

Gaur
Bos gaurus

© WCS

ក្របីព្រៃ

ភិនភាគ: ក្របីព្រៃមានរូបរាងដូចក្របីស្រុកដែរ ប៉ុន្តែក្របីព្រៃមានភាពរហ័សរហួនជាង និងឆាប់ក្រេវក្រោធ។ ទម្ងន់មានពី៧០០-១២០០គ.ក វាមានពណ៌ប្រផេះ រឺត្នោតខ្មៅ។ នៅខាងក្រោមកមានពណ៌សរាងជាអក្សរ (V)។ ស្នែងទាំងពីរមានរាងសំប៉ែតគន្លាក់ៗបត់ទៅក្រោយ ក្របីព្រៃមានគម្លាតស្នែងធំជាងក្របីស្រុក។ ក្របីព្រៃឈ្មោលមានកម្ពស់រហូតដល់ ២ម៉ែត្រ។

ជីវសាស្ត្រ: ក្របីព្រៃចូលចិត្តរស់នៅតំបន់ព្រៃល្បោះ វាលស្មៅក្បែរទឹក វាពុំចូលចិត្តព្រៃស្រោងទេ។ ក្របីព្រៃរស់នៅជាហ្វូង ហើយចេញទៅរកស៊ីនៅព្រឹកព្រលឹម និងពេលល្ងាច។ វាទំពារអៀងនៅពេលដេក ឬពេលដេកត្រាំទឹក។ ក្របីព្រៃញីដោយឈ្មោលនៅកំឡុងខែតុលា រហូតដល់វិច្ឆិកា និងបង្កើតបានកូន ១ បន្ទាប់ពីបានពពោះរយៈពេល ១០ខែ។

របាយរស់នៅ: ក្របីព្រៃជាប្រភេទសត្វកម្រ វាមានចំនួនតិចតួចដែលនៅសេសសល់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ក្របីព្រៃមានវត្តមាននៅតែប៉ុន្មានខេត្តប៉ុណ្ណោះ ដូចជាខេត្តមណ្ឌលគីរី ព្រះវិហារ និងរតនគីរី។ វាមានវត្តមានរស់នៅផងដែរនៅប្រទេសឥណ្ឌា និងនេប៉ាល់។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ក្របីព្រៃស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទជិតផុតពូជ និងជាប្រភេទកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ជិតផុតពូជជាសកលដែលបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (EN)។ នៅប្រទេសកម្ពុជា ប្រភេទនេះមានវត្តមានតិចតួចបំផុត។ ប្រភេទនេះប្រឈមមុខនឹងការរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបាត់បង់ទីជម្រក ការរាំងស្ទួតនៃទីជម្រក និងការបរបាញ់។

Wild Water-buffalo
Bubalus arnee

© WCS/WWF

គោព្រៃ

ភិនភាគ: គោព្រៃជាប្រភេទគោសាទិសមានរូបរាងស្រដៀងទន្សោង។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គេអាចសម្គាល់វាបានច្បាស់តាមលក្ខណៈមានបួរវែងធ្លាក់ចុះដល់ជង្គង់ និងស្ទើរតែដល់ដីនៅពេលវាចាស់។ ស្នែងគោព្រៃឈ្មោល និងញីមានលក្ខណៈខុសគ្នា ដោយសារស្នែងឈ្មោលធំជាងស្នែងញី វាដុះចេញមកក្រៅកោងទៅមុខរួចងើបឡើងលើ និងមានបែកចុងស្នែង នៅពេលវាមានអាយុប្រមាណ ៣ឆ្នាំ។ ស្នែងញីដុះមកមុខរាងងើបបន្តិច រួចរមួលឡើងលើ។ ជើងក្រោមជង្គង់ទាំងបួនមានពណ៌ស ឬប្រផេះ និងនៅផ្ទៃខាងក្រោយនៃគូថពុំមានដាងពណ៌សដូចទន្សោងទេ។ សម្បុរគោព្រៃអាចប្រែប្រួល នៅពេលក្មេងមានសម្បុរត្នោត ដល់ជំទង់មានសម្បុរប្រផេះ និងប្រផេះចាស់នៅពេលវាចាស់។ គោព្រៃឈ្មោលពេញវ័យមានកម្ពស់រហូតដល់ ១,៨១ ម៉ែត្រ។

ជីវសាស្ត្រ: គោព្រៃចូលចិត្តរស់នៅតំបន់ព្រៃល្បោះវាលស្មៅមានព្រៃគម្ពោត និងជាពិសេសនៅតំបន់ដីច្រាប។ វារស់នៅជាហ្វូង ជួនកាលគេអាចជួបប្រទះវារស់នៅជាមួយហ្វូងទន្សោង ខ្ទីង ឬប្រើសផងដែរ។ វាចេញទៅរកស៊ីនៅព្រឹកព្រលឹម និងព្រលប់។ គោព្រៃបន្តពូជនៅខែមេសា និងបង្កើតកូននៅខែធ្នូ ឬមករា។ វាជាសត្វដែលឆាប់ផ្អើលជាងប្រភេទសត្វដទៃទៀត។ គោព្រៃមានកម្លាំងខ្លាំង ពូកែធន់នឹងកម្តៅថ្ងៃ អត់ធន់នឹងចំណីអាហារដែលមានគុណភាពទាប និងធន់នឹងជំងឺគោឆ្កួត។

របាយរស់នៅ: គោព្រៃជាប្រភេទមួយកម្របំផុត។ វាអាចមាននៅតំបន់មួយចំនួនដូចជាខេត្តសៀមរាប ឧត្តរមានជ័យ ព្រះវិហារ ភូមិភាគឦសានមានខេត្តមណ្ឌលគិរី រតនគិរី និងស្ទឹងត្រែង។ គោព្រៃមានវត្តមានតែក្នុងប្រទេសកម្ពុជាតែប៉ុណ្ណោះ។ ក្នុងរយៈកាល ៣០ឆ្នាំកន្លងមកនេះ គេពុំដែលប្រទះឃើញវត្តមានគោព្រៃទេ តែគេនៅមានសង្ឃឹមតិចតួចដែរថា វាអាចនៅមានជីវិតរស់នៅក្នុងកម្ពុជានៅឡើយ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: គោព្រៃត្រូវបានកំណត់ជាសត្វនិមិត្តរូបនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា(មរតកធម្មជាតិ)តំណាងឱ្យពពួកថនិកសត្វ។ វាស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទជិតផុតពូជ និងជាប្រភេទត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN(CR) ថាជាប្រភេទកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ឈានទៅរកការវិនាសផុតពូជបំផុតនៅលើពិភពលោក។ គោព្រៃត្រូវបានហាមឃាត់ការបរបាញ់តាំងពីសម័យមុនសង្គ្រាមនៃទសវត្សរ៍ទី៦០។ គោព្រៃត្រូវបានចុះក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី១ នៃអនុសញ្ញាសាយតេស។

Kouprey

Bos sauveli

© WCS

ទន្សោង

ភិនភាគ: ទន្សោងក្មេងមានសំបុរក្រហមត្នោតស្រាល វាប្រែប្រួលទៅជាពណ៌ក្រហមត្នោតប្រផេះ ឬក្រហមត្នោតចាស់នៅពេលវាចំណាស់បន្តិច។ ជើងទាំងបួនខាងក្រោមជង្គង់មានពណ៌សដូចខ្ទីង និងគោព្រៃដែរ ប៉ុន្តែវាមានចំនុចមួយដែលប្លែកពីគេគឺពណ៌សនៅផ្នែកខាងក្រោយត្រង់កំពែងគូទ។ ស្នែងទន្សោងមានរាងមូលជាងស្នែងខ្ទីង មានពណ៌លឿងស្រគាំនៅផ្នែកពាក់កណ្តាលចុះក្រោម ហើយចុងស្នែងពណ៌ខ្មៅ។

ជីវសាស្ត្រ: ទន្សោងចូលចិត្តរស់នៅតំបន់ព្រៃល្បោះ វាលស្មៅ ព្រៃគម្ពោតជាដើម និងចូលចិត្តរកស៊ីនៅតាមមាត់អូរ។ វាមិនសូវរស់នៅតំបន់មានទីជម្រាលទេ។ វាចូលចិត្តរស់នៅជាហ្វូងៗ ឬនៅជាមួយគោព្រៃ ប្រើស ខ្ទីងជាដើម។ ទន្សោងចេញរកស៊ីនៅពេលព្រលឹម និងពេលព្រលប់។ ជាធម្មតាទន្សោងមេចាស់ជាងគេ តែងតែជាអ្នកដឹកនាំហ្វូង។ ទន្សោងបន្តពូជនៅខែឧសភាដល់មិថុនា និងអាចបង្កើតកូនបាន ១-២ក្បាល បន្ទាប់ពីពពោះរយៈពេល ១០ខែ ហើយមេអាចដោយឈ្មោលម្តងទៀតក្រោយពេលកើតកូនបាន ២ខែ។

របាយរស់នៅ: វារស់នៅរាយប៉ាយស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែង មានដូចជា តំបន់ភូមិភាគឦសាន និរតី និងភាគខាងជើងនៃប្រទេសកម្ពុជា។ វាមានផងដែរនៅភូមា ឡាវ ម៉ាឡេស៊ី វៀតណាម និងថៃ។ ទន្សោងជាប្រភេទមួយដែលទទួលរងនូវការគម្រាមកំហែងយ៉ាងខ្លាំងពីការបរបាញ់ខុសច្បាប់ដើម្បីយកសាច់ និងស្នែង។ បច្ចុប្បន្នទន្សោងមានដោយកម្រនៅតំបន់ភាគច្រើន។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ទន្សោងស្ថិតក្នុងក្រុមប្រភេទសត្វមានដោយកម្រ និងចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (EN) ថាជាប្រភេទកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ជិតផុតពូជ។ ប្រភេទនេះទទួលសម្ពាធខ្លាំងពីការបរបាញ់ យកស្បែក សាច់ ស្នែង ឆ្អឹង ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្ម។

Banteng
Bos javanicus

© WCS

© WWF

កែះ

ភិនភាគៈ កែះមានសម្បុរខ្មៅប្រផេះ និងរោមវែងៗស្តើង។ វាមានដងខ្លួនខ្លី ហើយជើងទាំង៤ របស់វាវែង។ ផ្នែកខាងលើដងខ្លួនសម្បុរខ្មៅ និងផ្នែកក្រោមនៃជើងចាប់ពីក្បាលជង្គង់ចុះមាន ពណ៌ចម្រុះខ្មៅ-ប្រផេះ-លឿង។ នៅលើពំនូលក្បាលរហូតដល់ស្មារបស់វាមានរោមរឹងវែងៗ សណ្ឋានដូចជាប្រែង។ បបូរមាត់ពណ៌ស ហើយផ្នែកក្រោមកមានពណ៌លឿង ឬពណ៌ស ត្រចៀក វាវែងត្រង់ទៅលើ។ វាមានស្នែងដូចសត្វពពែ ដុះកោងទៅក្រោយបន្តិច ប្រវែងប្រហែល ២៨០មម ពណ៌ខ្មៅ និងមានគន្លាក់ៗជារង្វង់នៅផ្នែកគល់។ កន្ទុយខ្លី ហើយមានរោមសំពោង ពណ៌ខ្មៅប្រផេះ។

ជីវសាស្ត្រៈ កែះចូលចិត្តរស់នៅតំបន់ព្រៃភ្នំ ជ្រលង ផ្ទាំងថ្មខ្ពស់ៗ ដែលមានគំរបព្រៃ និងមាន ស្រទាប់រុក្ខជាតិថ្នាក់ក្រោមច្រើន។ កែះមានជើងយ៉ាងចំណាប់ក្នុងការដើរឡើងតាមផ្ទាំងថ្មចោតៗ។ នៅពេលថ្ងៃវាចូលចិត្តសំរាកតាមគម្ពោតព្រៃក្រាស់ ហើយចេញរកស៊ីនៅពេលព្រលឹម ឬក្បាល ព្រលប់។ វាចូលចិត្តស៊ីស្លឹករុក្ខជាតិ និងល្បះគ្រប់ប្រភេទ។ សត្វកែះចូលចិត្តយករូងភ្នំរាក់ៗធ្វើជា ទីជម្រករបស់វា ហើយគេអាចសម្គាល់វត្តមានវាដោយសារគំនរលាមក។ ដោយសារកែះជាសត្វ ដែលមានភាពរហ័សរហួន និងពូកែស្រង់ក្លិន ភ្នែកពូកែ និងរស់នៅតាមទីជម្រកស្ងាត់ ដូចនេះគេកម្រជួបប្រទះវាណាស់។ រដូវបន្តពូជមាននៅខែតុលា និងខែធ្នូ ហើយកើតកូនបាន១ ជួនកាលភ្លោះមានដោយកម្រ បន្ទាប់ពីពពោះ៧ខែ។ កូនរស់នៅជាមួយមេវាស្ទើរពេញមួយឆ្នាំ ទើបចាកចេញ។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ប្រភេទសត្វនេះមានដង់ស៊ីតេរស់នៅកម្រិតទាប គេកម្រឃើញវាមានរស់ នៅតាមតំបន់ទំនាបវាលស្មៅ ដូចសត្វទំពារអៀងដទៃទៀតណាស់ សត្វកែះកំពុងប្រឈម មុខនឹងការរងគ្រោះថ្នាក់ ដោយសារការបាត់បង់ទីជម្រករស់នៅ ការទាក់ចាប់ ឬបរបាញ់ពួកវា ដើម្បីយកសាច់ ស្នែង ឆ្អឹង និងការជួញដូរ។ កែះស្ថិតក្នុងក្រុមមានដោយកម្រ វាត្រូវបានចុះក្នុង បញ្ជីក្រហម IUCN (VU) ថាជាប្រភេទងាយរងគ្រោះថ្នាក់ជាសាកល។ សត្វកែះស្ថិតនៅក្នុង ឧបសម្ព័ន្ធទី១ របស់អនុសញ្ញាសាយតេស។

Southern Serow
Naemorhedus sumatraensis

© CI

© WCS

ទន្សាយ
HARE

សេចក្តីផ្តើម: ទន្សាយគល់ស្ថិតនៅក្នុងលំដាប់ថ្នាក់ Lagomorpha ។ នៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ មានទន្សាយពីរប្រភេទ ទន្សាយគល់ជាប្រភេទស្ថិតនៅក្នុងអំបូរ (genus Lepus) និងប្រភេទរោម ឆ្នូតស្ថិតនៅក្នុងអំបូរ (genus Nesolagus) ដែលមានវត្តមាននៅតំបន់ Sumatra និងក្នុងព្រៃ ស្រោងនៃតំបន់ឥណ្ឌូចិន ។

ទន្សាយគល់

ភិនភាគ: ទន្សាយគល់មានមាឌតូចជាងប្រភេទទន្សាយនៅក្នុងប្រទេសប៉ែកអឺរុបពាជង ។ វាមានធ្មេញមុខលើ១គូវែង ។ វាខុសពីប្រភេទដទៃគឺនៅពេលវាកើតមកភ្លាមវាបើកភ្នែក និងមានរោមវែង៧ពាសពេញខ្លួន ។ សម្បុរវាមានពណ៌ត្នោតខ្ចីនៅផ្នែកខាងលើ និងពណ៌សនៅផ្នែកខាងក្រោម ។ ចំណែកកន្ទុយមានពីរពណ៌ខុសគ្នាគឺផ្នែកខាងលើមានពណ៌ត្នោតនិងផ្នែកខាងក្រោមមានពណ៌ស ។ ស្លឹកត្រចៀកមានពណ៌ប្រផេះហើយខាងចុងមានពណ៌ខ្មៅ ។

ជីវសាស្ត្រ: វាមានជម្រកនៅក្នុងព្រៃរបោះ វាលស្មៅធំៗ ចំការដំណាំ ដីចំការគេបោះបង់ចោល ។ វាពុំមានជំនាញខាងកកាយ ឬជីករន្ធទេ ។ ជាសត្វរស់នៅតែឯកឯងហើយពុំសូវផ្លាស់ប្តូរទីកន្លែងហើយចូលចិត្តរស់នៅក្នុងគម្ពោតព្រៃ និងស្មៅខ្ពស់ៗ ។ វាមានភាពរហ័សរហួនក្នុងការរត់-លោតឬគេចពីសត្រូវដោយសារតែជើងក្រោយមានការវិវត្តន៍ខ្ពស់ អាចរត់រហូតដល់ល្បឿន ៨០គមក្នុង១ម៉ោង ។ ទន្សាយគល់វាលាក់ខ្លួននៅពេលថ្ងៃក្នុងគម្ពោតព្រៃខ្ពស់ៗ ហើយចេញរកស៊ីនៅពេលល្ងាច និងពេលយប់ ។ ចំណីអាហាររបស់វាមាន សំបកឈើ មែកឈើតូចៗ ត្រួយរុក្ខជាតិ ស្មៅ និងស្រូវ ។ វាមានអាយុកាលរហូតដល់ ៦ឆ្នាំ ។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជា ប្រភេទនេះរស់នៅស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែង ។ វាមានផងដែរនៅភាគអាគ្នេយ៍នៃប្រទេសភូមា ប្រទេសថៃ ឥណ្ឌូចិន និងកោះហាយណាន ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ទន្សាយគល់ជាប្រភេទមានដោយបង្គួរស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែងក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

Siamese Hare
Lepus peguensis

© WWF

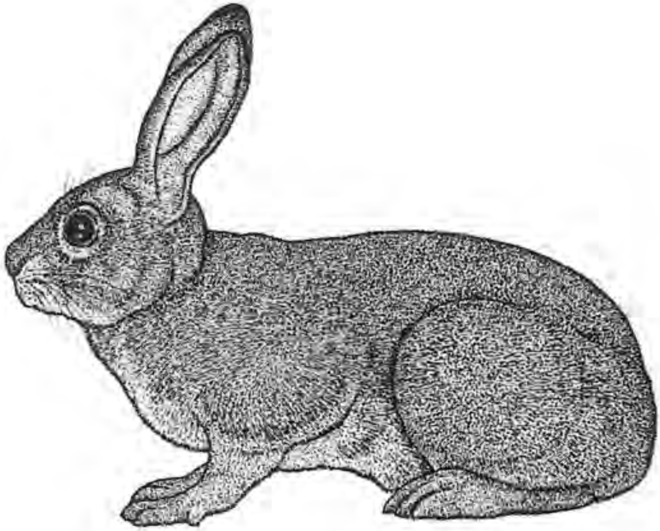

ថនិកសត្វសមុទ្រ

CETACEA

សេចក្តីផ្តើម: ថ្វីត្បិតពពួកថនិកសត្វសមុទ្ររស់នៅក្នុងទឹកដូចត្រី តែពួកវាមានឈាមក្តៅ ដកដង្ហើមពីខ្យល់ដែលនៅលើផ្ទៃទឹកផ្តល់កំណើតជាកូនតែម្តង បំបៅកូនដោយទឹកដោះរបស់មេ និងជាពិសេសពួកផ្សោតមានធ្មេញដូចថនិកសត្វដទៃទៀតដែលនៅលើគោកដែរ។ ពពួកនេះស៊ីរុក្ខជាតិ ស្មៅក្នុងទឹក ផ្កាថ្ម បង្គារ និងប្រភេទត្រីដទៃទៀតធ្វើជាអាហារ។ នៅក្នុងតំបន់សមុទ្រនៃភូមិភាគអាស៊ីអា គ្នេយ៍មានថនិកសត្វយ៉ាងតិចណាស់ចំនួន ២៥ ប្រភេទដែលមានវត្តមាន។ តាមលទ្ធផលនៃការអង្កេតឆ្នាំ ២០០១ នៅក្នុងដែនសមុទ្រនៃប្រទេសកម្ពុជាថនិកសត្វសមុទ្រចំនួន ៩ ប្រភេទត្រូវបានបញ្ជាក់ពីវត្តមាន រីឯប្រភេទដទៃទៀតត្រូវបានកត់ត្រាតាមឯកសារខ្លះដែលមានអធិប្បាយពាក់ព័ន្ធនឹងថនិកសត្វសមុទ្រក្នុងកម្ពុជា។ ដោយឡែកនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រភេទផ្សោតក្បាលត្រឡោកមានវត្តមានរស់នៅក្នុងទឹកសមុទ្រដាច់ដោយឡែកពីផ្សោតក្បាលត្រឡោកដែលរស់នៅក្នុងទឹកសាបមិនអាចរស់នៅក្នុងទឹកសមុទ្របានឡើយ។

ផ្សោតគ្មានព្រុយខ្នង

រូបរាង: ផ្សោតគ្មានព្រុយខ្នងជាថនិកសត្វមានទំហំតូចជាងគេក្នុងអំបូរផ្សោត និងមានប្រវែងដងខ្លួនទើបនឹងកើតពី ៦៨-៨០ស.ម ពេញវ័យ: ១,៥៥-២ម និងកូនទើបកើតមានទម្ងន់ ៦គ.ក ពេញវ័យ ៧២គ.ក។ ផ្សោតប្រភេទនេះពុំមានព្រុយខ្នងទេ ប៉ុន្តែនៅពីលើខ្នងមានទ្រនុងអ័ក្សត្រើមដូចធ្មេញរណារកាត់តាមចង្អូរបណ្ដោយខ្នង។ ក្បាលមូលគ្មានចំពុះ។ ដងខ្លួនមានពណ៌ប្រផេះទៅខ្មៅនៅលើខ្នង និងចំហៀងសង្ខាង ហើយមានពណ៌ប្រផេះស្រាលលាយពណ៌សនៅផ្នែកខាងក្រោម។

ជីវសាស្ត្រ: ជាទូទៅវារស់នៅតែឯកឯង និងជាក្រុមតូចៗនៅទីកន្លែងស្ងប់ស្ងាត់។ វាងើបឡើងមកលើផ្ទៃទឹក ដើម្បីដកដង្ហើមដោយមិនបង្ហាញឱ្យឃើញខ្លួនទាំងមូលឡើយ។ ចំណីអាហាររបស់វារួមមាន បង្គា មឹក ត្រីជាដើម។

របាយរស់នៅ: នៅប្រទេសកម្ពុជា វារស់នៅតាមទឹករាក់ៗនៃឆកកំពង់សោម លាតសន្ធឹងពីទិសនិរតីបន្តដល់ កោះរុង កោះរុងសន្លឹម តាមឆ្នេរភាគខាងជើងខេត្តកោះកុង និងឆ្នេរកែប។ ប្រភេទនេះមានរស់នៅផងដែរនៅតាមឈូងសមុទ្រថៃ អាស៊ីភាគខាងកើត ភាគខាងត្បូងបង់ក្លាដេស ចិន ប៉ាគីស្ថាន អ៊ីរ៉ាក់ ជប៉ុន សិង្ហបុរី និង វៀតណាម ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ផ្សោតគ្មានព្រុយខ្នងជាប្រភេទមានដោយកម្រ និងបានចុះបញ្ជីក្រហម IUCN (DD) ជាប្រភេទមិនទាន់មានទិន្នន័យគ្រប់គ្រាន់លើពិភពលោក និងត្រូវបានចាត់ថ្នាក់នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី ១ នៃអនុសញ្ញា CITES។

Finless Porpoise

Neophocaema phocaenoides

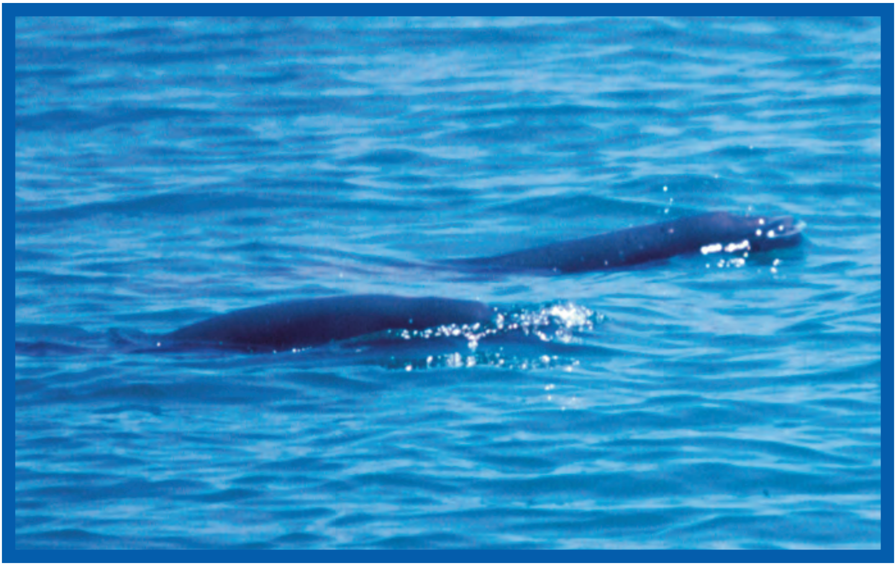

© Pete Davidson

ផ្សោតពណ៌ផ្កាឈូក

ភិនភាគ: ផ្សោតពណ៌ផ្កាឈូកដែលទើបនឹងកើតនិងពេញជំទង់មានពណ៌ប្រផេះក្រម៉ៅ និងមានពណ៌ផ្កាឈូកលាយសនៅពេលដែលមានវ័យចំណាស់។ វាមានព្រុយខ្នងដែលមានរាងដូចបូកសត្វគោ និងមានចំពុះតូចល្មម។ កូនកើតភ្លាមមានប្រវែង១ម ពេញវ័យ ២,៤៩-២,៧៩ម និងទម្ងន់ទើបកើត ១៤ គ.ក ពេញវ័យ ១៧០-២៦០គ.ក។

ជីវសាស្ត្រ: ពួកវារស់នៅជាក្រុមតូចៗ មិនលោតលេងលើផ្ទៃទឹក និងមិនហែលដេញតាមក្បាលទូកឡើយ។ វាចូលចិត្តរស់នៅ និងលេងតាមឆ្នេរខ្សាច់ ហើយរកចំណីនៅតាមផ្ទាំងថ្ម។

របាយរស់នៅ: វារស់នៅក្បែរឆ្នេរ មាត់ទន្លេ មាត់ពាម និងក្បែរព្រៃកោងកាងក្នុងស្រុកថ្មស ខេត្តកោះកុង និងប្រហែលជាមាននៅរាម ក្រុងកែបនៃដែនសមុទ្រកម្ពុជា។ វាមានវត្តមាននៅមហាសមុទ្រប៉ាស៊ីហ្វិកប៉ែកខាងលិច និងមហាសមុទ្រឥណ្ឌា ចាប់ពីទ្វីបអាហ្វ្រិករហូតដល់ទ្វីប អូស្ត្រាលី។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ផ្សោតពណ៌ផ្កាឈូកជាប្រភេទមានដោយកម្រ និងបានចុះបញ្ជីក្រហម IUCN (DD) ជាប្រភេទមិនទាន់មានព័ត៌មាន និងទិន្នន័យគ្រប់គ្រាន់លើពិភពលោក ។

Indo-Pacific Humpbacked Dolphin

Sousa chinensis

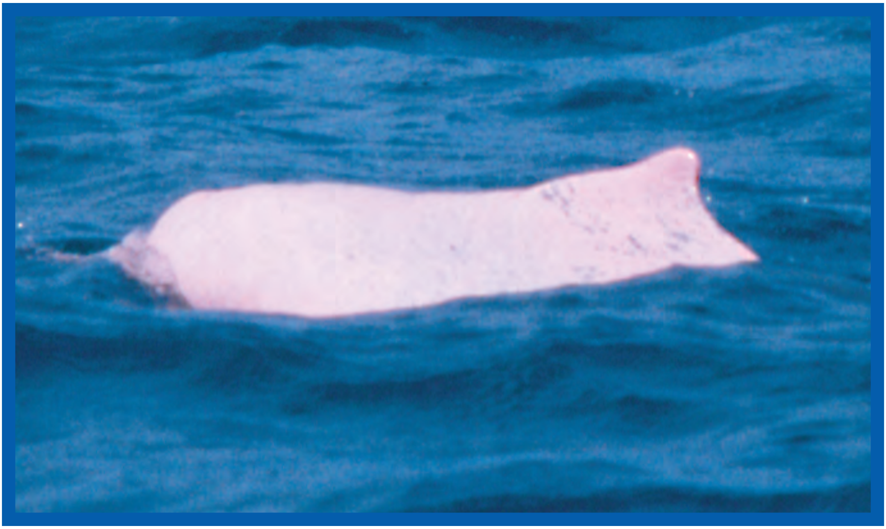

© Pete Davidson

ផ្សោតក្បាលត្រឡោក

ភិនភាគ: ផ្សោតក្បាលត្រឡោកត្រូវបានអ្នកសត្វសាស្ត្ររកឃើញនូវទីជម្រកពីរខុសគ្នារវាងដែនទឹកសមុទ្រ និងទឹកសាបហើយមានរូបរាងដូចគ្នា។ ប្រវែងដងខ្លួនទើបកើតមាន៩០-១០០ស.ម ពេញវ័យ ២,៣២-២,៧៥ម និងកូនទើបកើតមានទម្ងន់ ១០-១២គ.ក ពេញវ័យ ១៣០គ.ក។ វាគ្មានចំពុះទេ ក្បាលមាំរាងមូល រីឯព្រុយខ្នងមានទំរង់ផ្សេងៗគ្នា។ល។ ផ្នែកខាងខ្នង និងចំហៀងសង្ខាងមានពណ៌ប្រផេះចាស់ ឯពោះមានពណ៌ប្រផេះស្រាល។ ព្រុយចំហៀងមានទំហំធំវែងរាងដូចច្រវ៉ា។

ជីវសាស្ត្រ: ផ្សោតប្រភេទនេះហែល និងក្រឡាប់ខ្លួនលើផ្ទៃទឹកយឺតៗ ហើយងើបដកដង្ហើមក្នុងបរិយាកាស រយៈពេលពី ៧០-១៥០ វិនាទីម្តង។ ផ្សោតក្បាលត្រឡោកញីអាចបន្តពូជបានចាប់ពីអាយុ ៧ឆ្នាំឡើងទៅ និងរយៈពេលពពោះគឺ ៩ខែ។

របាយរស់នៅ: វាមាននៅក្រុងព្រះសីហនុ បណ្តោយឆ្នេរខេត្តកោះកុង (ចំនុចប្រសព្វរវាងទឹកប្រៃ-សាប) កោះថ្មី កោះសេះ ឧទ្យានជាតិរាម និងស្ទើរគ្រប់ទឹកន្លែងតាមបណ្តោយឆ្នេរនៃដែនសមុទ្រកម្ពុជា។ ដែនរបស់វាមានផងដែរនៅប្រទេសតណ្ហាភាគខាងកើតដល់ប្រទេសអូស្ត្រាលី និងមាននៅក្នុងប្រព័ន្ធទឹកសាបធំៗចំនួន៣ នៅអាស៊ីរួមមាន: ទន្លេមេគង្គនៃប្រទេសកម្ពុជា វៀតណាម និងឡាវ (បច្ចុប្បន្នដែនជម្រករដូវប្រាំងគឺមានតែនៅចន្លោះពីខេត្តក្រចេះ) (ក្នុងនោះរាប់បញ្ចូលទាំងទន្លេមេគង្គពីខេត្តក្រចេះ ស្ទឹងត្រែងរហូតដល់ព្រំប្រទល់ប្រទេសឡាវប៉ុណ្ណោះ) ប្រព័ន្ធទន្លេម៉ាហាកាមប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី និងក្នុងប្រព័ន្ធទន្លេអាយ៉េយ៉ាវ៉ាឌីនៃប្រទេសភូមា ហើយក៏មានផងដែរនៅតំបន់ទឹកភ្លាវនៃបឹងសុងក្លាប្រទេសថៃ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ផ្សោតមេគង្គជាប្រភេទមានដោយកម្រ និងបានចុះបញ្ជីក្រហម IUCN (LR) ជាប្រភេទរងគ្រោះតិចតួចប៉ុន្តែវាត្រូវបានចាត់ថ្នាក់នៅ ក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី ១ នៃអនុសញ្ញា CITES។ ប្រភេទនេះងាយគ្រោះថ្នាក់នៅពេលជម្រៅទឹកមានកំរិតរាក់ច្រើន ដែលមិនបង្កលក្ខណៈឱ្យវាហែលចាប់ចំណីបាន។ ជាពិសេសចំពោះផ្សោតទន្លេ វាកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារជាប់សំណាញ់អ្នកនេសាទ និងការប្រែប្រួលជម្រៅ និងគុណភាពនៃទឹកទន្លេ។

Irrawaddy Dolphin
Orcaella brevirostris

© **Pete Davidson**

ផ្សោតអុច

ភិនភាគ: ផ្សោតអុចមានទំហំតូចមធ្យមរាងស្រលូនដែលមានអុចៗនៅពេញដងខ្លួន ហើយរូបរាងរបស់វាប្រែប្រួលទៅតាមអាយុ និងទីកន្លែង។ ជ្រោយខ្នង និងព្រុយខ្នងមានពណ៌ប្រផេះក្រម៉ៅ ឆ្នូតចំហៀងមានពណ៌ប្រផេះស្រាល។ ព្រុយខ្នងមានរាងដូចកណ្ដៀវដែលមានបាតតូចចង្អៀត និងជាសត្វដែលមានថ្គាមវែងចំពុះពណ៌ស។ ប្រវែងខ្លួនទើបកើត ៨៥ស.ម ពេញវ័យ ២.៤-២.៥៧ម និងទម្ងន់ពេញវ័យ ១២០គ.ក។

ជីវសាស្ត្រ: វាជាសត្វសកម្មអាចហែលទឹកបានលឿន លោតបានឆ្ងាយ និងស្ទាហាប់ទៀតផង។ ជួនកាលគេប្រទះឃើញវត្តមានវារស់នៅជាមួយផ្សោតបង្វិលផងដែរ។

ទីជម្រករស់នៅ: ផ្សោតអុចរស់នៅឆ្ងាយពីឆ្នេរ ហើយត្រូវបានរកឃើញនូវក្បែរកោះតាង កោះប៉ូឡូវ៉ៃនៃដែនសមុទ្រកម្ពុជា។ ប្រភេទនេះត្រូវបានរកឃើញផងដែរនៅតំបន់ត្រូពិច ឈូងសមុទ្រថៃ និងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ផ្សោតអុចជាប្រភេទមានដោយកម្រ និងបានចុះបញ្ជីក្រហម IUCN (LR) ជាប្រ-ភេទរងគ្រោះថ្នាក់តិចតួចលើពិភពលោក និងនៅតាមតំបន់ជាកំណត់ដែលធ្លាប់រស់នៅ។

Pantropical Spotted Dolphin

Stenella attenuata

© Pete Davidson

ផ្សោតបង្វិល

ភិនភាគ: ផ្សោតបង្វិលជាសត្វមានទំហំតូច ចំពុះវែង និងមានព្រុយខ្នងត្រង់ស្រួចឡើងលើ។ ជ្រោយខ្នងមានពណ៌ខ្មៅ ចំហៀងសង្ខាងពណ៌ប្រផេះស្រាល និងពោះពណ៌ប្រផេះលាយស។ ប្រវែងដងខ្លួនពេញវ័យ ១,៤៥-១,៩៨ម និងទម្ងន់ពេញវ័យ ៣១-៣៦គ.ក។

ជីវសាស្ត្រ: ផ្សោតបង្វិលរស់នៅជាហ្វូងចាប់ពី៥០ក្បាលឡើងទៅ និងជួនកាលគេប្រទះឃើញវារស់នៅជាមួយផ្សោតអុចផងដែរ។ វាអាចលោតបាក់បង្វិលខ្លួនបានខ្ពស់ និងជាសត្វឆាប់ផ្អើល។ ចំណីអាហាររបស់វាមាន មឹក ត្រី និងបង្គាជាដើម។

របាយរស់នៅ: ផ្សោតបង្វិលរស់នៅឆ្ងាយពីឆ្នេរ ហើយគេប្រទះឃើញនូវកោះតាងនៃដែនសមុទ្រកម្ពុជា។ គេរកឃើញមានរស់នៅតិចតួចប៉ុណ្ណោះនៅប្រទេសថៃ ឥណ្ឌូនេស៊ី និងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ផ្សោតបង្វិលជាប្រភេទមានដោយកម្រ និងបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (LR) ជាប្រភេទរងគ្រោះតិចតួចលើពិភពលោក។ ប្រភេទនោះកំពុងរងគ្រោះដោយសារការទាក់ចាប់ដើម្បីធ្វើអាជីវកម្ម ផ្នែកខាងសម្លេងនៅតាមសួនសត្វ និងការនេសាទសមុទ្រ។

Dwarf Spinner Dolphin
Stenella longirostris roseiventris

© Roland Seitre

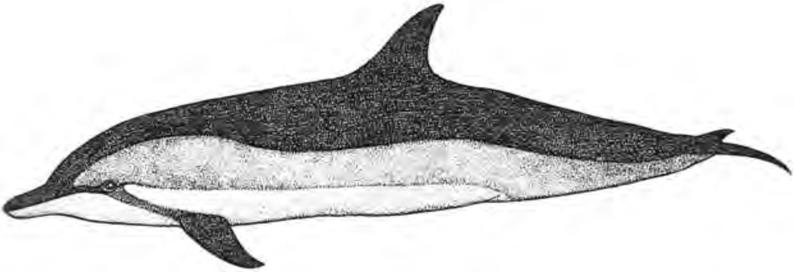

ផ្សោតច្រមុះដបខ្លី និង វែង

ភិនភាគ: ថនិកសត្វទាំងពីរប្រភេទនេះមានរូបរាងប្រហាក់ប្រហែលគ្នា មានព្រុយខ្នងខ្ពស់ឡើងទៅលើ និងស្ថិតនៅចំពាក់កណ្តាលខ្នង ហើយស្ថិតក្នុងអំបូរតែមួយ។ ផ្សោតច្រមុះដបចំពុះខ្លី អាចរស់នៅក្បែរ និងឆ្ងាយពីឆ្នេរ។ វាមានចំណុចអុចទំហំតូច ចំពុះខ្លី និងមានទម្ងន់ពេញវ័យ ១៨០គ.ក។ ចំណែកឯផ្សោតច្រមុះដបចំពុះវែងមានទំហំធំមាំរស់នៅឆ្ងាយពីច្រាំង និងមានទម្ងន់រហូតដល់ ៥០០គ.ក។ វាមានជ្រោយខ្នងពណ៌ប្រផេះខ្មៅ។ ផ្នែកចំហៀងសងខាងមានពណ៌ប្រផេះស្រាល និងពោះមានពណ៌ផ្កាឈូក។

ជីវសាស្ត្រ: សត្វផ្សោតទាំងពីរប្រភេទនេះរស់នៅជាក្រុម ដែលមានចំនួនរហូតដល់១៥ក្បាល។ ផ្សោតជាសត្វសកម្ម និងមានលក្ខណៈរហ័ស ហើយចូលចិត្តហែលដេញតាមក្បាលទូក។ ចំណីអាហាររបស់វាមានដូចជាត្រី មឹក និងបង្គា។

របាយរស់នៅ: ក្នុងដែនសមុទ្រកម្ពុជា វាមានវត្តមាននៅកោះរុង កោះរុងសាលឹម និងកោះតាងនៅតំបន់ភាគខាងលិច និងខាងកើតនៃមហាសមុទ្រឥណ្ឌា មហាសមុទ្រប៉ាស៊ីហ្វិក និងតាមតំបន់ឆ្នេរនៃប្រទេសផ្សេងៗ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ផ្សោតច្រមុះដបចំពុះខ្លី និងផ្សោតច្រមុះដបចំពុះវែង ត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជី IUCN (DD) ជាប្រភេទមិនទាន់មានព័ត៌មាន និងទិន្នន័យគ្រប់គ្រាន់នៅលើពិភពលោក។ ប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ ដោយសារការបាត់បង់ទីជម្រក និងការនេសាទជលផលសមុទ្រ។

Indo-Pacific/Common Bottlenose Dolphin

Tursiops aduncus/Tursiops truncatus

© Pete Davidson

ផ្សោតក្របី

ភិនភាគ: ដងខ្លួនមានពណ៌ខ្មៅ រឺប្រផេះក្រម៉ៅលើកលែងតែផ្នែកខាងក្រោមមានពណ៌ប្រផេះស្រាល។ ព្រុយខ្នងបញ្ឈរ និងខាងចុងរាងមូល។ ធ្មេញជួរខាងលើវែងជាងធ្មេញជួរខាងក្រោមពី ៣-៤ ស.ម។ កូនដែលទើបកើតប្រវែង១,៦-១,៩ម នៅពេលពេញវ័យអាចមានប្រវែង ៥-៦ម និងមានទម្ងន់ប្រមាណ១៣៦០គ.ក។

ជីវសាស្ត្រ: ផ្សោតក្របីរស់នៅជាក្រុម ដែលអាចមានចំនួនរហូតដល់៦០ក្បាល។ ជួនកាលគេប្រទះឃើញរស់នៅជាមួយផ្សោតច្រមុះដបផងដែរ។ វាជាសត្វដែលមានកំលាំងខ្លាំង និងហែលទឹកបានលឿន។ ចំណីអាហាររបស់វាមានដូចជា ត្រី មឹក បង្គា និងពពួកថនិកសត្វទឹក ដែលមានទំហំតូចជាងវា។

របាយរស់នៅ: ក្នុងដែនសមុទ្រកម្ពុជាគេបានប្រទះឃើញផ្សោតប្រភេទនេះនៅក្បែរកោះរុងសាលឹម និងមានវត្តមាននៅកន្លែងទឹកជ្រៅ តំបន់ត្រូពិចដែលមានសីតុណ្ហភាពក្តៅល្មម។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: ផ្សោតខ្មៅជាប្រភេទសត្វដែល បានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (LR) ជាប្រភេទរងគ្រោះតិចតួចលើពិភពលោក និងនៅតាមតំបន់កំណត់ដែលមានវត្តមានពួកវា។

False Killer Whale
Pseudorca crassidens

© Pete Davidson

ផ្សោតក្បាលធំ

ភិនភាគៈ ផ្សោតក្បាលធំមានដងខ្លួនធំក្រាស់ ហើយមានពណ៌ប្រផេះក្រម៉ៅ ឬ ខ្មៅស្រិល។ កន្លែងខ្លះនៃទ្រូងពណ៌ប្រផេះស្រាល។ ក្បាលមានរាងមូលមាំ ព្រុយខ្នងមូលធំ ដែលមានបាតធំទូលាយស្ថិតនៅទីតាំង ១/៣ ពីក្បាល។ កូនទើបកើតមានប្រវែងៈ ១,៤ - ១,៨៥ម និងមានទម្ងន់ពី ៣៧-៨៤គ.ក ហើយនៅពេលវាពេញវ័យអាចមានប្រវែងពី ៥,៣ - ៧,២ម។

ជីវសាស្ត្រៈ ផ្សោតក្បាលធំចូលចិត្តរស់នៅ និងរកចំណីអាហារជាហ្វូងដែលមានចំនួនរហូតដល់ទៅ ៣០ក្បាល នៅតាមបណ្តោយឆ្នេរសមុទ្រដែលមានទឹកជ្រៅៗ ហើយវាតែងតែហែលយ៉ាងជិតៗតាមបណ្តោយក្បាលទូក។ ជួនកាលគេប្រទះឃើញប្រភេទនេះរស់នៅជាមួយផ្សោតច្រមុះដប។ វាជាសត្វរកចំណីអាហារនៅពេលយប់ និងពេលព្រលឹមដែលចំណីសំខាន់របស់វាគឺត្រី។ ផ្សោតក្បាលធំញីអាច បន្តពូជរហូតដល់អាយុប្រហែល ៣៥ឆ្នាំ និងបំបៅដោះកូនរហូតដល់អាយុ ១៥ឆ្នាំបន្ថែមទៀត។

របាយរស់នៅៈ មាននៅកម្ពុជាដែលបានការកត់ត្រាចំនួន១ក្បាលតាមរយៈការជាប់កើលនៅឆ្នេរកែប។ វាមានវត្តមាននៅតំបន់ត្រូពិចក្នុងសីតុណ្ហភាពក្តៅល្មម និងមហាសមុទ្រប៉ាស៊ីហ្វិករហូតដល់ភាគខាងជើងក្នុងតំបន់ទឹកដែលមានសីតុណ្ហភាពត្រជាក់។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ផ្សោតក្បាលធំជាប្រភេទដែលបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (LR) ជាប្រភេទរងគ្រោះតិចតួចលើពិភពលោក ប៉ុន្តែនៅប្រទេសកម្ពុជាប្រភេទនេះកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការនេសាទ និងការប្រែប្រួលដែនតំបន់ ដែលពួកវាធ្លាប់រស់នៅ និងរកចំណី ។

Short-finned Pilot Whale
Globicephala macrorhynchus

© Graeme Cresswell

បាឡែន

ភិនភាគ: បាឡែនមួយក្បាលត្រូវបានប្រទះឃើញអណ្តែតនៅខេត្តកោះកុងកាលពីថ្ងៃទី ០១ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៩៩។ គ្រោងឆ្អឹងទាំងមូលត្រូវបានតម្កល់ទុកនៅស្នាក់ការអធិការកិច្ច នៃរដ្ឋបាលជលផលក្រុងព្រះសីហនុ។ វាមិនទាន់បានកំណត់អត្តសញ្ញាណនៅឡើយ ប៉ុន្តែវាអាចកំណត់បានថាប្រហែលជាប្រភេទបាឡែន Bryde's Whale *Balaenoptera edeni* រឺក៏ *Fin Whale Balaenoptera physalus*។

ជីវសាស្រ្ត: បាឡែនប្រភេទនេះអាចប្រទះឃើញតែមួយ ឬជាក្រុមតូចៗ។ វាអាចមុជទឹកជម្រៅរហូតដល់ជាង ២០០ម និងមានអាយុវែងរហូតដល់ ៩០ឆ្នាំ។

របាយរស់នៅ: ក្រៅពីការប្រទះឃើញសាកសពនៅដែនសមុទ្រកម្ពុជា បាឡែនប្រភេទនេះមានការអះអាងថាមានវត្តមាននៅខេត្តកោះកុងក្បែរកោះរុង ប៉ុន្តែពុំទាន់កំណត់ពីភិនភាគច្បាស់លាស់ គឺបាឡែនមាននៅតាមបណ្តាសមុទ្រក្នុងពិភពលោកយើងនេះ។

ស្ថានភាពអភិរក្ស: បាឡែនជាប្រភេទដែល បានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (DD) ជាប្រភេទមិនទាន់មានព័ត៌មាន ទិន្នន័យគ្រប់គ្រាន់លើពិភពលោក និងត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី I នៃអនុសញ្ញា CITES។ គេកម្រឃើញ មានវត្តមានបាឡែន នេះនៅក្នុងដែនសមុទ្រប្រទេសកម្ពុជាណាស់ព្រោះ ជំរៅទឹករាក់ដែលពុំអាចអោយបាឡែនហែលរកចាប់ចំណីបានដោយងាយស្រួល។

Baleen Whales
Balaenoptera sp.

© Graeme Cresswell

ជ្រូកទឹក

ភិនភាគៈ វាមានទំហំធំប្រហាក់ប្រហែលនឹងផ្សោតដែរ ប៉ុន្តែវាធាត់ជាងហើយមានភ្លុក២ដូចដំរី ដែលដុះចេញពី អញ្ចាញធ្មេញ និងមានព្រុយចំហៀងធំរាងដូចច្រវ៉ាទូក។ វាមានស្បែករលោងពណ៌ត្នោតរីប្រផេះក្រម៉ៅ និងដុះរោមមួយ។ រន្ធច្រមុះស្ថិតនៅទីតាំងចុងច្រមុះ ហើយមានសន្ទះគ្រប សម្រាប់បិទនៅពេលវាមុជទៅក្នុងទឹក។ ប្រវែងទើបកើត១-១,៥ម ពេញវ័យ ៣,៣-៤,១ម និង ទម្ងន់ ទើបកើត ២៥-៣៥គ.ក ពេញវ័យ ១០០០គ.ក។

ជីវសាស្ត្រៈ ជ្រូកទឹករស់នៅជាក្រុមដែលមានចំនួនរាប់រយ ហួតដល់រាប់រយ ដោយធ្វើចលនាយឺតៗ ក្នុងល្បឿនមធ្យមប្រមាណ ១០គ.ម/ម។ ហើយចូលចិត្តរស់នៅតំបន់ដែលមានទឹករាក់ៗ និង សំបូរទៅដោយស្មៅសមុទ្រដែលជាចំណីអាហាររបស់វា។

រចាយរស់នៅៈ សត្វប្រភេទនេះមាននៅដែនសមុទ្រកម្ពុជាតាមតំបន់មានស្មៅសមុទ្រនៃខេត្ត កោះកុង ឆកកំពង់សោម កោះរុង និង កោះរុងសន្លឹម ហើយសព្វថ្ងៃមាននៅខេត្តកំពត និង ក្រុង កែបតែប៉ុណ្ណោះ។ គេបានរកឃើញផងដែរនៅតាមបណ្តោយឆ្នេរមហាសមុទ្រឥណ្ឌា និង ប៉ាស៊ីហ្វិក ប៉ែកខាងលិច។

ស្ថានភាពអភិរក្សៈ ជ្រូកទឹកជាប្រភេទមានដោយកម្រ និងបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហម IUCN (VU) ជាប្រភេទងាយរងគ្រោះលើពិភពលោក ប្រភេទនេះត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធ ១ របស់ អនុសញ្ញា សាយតេស។

Dugong
Dugong dugon

© Mark Goodchild

កំណត់សម្គាល់អំពីស្ថានភាពអភិរក្សពពួកថនិកសត្វ

ក. តារាងឧបសម្ព័ន្ធ សាយតេស (CITES)

សាយតេស គឺជាអនុសញ្ញាស្តីពី ពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិលើប្រភេទសត្វ និងរុក្ខជាតិព្រៃដែលកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់។ គ្រប់សំណាកនៃប្រភេទសត្វ និងរុក្ខជាតិព្រៃក្នុងប្រតិបត្តិការនៃពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ ត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងតារាងឧបសម្ព័ន្ធទាំងបីរបស់អនុសញ្ញានេះ និងដែលមានការធ្វើនិយ័តកម្ម ឬ ដាក់បញ្ញត្តិដោយឡែកពីគ្នាតាមកំណត់សង្ខេបដូចខាងក្រោម:

ប្រភេទក្នុងតារាងឧបសម្ព័ន្ធ I រួមមានប្រភេទសត្វ និងរុក្ខជាតិព្រៃ ដែលកំពុងទទួលរងគ្រោះថ្នាក់ ឈានទៅរកការវិនាសផុតពូជទាំងស្រុង ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មលើសំណាកនៃប្រភេទនេះត្រូវហាមឃាត់ដាច់ខាត លើកលែងតែមានការអនុញ្ញាតជាពិសេសតែមួយគត់។

ប្រភេទក្នុងតារាងឧបសម្ព័ន្ធ II រួមមានប្រភេទសត្វ និងរុក្ខជាតិព្រៃ ដែលនាពេលបច្ចុប្បន្នមិនទាន់ទទួលរងគ្រោះថ្នាក់ឈានទៅរកការវិនាសផុតពូជ ប៉ុន្តែវាអាចនឹងវិនាសផុតពូជបើសិនជាគ្មានការដាក់បញ្ញត្តិ ត្រួតពិនិត្យ និងការពារយ៉ាងតឹងរ៉ឹងចំពោះការធ្វើពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិលើប្រភេទទាំងនេះ។ ទោះបីជាមានប្រភេទខ្លះក្នុងឧបសម្ព័ន្ធនេះបានទទួលការការពារ ឬត្រួតពិនិត្យរួចហើយក៏ដោយ ក៏ទាមទារឱ្យមានការត្រួតពិនិត្យដ៏មានប្រសិទ្ធភាពជាបន្ថែមទៀត បើពុំនោះទេ វានឹងឈានទៅរកការវិនាសផុតពូជជាមិនខាន។

ប្រភេទក្នុងតារាងឧបសម្ព័ន្ធ III រួមមានប្រភេទសត្វ និងរុក្ខជាតិព្រៃដែលត្រូវបានទទួលការការពារ និងធ្វើនិយ័តកម្មស្របតាមនីតិវិធីនៃច្បាប់របស់ភាគី ដែលជាម្ចាស់ដើមនៃប្រភេទ(ប្រទេសសាមីនៃប្រភេទសត្វ ឬរុក្ខជាតិ) ឬប្រភេទដែលត្រូវស្នើសុំឱ្យមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីប្រទេសជាសមាជិកអនុសញ្ញា ដើម្បីជួយទប់ស្កាត់ និងធ្វើនិយ័តកម្មលើការធ្វើអាជីវកម្មប្រភេទនោះនៅក្នុងយុត្តាធិការនៃដែនទឹកដីរៀងៗខ្លួន។

ខ. ច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការការពារ អភិរក្សពពួកថនិកសត្វនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

- អនុសញ្ញា សាយតេស (CITES) ១៩៧៣ (កម្ពុជាចូលជាសមាជិក ០២-តុលា-១៩៩៧)
- អនុសញ្ញា ស្តីពី ជីវចម្រុះ (Convention on Biological Diversity) ១៩៩២ កម្ពុជាចូលជាសមាជិក (០៩-កុម្ភៈ-១៩៩៥) រដ្ឋសភាផ្តល់សច្ចាប័ន(២០០៦)
- ច្បាប់ ស្តីពី ព្រៃឈើ (ចូលជាធរមាន ៣១-សីហា-២០០២)
- ច្បាប់ ស្តីពី ជលផល (ចូលជាធរមាន ២១-ឧសភា-២០០៦)

- ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៣០៥/១៤៩ ចុះថ្ងៃទី ២១-មីនា-២០០៥ ស្តីពីការកំណត់ ប្រភេទសត្វ និងរុក្ខជាតិ សម្រាប់ជានិមិត្តរូប នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។
- អនុក្រឹត្យលេខ៥៣ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី ២៩-ឧសភា-២០០៦ ស្តីពីការធ្វើពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិលើប្រភេទសត្វ និងរុក្ខជាតិព្រៃដែលកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់។

គ-និយមន័យចំណាត់ថ្នាក់ថនិកសត្វតាមការវិនិច្ឆ័យនៃបញ្ជីក្រហមរបស់អង្គការសហភាពអភិរក្សពិភពលោក IUCN ឆ្នាំ ២០០៦

Extinct (EX) សំដៅដល់ប្រភេទ " វិនាសផុតពូជទាំងស្រុង " គ្មានការសង្ស័យណាមួយដែលបង្ហាញថា មានសត្វចុងក្រោយមួយក្បាលទើបនឹងស្លាប់ឡើយ។ ប្រភេទនេះត្រូវបានគេជឿ ជាក់ថាវាផុតពូជបាត់ទៅហើយនៅពេលដែលគេបានចុះអង្កេតស្រាវជ្រាវច្រើនដង និង/ ឬ នៅទីជម្រកដែលបានគិតទុកតាមពេលវេលាពិតប្រាកដ ហេតុការណ៍កើតមានតាមថ្ងៃ រដូវកាល និងតាមឆ្នាំ) និងតាមរយៈប្រវត្តិដែន រស់នៅដើម្បីកត់ត្រាអំពីសត្វណាមួយ។ ការអង្កេតទាំងឡាយគួរតែធ្វើឱ្យបានច្រើនសារច្រើនជាងការអង្កេតលើវដ្តជីវិត និងការរស់នៅនៃប្រភេទនោះ។

Critically Endangered (CR) សំដៅដល់ប្រភេទ "កំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ឈានទៅរកការវិនាសផុតពូជបំផុត " នៅពេលដែលមានភស្តុតាងច្បាស់លាស់បង្ហាញថាវាកំពុងតែប្រឈមនឹងគ្រោះថ្នាក់ខ្លាំងបំផុត ដែលអាចនឹងវិនាសផុតពូជទាំងស្រុងនៅក្នុងព្រៃធម្មជាតិ។

Endangered (EN) សំដៅដល់ប្រភេទ "កំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ជិតផុតពូជ " នៅពេលដែលមានភស្តុតាងច្បាស់លាស់បង្ហាញថា វាកំពុងតែប្រឈមនឹងគ្រោះថ្នាក់ខ្លាំងដែលអាចនឹងវិនាស ផុតពូជនៅក្នុងព្រៃធម្មជាតិ ។

Vulnerable (VU) សំដៅដល់ប្រភេទ "ងាយរងគ្រោះថ្នាក់ " នៅពេលដែលមានភស្តុតាងច្បាស់លាស់បង្ហាញថា វាកំពុងតែប្រឈមនឹងគ្រោះថ្នាក់ ដែលអាចឈានទៅរកវិនាសផុតពូជ នៅក្នុងព្រៃធម្មជាតិ ។

Near threatened (NT) សំដៅដល់ប្រភេទ" ជិតទទួលរងគ្រោះថ្នាក់ " ដែលវាត្រូវបានជំទាស់ទៅនឹងការវិនិច្ឆ័យនៃសៀវភៅក្រហម ព្រោះវាមិនអាចចាត់ថ្នាក់ទៅក្នុងក្រុមទាំងបីខាងលើ ក្នុងពេលនេះបាន ប៉ុន្តែវាឈានទៅរកការចាត់ចូលក្នុងថ្នាក់ណាមួយនៃថ្នាក់ទាំងបី ខាងលើ នាពេលដ៏ខ្លីខាងមុខ។

Least concern (LC) សំដៅដល់ប្រភេទ" រងគ្រោះថ្នាក់តិចតួច " ដែលវាត្រូវបានជំទាស់ទៅនឹងការវិនិច្ឆ័យខាងលើ ព្រោះវាមិនអាចចាត់ថ្នាក់ទៅក្នុងក្រុមណាមួយក្នុងក្រុមទាំងបួនខាងលើ។ ការកើនចំនួន និងការរាយប៉ាយប្រភេទ ត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនេះ ឬ អាស្រ័យលើស្ថានភាពអភិរក្សតាមតំបន់ជាក់លាក់ របស់ប្រភេទនោះ។

Data deficient (DD) សំដៅដល់ប្រភេទ" ពុំមានព័ត៌មាន និងទិន្នន័យគ្រប់គ្រាន់ " សម្រាប់វាយតម្លៃភាពរងគ្រោះថ្នាក់វាទាំងដោយផ្ទាល់ ឬមិនផ្ទាល់ ដោយគ្រាន់តែផ្អែកទៅលើស្ថានភាព រប៉ាយ រស់នៅ ឬ ចំនួនរស់នៅតាមភូមិសាស្ត្ររបស់វា។ ប្រភេទក្នុងការវិនិច្ឆ័យនេះ អាចនឹងត្រូវសិក្សាបានល្អ និងយល់ដឹងច្រើនពីជីវសាស្ត្ររបស់វា ប៉ុន្តែទិន្នន័យពិតប្រាកដអំពីភាពសំបូរលើសលប់ និង/ឬ រប៉ាយរស់នៅរបស់វា នៅមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់នៅឡើយ។

ប្រភេទក្នុងក្រុមវិនិច្ឆ័យ" ពុំមានទិន្នន័យគ្រប់គ្រាន់" នេះមិនស្ថិតនៅក្នុងលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃក្រុម" រងគ្រោះថ្នាក់" នោះទេ។ ការចាត់ថ្នាក់ ប្រភេទក្នុងក្រុមនេះបញ្ជាក់ថា ត្រូវមានព័ត៌មានបន្ថែម និងត្រូវដឹងលទ្ធភាពរបស់វា ដែលការស្រាវជ្រាវខាងមុខនឹងបង្ហាញថា ការចាត់វាចូលក្នុងក្រុម" រងគ្រោះថ្នាក់ " គឺពិតជាទំនង ឬ សមរម្យហើយ។

Not evaluated (NE) សំដៅដល់ប្រភេទ" មិនទាន់សិក្សាវាយតម្លៃ " នៅឡើយ។ វាជាប្រភេទដែល ជំទាស់នឹងការចាត់ថ្នាក់ ឬ មិនអាចចាត់ចូលក្នុងថ្នាក់តាមការវិនិច្ឆ័យនៃសៀវភៅក្រហម។

ទំព័រ	ឈ្មោះខ្មែរ	Scientific name	English Name	IUCN	CITES	Status
12	កន្ធីកក្បាលឆ្នូត	*Dendrogale murina*	Mainland Slender-tailed Treeshrew		II	C
14	កន្ធីក	*Tupaia belangeri*	Northern Treeshrew		II	C
18	កំប្រុកពោះប្រផេះ	*Callosciurus caniceps*	Grey Bellied Squirrel			
20	កំប្រុកធំ	*Ratufa bicolor*	Black Giant Squirrel		II	C
22	កំប្រុកពណ៌	*Callosciurus finlaysonii*	Variable Squirrel			C
24	កំប្រុកឆ្នូតខ្នង	*Callosciurus erythra*	Pallas Squirrel			
26	កំប្រុកស្លាប ធំ	*Petaurista sp.*	Giant Flying Squirrels			C
28	កំប្រុកស្លាប តូច	*Hylopetes spp.*	Small Flying Squirrels			
30	កង្ហិច	*Tamiops spp*	Striped Tree Squirrels			C
32	កង្កែន	*Menetes berdmorei*	Berdmore's Squirrel			C
36	ប្រមាំ	*Hystrix brachyura*	East Asian Porcupine	VU		C
38	ប្រម៉ោញ	*Atherurus macrourus*	Asian Brush-tailed Porcupine			C
42	កណ្ដុរស្រែ	*Rat spp.*	Rat			
44	កណ្ដុរភ្នំ	*Rhizomys*	Bamboo Rat			
48	ប្រចៀវស៊ីសត្វល្អិត		Insectivorous Bats			
50	ប្រចៀវស៊ីសាច់		Carnivorous Bats			

52	ប្រចៀវ	*Taphozous theobaldi*	Tomb Bat			C
54	ប្រចៀវ		Horseshoe and Roundleaf Bats			
56	ប្រចៀវអង្កាម		Free-tailed Bats			
58	ជ្រឹងធំ ជ្រឹងមច្ឆម ជ្រឹងកោះ	*Pteropus sp.*	Large Fruit Bats - Flying foxes		II	
60	ជ្រឹងអង្កាម		Small Fruit Bats			
64	ទោចម្កុដ	*Hylobates pileatus*	Pileated Gibbon	VU	I	C
66	ទោចថ្ពាល់លឿង	Nomascus *gabriellae*	Yellow-cheeked Crested Gibbon	VU	I	C
68	រពៃប្រផេះ	*Nycticebus bengalensis*	Northern Slow Loris	DD	I	
70	រពៃភ្លើង	*Nycticebus pygmaeus*	Pygmy Loris	VU	I	
72	ស្វាក្រវ៉ាត់រឹ ស្វាកន្ទុយ ស	*Pygathrix nigripes*	Black-Shanked Douc Langur	EN	I	C
74	ស្វាគ្រោស	*Macaca leonina*	Northern Pig-tailed Macaque	VU	II	C
76	ស្វាក្ដាម	*Macaca fascicularis*	Long-tailed Macaque	LR/nt	II	C
78	ស្វាអង្កត់	*Macaca arctoides*	Stump-tailed Macaque	VU	II	C
80	ស្វាព្រាម	*Trachypithecus* germaini	Silvered Langur	DD	II	C
82	ផ្លាបា	*Cynocephalus variegatus*	Sunda Colugo			C
86	ពង្រួល	*Manis javanica*	Sunda Pangolin	LR/nt	II	C
90	ឆ្កែចចក	*Canis aureus*	Golden Jackal	EN		C

92	ឆ្កែព្រៃ	*Cuon alpinus*	Dhole	EN	II	C
96	ខ្លាឃ្មុំធំ	*Ursus thibetanus*	Asian Black Bear	VU	I	C
98	ខ្លាឃ្មុំតូច	*Ursus malayanus*	Sun Bear	DD	I	C
102	ជ្រូកព្រៃ	*Sus*	Wild Pig			C
106	សំពោចកញ្ជើង	*Martes flavigula*	Yellow-throated Marten		III	C
108	សំពោចធំ	*Viverra megaspila*	Large-spotted Civet			C
110	ខ្ញីន	*Viverra zibetha*	Large Indian Civet		III	C
112	សំពោចវល្លិ៍ រឺ សំពោចតូច	*Viverricula indica*	Small Indian Civet			C
114	សំពោចក្រអូប រឺសំពោចត្នោត	*Paradoxurus hermaphroditus*	Common Palm Civet		III	C
116	សំពោចពណ៌លាត	*Paguma larvata*	Masked Palm Civet		III	C
118	សំពោចអុចខ្នង	*Arctogalidia trivirgata*	Small-toothed Palm Civet			
120	កំពីងដូង	*Hemigalus owstoni*	Owston's Civet	GT	I	
122	សំពោចភ្នំ រឺ ឈ្មុសប្រែង	*Arctictis binturong*	Binturong			C
124	ជ្រូកពោន ជ្រូកព្រុល រឺជ្រូកទេស	*Arctonyx collaris*	Hog Badger			C
126	ឆ្លូក	*Melogale sp*	Ferret Badger			C
128	កំពីងដូងអុជ	*Prionodon pardicolor*	Spotted Linsang	NT	I	C
130	ស្កាតូច	*Herpestes javanicus*	Small Asian Mongoose		III	C
132	ស្កាធំ	*Herpestes urva*	Crab-eating Mongoose		III	C

136	ភេខ្ញុនរលោង	*Lutrogale perspicillata*	Smooth-coated Otter	VU	II	C
138	ភេរោមច្រមុះ	*Lutra sumatrana*	Hairy-nosed Otter	DD	II	C
140	ភេតូច	*Aonyx cinerea*	Oriental Small-clawed Otter	NT	II	C
144	ខ្លាធំ រឺ ខ្លាដំបង	*Panthera tigris*	Tiger	EN	I	C
146	ខ្លារខិន	*Panthera pardus*	Leopard		I	C
148	ខ្លាពពក	*Pardofelis nebulosa*	Clouded Leopard	VU	I	C
150	ខ្លាភ្ញីថ្មកែវ	*Pardofelis marmorata*	Marbled Cat	VU	I	C
152	ខ្លាលឿងមាស	*Catopuma temminckii*	Asian Golden Cat	VU	I	C
154	ខ្លាត្រី	*Prionailurus viverrinus*	Fishing Cat	VU	II	C
156	ឆ្មាព្រៃ	*Felis chaus*	Jungle Cat		II	C
158	ឆ្មាដាវ	*Prionailurus bengalensis*	Leopard Cat		I	C
162	ដំរី	*Elephas maximus*	Asian Elephant	EN	I	C
166	រមាសកុយមួយ	*Rhinoceros sondaicus*	Lesser One-horned Rhinoceros	CR	I	C
170	ក្តាន់ព្រៃងតូច រឺ ផ្គូងតូច	*Tragulus javanicus*	Lesser Oriental Chevrotain			C
172	ក្តាន់	*Axis porcinus*	Hog Deer	DD	I	C
174	ឈ្លូស	*Muntiacus muntjak*	Red Muntjac			C
176	ឈ្លូសយក្ស	*Muntiacus vuquangensis*	Large-antlered Muntjac	DD	I	
178	ប្រើសស្បូវ	*Cervus unicolor*	Sambar			C
180	រមាំង	*Cervus eldii*	Eld's Deer	VU	I	C
184	ខ្ទីង	*Bos gaurus*	Gaur	VU	I	C

186	ក្របីព្រៃ	*Bubalus arnee*	Wild Water Buffalo	GT	II	C
188	គោព្រៃ	*Bos sauveli*	Kouprey	CR	I	C
190	ទន្សោង	*Bos javanicus*	Banteng	EN		C
192	កែះ	*Naemorhedus sumatraensis*	Southern Serow	VU	I	C
196	ទន្សាយគល់	*Lepus peguensis*	Siamese Hare			C
200	ផ្សោតគ្មានព្រុយខ្នង	*Neophocaena phocaenoides*	Finless Porpoise	DD	I	C
202	ផ្សោតពណ៌ ផ្កាឈូក	*Sousa chinesis*	Indo-Pacific Hump-backed Dolphin	DD	I	C
204	ផ្សោតក្បាលត្រឡោក	*Orcaella brevirostris*	Irrawaddy Dolphin	DD	II	C
206	ផ្សោតអុច	*Stenella attenuate*	Pantropical Spotted Dolphin		II	
208	ផ្សោត បង្វិល	*Stenella longirostris roseinventris*	Dwarf Spinner Dolphin		II	C?
210	ផ្សោតច្រមុះដបខ្លី និងវែង	*Tursiops aduncus/Tursiops truncatus*	Indo-Pacific/Common Bottlenose Dolphin		II	
212	ផ្សោតក្របី	*Pseudorca crassidens*	False Killer Whale		II	
214	ផ្សោតក្បាលធំ	*Globicephala macrorhynchus*	Short-finned Pilot Whale		II	
216	បាឡែន	*Balaenoptera sp.*	Baleen Whales		I	
218	ជ្រូកទឹក	*Dugong dugon*	Dugong	VU	II	C

សម្គាល់ *spp.* (គ្រប់ប្រភេទទាំងអស់ក្នុងក្រុមនេះ)

sp. (ប្រភេទ)

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ

លេខ ....០២០........ប្រក.កសក

ប្រកាស

ស្តីពី

ចំណាត់ថ្នាក់ និង បញ្ជីឈ្មោះប្រភេទសត្វព្រៃ

រដ្ឋមន្ត្រី ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៧០៤/១២៤ ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៤ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាល នៃព្រះរាជានាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រម លេខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ដែលប្រកាសអោយប្រើច្បាប់ ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/១៣ ចុះថ្ងៃទី ២៤ខែ មករាឆ្នាំ១៩៩៦ ដែលប្រកាសអោយប្រើច្បាប់ ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ
- បានឃើញព្រះរាជក្រម លេខ នស/រកម/០៨០២/០១៦ ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០២ ដែលប្រកាសអោយប្រើប្បាប់ ស្តីពីព្រៃឈើ
- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ១៧ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០០ ស្តីពីការរៀបចំ និង ការ ប្រព្រឹត្តទៅរបស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ
- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ៦៤ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៣ ស្តីពីការប្តូរឈ្មោះនាយកដ្ឋានរុក្ខាប្រមាញ់ ទៅជារដ្ឋបាលព្រៃឈើ
- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ៥០៩ ប្រក.កសក.បុ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០០ ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅ របស់រដ្ឋបាលព្រៃឈើ
- តាមសំណើររបស់ប្រធានរដ្ឋបាលព្រៃឈើ

សម្រេច

ប្រការ១ .-

ពពួកសត្វព្រៃគ្រប់ប្រភេទនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ និង ជាសមាសភាគនៃធនធានព្រៃឈើដែលរួមមាន: ពួកថនិកសត្វ បក្សីសត្វ ឧរង្គសត្វ បាណកសត្វ និង សត្វឥតឆ្អឹងកងផ្សេងៗទៀត ព្រមទាំងកូនរបស់វា។ ពពួកសត្វ ព្រៃទាំងអស់នេះស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រង ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និង ការអភិរក្សដោយរដ្ឋបាលព្រៃឈើ ដោយមិនរាប់បញ្ចូលត្រី និង សត្វបង្កកំណើតក្នុងទឹក។

លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ចាត់ថ្នាក់ពពួកសត្វព្រៃជាក្រុមត្រូវឈរលើលក្ខខ័ណ្ឌសង្គម សេដ្ឋកិច្ច បរិស្ថានជាក់ស្តែង ផ្អែកតាមពតិមានវិទ្យាសាស្ត្រថ្នាក់ជាតិ ឬ អន្តរជាតិ ។

ប្រការ២ .-

គ្រប់ប្រភេទសត្វព្រៃទាំងអស់នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ត្រូវបានបែងចែកជាបីក្រុមគឺ:

១-ក្រុមប្រភេទជិតផុតពូជ : គឺជាប្រភេទសត្វព្រៃទាំងឡាយនៅក្នុងធម្មជាតិ ដែលចំពោះមុខដង់ស៊ីតេនៃសារព័ន្ធ និង ភូមិសាស្ត្រនៃទីជម្រករបស់វាត្រូវបានថយចុះយ៉ាងឆាប់រហ័សក្នុងរយៈពេលដប់ (១០) ឆ្នាំចុងក្រោយ ឬក្នុងរយៈពេល បី(៣) ឆ្នាំ ជំនាន់តំណពូជ នៅក្នុងធម្មជាតិ និង ជាប្រភេទដែលមានសារៈសំខាន់ខាងផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ ព្រមទាំងមានតម្លៃសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ ។ឈ្មោះប្រភេទសត្វព្រៃក្នុងក្រុមប្រភេទជិតផុតពូជ ត្រូវបានកំណត់ក្នុងតារាងឧបសម្ព័ន្ធទី១ នៃ ប្រកាសនេះ ។

២-ក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ : គឺជាប្រភេទសត្វព្រៃទាំងឡាយនៅក្នុងធម្មជាតិ ដែលចំពោះមុខដង់ស៊ីតេនៃសារព័ន្ធរបស់វាមានកម្រិតទាប កម្រជួបប្រទះ ឬ មានដោយកម្រ ដែលអាចជួបប្រទះតែនៅក្នុងទីជម្រកណាមួយជាក់លាក់ ឬ ជាស្ថានិកប្រភេទ និង អាចប្រឈមមុខចំពោះការគំរាមកំហែង ឈានទៅរកការផុតពូជនៅក្នុងធម្មជាតិ ។ ឈ្មោះប្រភេទសត្វព្រៃនៅក្នុងប្រភេទមានដោយកម្រ ត្រូវបានកំណត់ក្នុងតារាងឧបសម្ព័ន្ធទី២ នៃប្រកាសនេះ ។

៣-ក្រុមប្រភេទមានដោយបង្គួរ : គឺជាប្រភេទសត្វព្រៃទាំងឡាយនៅក្នុងធម្មជាតិ ដែលចំពោះមុខដង់ស៊ីតេនៃសារព័ន្ធរបស់វាមានកម្រិតច្រើនបង្គួរ មានរប៉ាយទូលំទូលាយ មានសក្តានុពលបន្តពូជឆាប់រហ័ស និង រងការគំរាមកំហែង តិចតួចក្នុងតម្រូវការសង្គម សេដ្ឋកិច្ច ។ ប្រភេទសត្វព្រៃក្នុងក្រុមមានដោយបង្គួរ រួមមានប្រភេទសត្វដែលមិនបានចាត់ថ្នាក់ក្នុងក្រុមប្រភេទជិតផុតពូជ និង ក្រុមមានដោយកម្រ ។ ឈ្មោះប្រភេទសត្វព្រៃ ក្នុងក្រុមមានបង្គួរ ត្រូវបានកំណត់ក្នុងតារាងឧបសម្ព័ន្ធទី៣ នៃប្រកាសនេះ ។

ប្រការ៣ .-

ឈ្មោះប្រភេទ ឬ អនុប្រភេទសត្វព្រៃក្នុងក្រុមនិមួយៗ ត្រូវមានឈ្មោះប្រើជាភាសាជាតិ ឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ និង ឈ្មោះធ្លាប់ប្រើ ហើយត្រូវមានកំណត់សម្គាល់ប្រភេទតាមឧបសម្ព័ន្ធរបស់អនុសញ្ញាសាយតេស(**CITES**) ។

ការស្នើធ្វើវិសោធនកម្មឧបសម្ព័ន្ធទី **I II III** នៃប្រភេទសត្វព្រៃក្នុងអនុសញ្ញាសាយតេស ត្រូវអនុវត្តតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ដូចបានកំណត់ក្នុងប្រការ១ នៃប្រកាសនេះ ។ សមត្ថកិច្ចគ្រប់គ្រងសាយតេសកម្ពុជា ត្រូវបោះពុម្ពផ្សព្វផ្សាយ ជូនដំណឹងជាសាធារណៈនូវសេចក្តីសម្រេចលើវិសោធនកម្មឧបសម្ព័ន្ធទាំងបី នៃអនុសញ្ញាសាយតេស ។

ប្រការ៤ .-

ផ្អែកលើពតិមានវិទ្យាសាស្ត្រ និង របាយការណ៍ស្រាវជ្រាវ រដ្ឋបាលព្រៃឈើអាចលើកសំណើរធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ចំពោះប្រភេទ សត្វព្រៃដែលរកឃើញថ្មី និង សំណើរកែប្រែ ឬ ផ្លាស់ប្តូរប្រភេទសត្វព្រៃណាមួយចេញពីក្រុមមួយទៅក្រុមមួយទៀត ដែលបានកំណត់ក្នុងប្រការ២ នៃប្រកាសនេះមកក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ ដើម្បីពិនិត្យ និង សម្រេចតាមការចាំបាច់ ។

<u>ប្រការ៥</u> .-

បទបញ្ញត្តិទាំងឡាយដែលផ្ទុយពីប្រកាសនេះ ត្រូវទុកជានិរាករណ៍។

<u>ប្រការ៦</u> .-

អគ្គនាយកនៃក្រសួង អគ្គាធិការ លេខាធិការដ្ឋានសាយតេសកម្ពុជា នាយកខុទ្ទកាល័យ ប្រធានរដ្ឋបាលព្រៃឈើ ប្រធានអង្គភាពក្រោមឱវាទក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទដែលពាក់ព័ន្ធ ត្រូវអនុវត្តប្រកាសនេះ តាមភារកិច្ចរៀង១ខ្លួន ចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខានេះតទៅ។

រាជធានីភ្នំពេញ.ថ្ងៃទី២៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០០៧

រដ្ឋមន្ត្រី

ចាន់ សារុន

<u>កន្លែងទទួល:</u>

- -ក្រសួងព្រះបរមរាជវាំង
- -អគ្គលេខាធិការដ្ឋានព្រឹទ្ធសភា
- -អគ្គលេខាធិការដ្ឋានព្រឹទ្ធរដ្ឋសភា
- -ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- -ខុទ្ទកាល័យសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី
- -ក្រសួងយុត្តិធម៌
- -ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ
- -ក្រសួងបរិស្ថាន
- -គ្រប់សាលាខេត្ត-ក្រុង
- -ដូចប្រការ៦
- -ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ

ឧបសម្ព័ន្ធ ភ្ជាប់ប្រកាសលេខ ០២០ ប្រក.កសក ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០០៧
ក្រុមប្រភេទជិតផុតពូជ

ក. ថនិកសត្វ

ល.រ	ឈ្មោះខ្មែរ	ឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ	ឈ្មោះអង់គ្លេស	សាយតេស
1	ក្តាន់	*Axis porcinus*	Hog Deer	I
2	ក្របីព្រៃ	*Bubalus arnee*	Wild Water Buffalo	III
3	ខ្ទីងវល្លិ៍, ខ្ទីងពស់	*Pseudonovibos spiralis*	Khting Vor	
4	ខ្លាឃ្មុំធំ	*Ursus thibetanus*	Asiatic Black Bear	I
5	ខ្លាធំ ឬ ខ្លាដំបង	*Panthera tigris*	Tiger	I
6	ខ្លាពពក	*Neofelis nebulosa*	Clouded Leopard	I
7	គោព្រៃ	*Bos sauveli*	Kouprey	I
8	ដំរី	*Elephas maximus*	Asian Elephant	I
9	រមាស	*Rhinoceros sondaicus*	Javan Rhinoceros	I
10	រមាំង	*Cervus eldii*	Eld's Deer	I

ក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ

ក. ថនិកសត្វ

ល.រ	ឈ្មោះខ្មែរ	ឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ	ឈ្មោះអង់គ្លេស	សាយតេស
1	កែះ	*Naemorhedus sumatraensis*	Southern Serow	I
2	កំប្រុកធំ	*Ratufa bicolor*	Black Giant Squirrel	II
3	កំប្រុកស្លាបភ្នំ	*Hylopetes alboniger*	Particoloured Flying Squirrel	
4	កំពីងដូងអុជ	*Prionodon pardicolor*	Spotted Linsang	I
5	ខ្ទីង	*Bos gaurus*	Gaur	I
6	ខ្លាភ្លឺថ្មកែវ	*Pardofelis marmorata*	Marbled Cat	I
7	ខ្លារខិន	*Panthera pardus*	Leopard	I
8	ខ្លាលឿងមាស	*Catopuma temminckii*	Asian Golden Cat	I
9	ខ្លាឃ្មុំតូច	*Ursus malayanus*	Sun Bear	I
10	ឆ្កែព្រៃ	*Cuon alpinus*	Dhole	II
11	ឆ្មាបាកន្ទុយក្រហម	*Petaurista petaurista*	Giant Flying Squirrel	
12	ឆ្មាបាកន្ទុយខ្មៅ	*Petaurista philippensis*	Indian Giant Flying Squirrel	
13	ឆ្មាព្រៃ	*Felis chaus*	Jungle Cat	II

14	ជ្រើងកោះ	*Pteropus hypomelanus*	Island Flying-fox	II
15	ជ្រូកពោន,ជ្រូកព្រុល	*Arctonyx collaris*	Hog Badger	
16	ឈ្លូសយក្ស	*Megamuntiacus vuquangensis*	Large-antlered Muntjac	I
17	ទន្សោង	*Bos javanicus*	Banteng	
18	ទោចថ្ពាល់លឿង	Nomascus *gabriellae*	Yellow-cheeked Gibbon	I
19	ទោចម្កុដ	*Hylobates pileatus*	Pileated Gibbon	I
20	ប្រចៀវភ្នំត្បែង	*Otomops wroughtoni*	Wroughton's Free-tailed Bat	
21	ពង្រូល	*Manis javanica*	Sunda Pangolin	II
22	ភេក្បាលសំប៉ែត	*Lutra lutra*	Eurasian Otter	I
23	ភេរោមច្រមុះ	*Lutra sumatrana*	Hairy-nosed Otter	II
24	រញ៉េប្រផេះ	*Nycticebus coucang*	Slow Loris	II
25	រញ៉េភ្លើង	*Nycticebus pygmaeus*	Pygmy Loris	II
26	ស្វាក្រវ៉ាត់ ឬ ស្វាកន្ទុយស	*Pygathrix nemaeus*	Douc Langur	I
27	ស្វាអង្កត់	*Macaca arctoides*	Stump-tailed Macaque	II

ក្រុមប្រភេទមានដោយបន្ទូរ

ក.ថនិកសត្វ

ល.រ	ឈ្មោះខ្មែរ	ឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ	ឈ្មោះអង់គ្លេស	សាយតេស
1	កង្ហិច	*Tamiops maritimus*	Eastern Striped Squirrel	
2	កង្ហិចកម្ពុជា	*Tamiops rodolphii*	Cambodian Striped Tree Squirrel	
3	កង្ហែន	*Menetes berdmorei*	Berdmore's Squirrel	
4	កណ្តុរភ្នំធំ	*Rhizomys sumatrensis*	Large Bamboo Rat	
5	កន្ទីក ឬ កញ្ជើក	*Tupaia belangeri*	Northern Treeshrew	II
6	កន្ទីកក្បាលឆ្នូត	*Dendrogale murina*	Northern Smooth-tailed Treeshrew	II
7	កំប្រុកឆ្នូតខ្នង	*Callosciurus erythraeus*	Pallas's Squirrel	
8	កំប្រុកថ្ពាល់ក្រហម	*Dremomys rufigenis*	Red-cheeked Squirrel	
9	កំប្រុកពីណ	*Callosciurus finlaysonii*	Variable Squirrel	
10	កំប្រុកពោះប្រផេះ	*Callosciurus caniceps*	Grey-bellied Squirrel	
11	កំប្រុកស្លាប	*Hylopetes phayrei*	Phayre's Flying Squirrel	
12	កំប្រុកស្លាបថ្ពាល់ក្រហម	*Hylopetes spadiceus*	Red-cheeked Flying Squirrel	
13	កំប្រុកស្លាបរោមជើង	*Trogopterus pearsonii*	Hairy-footed Flying Squirrel	
14	កំពីងដូង	*Hemigalus owstoni*	Owston's Civet	

15	ក្តាន់ញែងតូច ឬ ផ្ទូងតូច	*Tragulus javanicus*	Lesser Mousedeer	
16	ក្តាន់ញែងធំ ឬ ផ្ទូងធំ	*Tragulus napu*	Greater Mousedeer	
17	ខ្ទីន	*Viverra zibetha*	Large Indian Civet	III
18	ខ្លាត្រី	*Prionailurus viverrinus*	Fishing Cat	II
19	ឆ្កែចចក	*Canis aureus*	Asiatic Jackal	III
20	ឆ្មាដាវ	*Prionailurus bengalensis*	Leopard Cat	II
21	ឆ្លូក	*Melogale personata*	Large-toothed Ferret Badger	
22	ជ្រឹងមធ្យម	*Pteropus lylei*	Lyle's Flying-fox	II
23	ជ្រឹងធំ	*Pteropus vampyrus*	Large Flying-fox	II
24	ជ្រឹងអង្កាមកន្ទុយខ្លី	*Megaerops niphanae*	Northern Tail-less Fruit Bat	
25	ជ្រឹងអង្កាមច្រមុះតូច	*Cynopterus brachyotis*	Lesser Short-nosed Fruit Bat	
26	ជ្រឹងអង្កាមច្រមុះធំ	*Cynopterus sphinx*	Greater Short-nosed Fruit Bat	
27	ជ្រឹងអង្កាមអណ្តាតធំ	*Macroglossus sobrinus*	Greater Long-tongued Fruit Bat	
28	ជ្រូកព្រៃ	*Sus scrofa*	Wild Pig	
29	ឈ្លូស	*Muntiacus muntjak*	Red Muntjac	
30	ទន្សាយគល់	*Lepus peguensis*	Burmese Hare	
31	ប្រចៀវ	*(Order: CHIROPTERA)*	Bats	
32	ប្រម៉ា	*Hystrix brachyura*	East Asian Porcupine	
33	ប្រមោញ	*Atherurus macrourus*	Asian Brush-tailed Porcupine	
34	ប្រើស	*Cervus unicolor*	Sambar	
35	សំពោចកលៀង ឬ កាំង	*Martes flavigula*	Yellow-throated Marten	III
36	សំពោចក្រអូប ឬ សំពោចត្នោត	*Paradoxurus hermaphroditus*	Common Palm Civet	III
37	សំពោចធំ	*Viverra megaspila*	Large-spotted Civet	III
38	សំពោចពីណលាត	*Paguma larvata*	Masked Palm Civet	III
39	សំពោចភ្នំ ឬ ឈ្មុសប្រែង	*Arctictis binturong*	Binturong	III
40	សំពោចវល្លិ៍, ឈ្មុសវល្លិ៍	*Viverricula indica*	Small Indian Civet	III
41	សំពោចអុជខ្នង	*Arctogalidia trivirgata*	Small-toothed Palm Civet	
42	ស្កាតូច	*Herpestes javanicus*	Small Asian Mongoose	
43	ស្កាធំ	*Herpestes urva*	Crab-eating Mongoose	III
44	ស្វាក្តាម	*Macaca fascicularis*	Long-tailed Macaque	II
45	ស្វាត្រោស	*Macaca nemestrina*	Pig-tailed Macaque	II
46	ស្វាព្រាម	*Semnopithecus* germaini	Silvered Langur	II

KINGDOM OF CAMBODIA

Nation Religion King

Ministry of Agriculture, Forestry & Fisheries

N^{o}: 020 PR.MAFF

PRAKAS
On
Classification and List of Wildlife Species

Minister of Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries (MAFF)

- Seen the constitution of the Kingdom of Cambodia
- Seen the Royal Decree No NS/RKT/0704/124 dated 15 July 2004 on the appointment of the Royal Government of Cambodia.
- Seen the Royal Kram No 02/NS/94 dated 20 July 1994, which promulgated to use the law on the Organization and functioning of the Council of Ministers.
- Seen the Royal Kram No NS/RKT/0196/13 dated 24 January 1996, which promulgated to use the law on the establishment of the Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries.
- Seen the Royal Kram No NS/RKT/0802/016 dated 31 August 2002, which promulgated to use the law on Forestry.
- Seen the Sub-decree No 17 ANK/BK dated 07 April 2000 on the Organization and Functioning of MAFF.
- Seen the Sub-decree No 64 ANK/BK dated 11 September 2003 on the change of Department of Forestry and Wildlife to Forestry Administration.
- Seen Prakas No 509 BK/MAFF.B dated 17 September 2003 on the Organization and Functioning of the Forestry Administration.
- Pursuant to the request of the Director General of Forestry Administration.

HEREBY DECIDED

Praka 1.- *(article)*

All kinds of wildlife species in the Kingdom of Cambodia are State property and the component of forest resources, including all species of animals, birds, reptiles, amphibians, insects, other invertebrates, and their eggs or offspring. Such wildlife species are under the management, research and conservation of the Forestry Administration, except for fish and animal that breed in water.

The determination of (criteria for) classification of wildlife species shall be based on the actual conditions of social, economics, environment and national or international scientific information.

Praka 2.- (Definition of the three Wildlife Categories)

All wildlife species in the Kingdom of Cambodia shall be divided into three groups:

1- Group of Endangered Species: All wildlife species in the wild which is their population densities and geographic habitats has declined within the last period of 10years or within the last period of their three times generation or breeding in the wild. Species listed in this group are highly importance for scientific and economic value. All species listed in this group is attached as an annex 1 to this Prakas.

2- Group of Rare Species: All wildlife species in the wild which is low population densities, rarely seen or having rare in their population living in the any specific habitat or there is endemic species and it is maybe considered to be facing a risk of extinction in the wild. All species listed in this group is attached as an annex 2 to this Prakas.

3- Group of Common Species: All wildlife species in the wild which is fairly common population densities, their distributions are widespread, high potential breeding and low threatened in the social and economic demands. Species listed in this group includes all species are not listed in group of endangered and rare species. All species listed in this group is attached as an annex 3 to this Prakas.

Praka 3.-

Species or sub-species in each group shall have the names in national language, scientific and common name in English and represent CITES appendices.

Any amendment of species listing in CITES's appendices (**I, II, III**) shall be in accordance with the criteria stated in Praka 1 of this Prakas. The CITES Management Authority of Cambodia shall issue a public notification of the adapted results.

Praka 4.-

With reference to scientific information and reports, Forestry Administration can propose additional species or amendment the species listed in the groups stated in Praka 2 of this Prakas to the Ministry of Agriculture Forestry and Fisheries for revision and necessary decision.

Praka 5.-

Any contrary provision to this Prakas shall be repealed.

Praka 6.-

General director of the Ministry, director of General Inspectorate, Cambodia CITES management authority, director of Cabinet, director general of Forestry Administration, directors of relevant departments under the Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries shall implement this Prakas from the date of it is signed.

Phnom Penh, January 25, 2007

Minister

Dr. Chan Sarun

Receivers:

- The Ministry of the Royal Palace
- General Secretariat of the Senate
- General Secretariat of National Assembly
- Council of Ministers
- Cabinet of Prime Minister
- Ministry of Justice
- Ministry of Economics and Finance
- Ministry of Environment
- All municipals and provincial governors
- As stated in Praka 6
- Documents

Attached annexes 1, 2, 3 to Prakas No. 020 PR.MAFF, dated 25 January 2007

ក្រុមប្រភេទជិតផុតពូជ (Group of Endangered Species)

ក.ថនិកសត្វ (Mammals)

ល.រ	ឈ្មោះខ្មែរ	ឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ	ឈ្មោះអង់គ្លេស	សាយតេស
1	ក្ដាន់	*Axis porcinus*	Hog Deer	I
2	ក្របីព្រៃ	*Bubalus arnee*	Wild Water Buffalo	III
3	ខ្ទីងវល្លិ៍, ខ្ទីងពស់	*Pseudonovibos spiralis*	Khting Vor	
4	ខ្លាឃ្មុំធំ	*Ursus thibetanus*	Asiatic Black Bear	I
5	ខ្លាធំ ឬ ខ្លាដំបង	*Panthera tigris*	Tiger	I
6	ខ្លាពពក	*Neofelis nebulosa*	Clouded Leopard	I
7	គោព្រៃ	*Bos sauveli*	Kouprey	I
8	ដំរី	*Elephas maximus*	Asian Elephant	I
9	រមាស	*Rhinoceros sondaicus*	Javan Rhinoceros	I
10	រមាំង	*Cervus eldii*	Eld's Deer	I

ក្រុមប្រភេទមានដោយកម្រ (Group of Rare Species)

ក.ថនិកសត្វ (Mammals)

ល.រ	ឈ្មោះខ្មែរ	ឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ	ឈ្មោះអង់គ្លេស	សាយតេស
1	កែះ	*Naemorhedus sumatraensis*	Southern Serow	I
2	កំប្រុកធំ	*Ratufa bicolor*	Black Giant Squirrel	II
3	កំប្រុកស្លាបភ្នំ	*Hylopetes alboniger*	Particoloured Flying Squirrel	
4	កំពីងដូងអុជ	*Prionodon pardicolor*	Spotted Linsang	I
5	ខ្ទីង	*Bos gaurus*	Gaur	I
6	ខ្លាភ្ញីថ្មកែវ	*Pardofelis marmorata*	Marbled Cat	I
7	ខ្លារខិន	*Panthera pardus*	Leopard	I
8	ខ្លាលឿងមាស	*Catopuma temminckii*	Asian Golden Cat	I
9	ខ្លាឃ្មុំតូច	*Ursus malayanus*	Sun Bear	I
10	ឆ្កែព្រៃ	*Cuon alpinus*	Dhole	II

11	ឆ្កាបាកន្ទុយក្រហម	*Petaurista petaurista*	Giant Flying Squirrel	
12	ឆ្កាបាកន្ទុយខ្មៅ	*Petaurista philippensis*	Indian Giant Flying Squirrel	
13	ឆ្មាព្រៃ	*Felis chaus*	Jungle Cat	II
14	ជ្រើងកោះ	*Pteropus hypomelanus*	Island Flying-fox	II
15	ជ្រូកពោន,ជ្រូកព្រុល	*Arctonyx collaris*	Hog Badger	
16	ឈ្លូសយក្ស	*Megamuntiacus vuquangensis*	Large-antlered Muntjac	I
17	ទន្សោង	*Bos javanicus*	Banteng	
18	ទោចថ្ពាល់លឿង	*Hylobates gabriellae*	Yellow-cheeked Gibbon	I
19	ទោចម្កុដ	*Hylobates pileatus*	Pileated Gibbon	I
20	ប្រចៀវភ្នំត្បែង	*Otomops wroughtoni*	Wroughton's Free-tailed Bat	
21	ពង្រូល	*Manis javanica*	Sunda Pangolin	II
22	ភេក្បាលសំប៉ែត	*Lutra lutra*	Eurasian Otter	I
23	ភេរោមច្រមុះ	*Lutra sumatrana*	Hairy-nosed Otter	II
24	រញ្ញីប្រផេះ	*Nycticebus coucang*	Slow Loris	II
25	រញ្ញីភ្លើង	*Nycticebus pygmaeus*	Pygmy Loris	II
26	ស្វាក្រវ៉ាត់ ឬ ស្វាកន្ទុយស	*Pygathrix nemaeus*	Douc Langur	I
27	ស្វាអង្កត់	*Macaca arctoides*	Stump-tailed Macaque	II

ក្រុមប្រភេទមានដោយបន្ទរ (Group of Common Species)

ក. ថនិកសត្វ (Mammals)

ល.រ	ឈ្មោះខ្មែរ	ឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ	ឈ្មោះអង់គ្លេស	សាយតេស
1	កន្ធិច	*Tamiops maritimus*	Eastern Striped Squirrel	
2	កន្ធិចកម្ពុជា	*Tamiops rodolphii*	Cambodian Striped Tree Squirrel	
3	កង្ហែន	*Menetes berdmorei*	Berdmore's Squirrel	
4	កណ្តុរភ្នំធំ	*Rhizomys sumatrensis*	Large Bamboo Rat	
5	កន្តើក ឬ កញ្ជើក	*Tupaia belangeri*	Northern Treeshrew	II
6	កន្តើកក្បាលធ្លូត	*Dendrogale murina*	Northern Smooth-tailed Treeshrew	II
7	កំប្រុកធ្នូតខ្នង	*Callosciurus erythraeus*	Pallas's Squirrel	

8	កំប្រុកថ្គាល់ក្រហម	*Dremomys rufigenis*	Red-cheeked Squirrel	
9	កំប្រុកពឹណ	*Callosciurus finlaysonii*	Variable Squirrel	
10	កំប្រុកពោះប្រផេះ	*Callosciurus caniceps*	Grey-bellied Squirrel	
11	កំប្រុកស្លាប	*Hylopetes phayrei*	Phayre's Flying Squirrel	
12	កំប្រុកស្លាបថ្គាល់ក្រហម	*Hylopetes spadiceus*	Red-cheeked Flying Squirrel	
13	កំប្រុកស្លាបរោមជើង	*Trogopterus pearsonii*	Hairy-footed Flying Squirrel	
14	កំពីងដូង	*Hemigalus owstoni*	Owston's Civet	
15	ក្ដាន់ញ្ញែងតូច ឬ ផ្ទូងតូច	*Tragulus javanicus*	Lesser Mousedeer	
16	ក្ដាន់ញ្ញែងធំ ឬ ផ្ទូងធំ	*Tragulus napu*	Greater Mousedeer	
17	ខ្ទីន	*Viverra zibetha*	Large Indian Civet	III
18	ខ្លាត្រី	*Prionailurus viverrinus*	Fishing Cat	II
19	ឆ្កែចចក	*Canis aureus*	Asiatic Jackal	III
20	ឆ្មាដាវ	*Prionailurus bengalensis*	Leopard Cat	II
21	ឆ្លូក	*Melogale personata*	Large-toothed Ferret Badger	
22	ជ្រឹងមធ្យម	*Pteropus lylei*	Lyle's Flying-fox	II
23	ជ្រឹងធំ	*Pteropus vampyrus*	Large Flying-fox	II
24	ជ្រឹងអង្កាមកន្ទុយខ្លី	*Megaerops niphanae*	Northern Tail-less Fruit Bat	
25	ជ្រឹងអង្កាមច្រមុះតូច	*Cynopterus brachyotis*	Lesser Short-nosed Fruit Bat	
26	ជ្រឹងអង្កាមច្រមុះធំ	*Cynopterus sphinx*	Greater Short-nosed Fruit Bat	
27	ជ្រឹងអង្កាមអណ្ដាតធំ	*Macroglossus sobrinus*	Greater Long-tongued Fruit Bat	
28	ជ្រូកព្រៃ	*Sus scrofa*	Wild Pig	
29	ឈ្លូស	*Muntiacus muntjak*	Red Muntjac	
30	ទន្សាយគល់	*Lepus peguensis*	Burmese Hare	
31	ប្រចៀវ	*(Order: CHIROPTERA)*	Bats	
32	ប្រម៉ា	*Hystrix brachyura*	East Asian Porcupine	
33	ប្រមោញ	*Atherurus macrourus*	Asian Brush-tailed Porcupine	
34	ប្រើស	*Cervus unicolor*	Sambar	
35	សំពោចកញ្ជៀង ឬ កាំង	*Martes flavigula*	Yellow-throated Marten	III
36	សំពោចក្រអូប ឬ សំពោចត្នោត	*Paradoxurus hermaphroditus*	Common Palm Civet	III

37	សំពោចធំ	*Viverra megaspila*	Large-spotted Civet	III
38	សំពោចពំណលាត	*Paguma larvata*	Masked Palm Civet	III
39	សំពោចភ្នំ ឬ ឈ្មុសប្រែង	*Arctictis binturong*	Binturong	III
40	សំពោចវល្លិ៍, ឈ្មុសវល្លិ៍	*Viverricula indica*	Small Indian Civet	III
41	សំពោចអុជខ្នង	*Arctogalidia trivirgata*	Small-toothed Palm Civet	
42	ស្កាតូច	*Herpestes javanicus*	Small Asian Mongoose	
43	ស្កាធំ	*Herpestes urva*	Crab-eating Mongoose	III
44	ស្វាក្ដាម	*Macaca fascicularis*	Long-tailed Macaque	II
45	ស្វាគ្រោស	*Macaca nemestrina*	Pig-tailed Macaque	II
46	ស្វាព្រាម	*Semnopithecus cristatus*	Silvered Langur	II

A Guide to the MAMMALS OF CAMBODIA

ប្រទេសកម្ពុជាសម្បូរទៅដោយជីវចម្រុះច្រើនប្រភេទណាស់ បើយើងពិនិត្យពីអតីតកាលក្នុងភូមិសាស្ត្រប្រទេសយើង គឺពោរពេញទៅដោយប្រភេទសត្វស្ទើរគ្រប់ប្រភេទ។ នៅក្នុងប្រទេសយើងមានថនិកសត្វចំនួន ២១២ ប្រភេទ ដែលនៅក្នុងនោះរួមមាន ទន្សោង គោព្រៃ ខ្ទីង រមាំង ប្រើស ក្តាន់ ឈ្លូស និង រមាសជាដើម។ ប៉ុន្តែគួរឱ្យស្តាយ ជីវចម្រុះនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាកំពុងបាត់បង់ក្នុងកម្រិតមួយគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើល។ សង្គ្រាម ភាពក្រីក្រ អនិកម្មភាព ការបំផ្លាញទីជម្រកសត្វព្រៃ និងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មហួសកម្រិតលើប្រភេទសត្វព្រៃទាំងនេះ គឺជាមូលហេតុចម្បងនៃការបាត់បង់ធនធានសត្វព្រៃនៅប្រទេសកម្ពុជា។ ខ្លាធំរាប់សិបក្បាលត្រូវបានគេបាញ់សម្លាប់ យកស្បែក និងឆ្អឹង ដើម្បីលក់ទៅកាន់ប្រទេសមួយចំនួនលើសកលលោក។

ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មលើសត្វព្រៃល្មើសច្បាប់នៅតែបន្តមានសកម្មភាពយ៉ាងខ្លាំងក្លាក្នុងទូទាំងផ្ទៃប្រទេស ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញតាមរយៈការយកសត្វព្រៃជាច្រើនមកសម្លាប់ និងលក់ដូរសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ទីផ្សារនានា ដូចជា អាហារដ្ឋាន ទីចិញ្ចឹមសាធារណៈ កន្លែងស្តុកសត្វព្រៃសម្រាប់ការនាំចេញ ដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវគោក ផ្លូវទឹក ឬយកចេញតាមច្រករបៀងនានាទៅក្រៅប្រទេស ដែលកន្លងមកនេះមានតែករណីមួយចំនួនប៉ុណ្ណោះ ដែលត្រូវបានគេចាប់ឃាត់។ បើពិនិត្យមើលតាមស្ថានភាពនេះឃើញថា សត្វព្រៃទាំងឡាយពិតជាមានសត្រូវច្រើនណាស់ ហើយខ្មាំងសត្រូវដែលធំជាងគេ គឺពួកឈ្មួញទុច្ចរិតដែលជួញដូរសត្វព្រៃដោយខុសច្បាប់នេះតែម្តង។

ខ្ញុំសូមអំពាវនាវដល់ជនរួមជាតិគ្រប់រូប សូមមេត្តាបញ្ឈប់ជាបន្ទាន់នូវការបរបាញ់ ទិញ លក់ ធនធានសត្វព្រៃ ដើម្បីបំបាត់ឱ្យបាននូវទសវត្សរ៍អនាធិបតេយ្យជួញដូរសត្វព្រៃកន្លងមកនេះ។

(ដកស្រង់ចេញពីសន្ទរកថារបស់សម្តេច ***ហ៊ុន សែន*** *នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្នុងឱកាសបិទអង្គសិក្ខាសាលាស្តីពីការត្រួតពិនិត្យ និងការគ្រប់គ្រងសត្វព្រៃ នៅសណ្ឋាគារអាំងទែរកុងទីណង់តាល់ រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ០១ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០១)។*